

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПЕДАГОГІКА: МИНУЛЕ,
СЬОГОДЕННЯ І МАЙБУТНЄ»**

(26-27 листопада 2021 р.)

Харків
2021

УДК 37.01(063)
П 24

Педагогіка: минуле, сьогодення і майбутнє.
П 24 Матеріали науково-практичної конференції (м. Харків,
26-27 листопада 2021 р.). – Херсон: Видавництво
«Молодий вчений», 2021. – 136 с.
ISBN 978-617-7640-93-5

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Педагогіка: минуле, сьогодення і майбутнє». Розглядаються загальні питання теорії і методики навчання, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, дошкільної педагогіки та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 37.01(063)

ISBN 978-617-7640-93-5

© Колектив авторів, 2021
© Видавництво «Молодий вчений», 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Олексюк Т.Г.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ
ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ У ГПД.....7

Петренко Г.О.

РОЛЬ З'ЇЗДІВ ХОРОВИХ ДІЯЧІВ У РОЗВИТКУ
МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ
РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ..... 11

Радченко М.Р.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ
САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА..... 15

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Асоян А.В.

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ
ТА ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 19

Бабенко К.І.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ
ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ УЧНІВ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНИХ БІОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ..22

Довганюк А.В.

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ26

Мельник А.І.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИК АКАДЕМІЧНОГО ЖИВОПИСУ
В ЦИФРОВОМУ МИСТЕЦТВІ29

Мозгова О.І.

ВПЛИВ НОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....32

Панчоха І.О.

КОМУНІКАТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІХ КЛАСАХ 36

Перепелиця Л.Ф.

РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ В ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
УМІНЬ БУДУВАТИ РІЗНІ ТИПИ ТЕКСТІВ 39

Рудай О.Г.

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ ВИХОВАННЯ
ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ
ЖИТТЄВОГО ПОТЕНЦІАЛУ 41

Харитоновна А.Я.

ІМІТАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ
ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ 45

Чумаченко О.С.

ПРАКТИКИ ІМПРЕСІОНІСТИЧНОГО ЖИВОПИСУ
В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 47

Шпілей Г.В.

ЕНГАРМОНІЗМ – БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЯВИЩЕ
У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ТЕОРІЯ МУЗИКИ» 52

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Бортник Є.М., Гончар Г.Д.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОМОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ
ДОШКІЛЬНИКІВ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ 57

Єфімцева Х.К.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ
У ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ 60

Скачкова Ю.Г.

ОСНОВИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 64

Шевчук К.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ 66

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Kateryna Halatsyn, Olha Yaroshenko

DISCUSSION AS STEPPING-STONE TO STUDYING ENGLISH
LANGUAGE BY STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALITIES 71

Лященко В.М.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ
ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ РОБОТИ З ДІТЬМИ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 73

Медун Т.І.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ 76

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Махневич Д.С.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 80

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Макарова А.А.

ПРОФЕСІЙНІ ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ПЕДАГОГА
ЯК БАЗОВА УМОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ 84

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бабанюк Т.В.

ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ 87

Величко Н.О.

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИХИЛЬНОСТІ
У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ РАНЬОГО ВІКУ
ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 90

Войналович А.В.

КООРДИНАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
І ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ 92

Глинюк В.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЛІ ТВОРЧОСТІ У РОЗВИТКУ
ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ДОШКІЛЬНИКІВ 95

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Борсук Д.В.

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ
ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
НА ОСНОВІ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 100

Борсук О.В.

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ
УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 105

Дорофєєва С.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ 109

Костишак С.С., Дрінь Б.М., Степанченко Л.П.

АНАЛІЗ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ТЕМИ «3D-ГРАФІКА» В ШКІЛЬНІЙ ПРОГРАМІ 116

Кравчук А.В., Можаровський С.В.

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ
ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ 119

Приймачук Ю.В.

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 122

Притуляк І.В.

ПРОЕКТУВАННЯ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОГО КУРСУ
ДЛЯ ШКОЛЯРІВ «GIMP З НУЛЯ» 126

Снігур О.М.

МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 129

Черчик І.В.

ІНТЕГРАЦІЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ 132

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Олексюк Т.Г.

*студентка другого (магістерського) освітнього рівня,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ У ГПД

Орієнтація України на входження до європейського освітнього простору, сучасні процеси соціально-економічного розвитку, зумовлюють необхідність створення та якісного оновлення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти.

Одним з найважливіших завдань закладу загальної середньої освіти є розвиток пізнавальних інтересів, підвищення рівня пізнавальної активності учнів. Адже, проблема відсутності мотивації до освітньої діяльності, і, як наслідок – втрата особистої ініціативи, інтересу, зниження рівня інтелектуального розвитку в учнів є особливо актуальною останнім часом.

Результативність освітнього процесу та освітньої діяльності молодших школярів залежить від засвоєння ними навчального матеріалу, формування їх пізнавальної активності, розвитку пізнавальних інтересів, внутрішньої мотивації. Активізувати та покращити освітню діяльність особистості учня у початковій школі покликані форми, методи та засоби навчання й виховання, що здійснюють розвиваючу, спонукальну, навчальну, виховну функції освітнього процесу, а також здійснюють вагомий вплив на соціалізацію дитини, її інтелектуальний, духовний, емоційний, творчий розвиток. Серед ефективних напрямів навчання чільне місце займає дозвіллева діяльність [1].

Враховуючи специфіку дозвіллевої діяльності молодших школярів слід виділити наступну класифікацію ігор: ігри народні; сюжетно-рольові ігри, які мають чітку структуру (роль, ігрові дії, сюжет, ігрові правила, ігрова поведінка); ігри-драматизації, театралізовані ігри; ігри,

які розвивають увагу; психотехнічні ігри, які спрямовані на розвиток психічних процесів, емоцій, почуттів, комунікативних умінь і навичок.

Однією із яскравих форм організації дозвілля дітей, підлітків та старшокласників, на думку В. Киричок, є колективні творчі справи, наповнені працею та грою, творчістю та товариськістю, мрією і радістю життя. Такі справи збагачують колектив та особистість соціально цінним досвідом, надають можливість кожному виявити і вдосконалити кращі людські якості та здібності, потреби та взаємини, зростати у духовно-моральному аспекті. Колективні творчі справи є інтерактивними за своєю суттю, адже всі їх учасники – активні організатори та виконавці. Їх об'єднують у такі групи: трудового характеру: десанти, рейди, сюрпризи, фабрики тощо; пізнавального характеру: вечори (ранки) веселих завдань, мандрівки, розгаданих і нерозгаданих таємниць, місто веселих майстрів, прес-конференція, розповідь-естафета, турнір-вікторина, клуб допитливих, естафета улюблених занять, турнір знавців, усний журнал; художньо-естетичного характеру: ляльковий театр, літературно-художні конкурси, конкурс інсценізованих пісень, конкурс живих картин, турнір знавців поезії, естафета улюблених занять; спортивно-оздоровчі: весела спартакіада, сюїта туристських ігор, спартакіада народних ігор, весела літня спартакіада, малі олімпійські ігри, пошукові ігри на місцевості та інші [2].

Розвитку пізнавальних інтересів під час організації дозвілля молодших школярів у ГПД сприяє застосування логічних ігор, головоломок, ребусів. Такі заняття вимагають від молодших школярів здійснення розумових дій, логічного мислення, знань, що зберігаються в пам'яті та є ефективною формою організації дозвілля та відпочинку. Серед ігор та розваг з естради у процесі організації дозвілля молодших школярів у ГПД пропонуються:

– ігри-фокуси: «В якій руці монета?», «Пройди крізь листівку», «Дізнаюсь Ваш місяць народження та вік», «Важка монета», «На скільки частин» тощо;

– ігри-жарти: «Назвіть наступне», «Третя фраза», «Те ж само», «Три рази по два», «Руки доверху», «Я – знаменитий чародій», «Хто перемаже?», «Неочікувані відповіді», «Нісенітниця».

Використання пізнавальних ігор у години дозвілля сприяє розвитку організаторських, творчих та пізнавальних здібностей молодших школярів. Для прикладу, застосовуються такі пізнавальні ігри, як:

– математичні ігри: «Не зіб'юсь!», «Сума трьох чисел», «Веселе множення», «Математичні знаки», «Скільки років любителю головоломок?», «Чи можливо», «Арифметична фізкультурна хвилинка», «Діли швидко» тощо;

– літературні ігри: «Пошуки синонімів», «Знавці літератури», «Відгадай автора літературного твору», «Письменник чи не письменник», «Відгадай назву твору та його автора» тощо;

– географічні ігри: «Географія України», «Географічні назви», «Спритні географи», «Вісім столиць», («Вісім держав»), «Географічна мозаїка», «Географічна естафета», «Продовження початку»;

– ігри юних натуралістів: «Звір, птиця, небилиця», «Знайди відповідь», «Нумо, відгадай!» тощо [3].

Проведення вікторини для розвитку інтересів та формування активності другокласників. Зокрема: «Марафон ерудитів», «Три мудреці», «На казковому полі» або «Хід конем», «П'ять на п'ять», «Погоня в лабіринті», «Поєдинок ерудитів», «Ерудит-лото», «Хокей», «Склади слово» та інші.

Для організації цікавого змістовного дозвілля молодших школярів у ГПД використовуються уявні ігри-мандрівки. Під час її проведення діти уявляють, що подорожують. Тематика ігор-мандрівок дуже різноманітна: до королівства Математики, Граматики, Казки, Загадки; до країни Чистоти, Гри та Іграшки, Дорожніх Знаків. Тема гри-мандрівки та зміст завдань на кожній зупинці залежали від встановленої нами мети проведення.

Пізнавальні інтереси другокласників розвиваються, також, і у процесі застосування краєзнавчо-пошукової діяльності. У межах цієї діяльності діти беруть участь у краєзнавчих експедиціях («Краса і біль України», «Моя земля – земля моїх батьків»), проведенні різноманітних акцій, фольклорних та етнографічних розвідках, зборі предметів народного побуту, зразків народної творчості і фольклору для шкільного музею. Така діяльність впливає на духовний світ вихованців, змушувала їх узгоджувати власні інтереси з інтересами колективу, розвивала почуття товариськості, пізнавальну активність молодших школярів. Завдяки їй створювалися передумови для виховання навичок спілкування, взаємодії, співпраці [4].

Серед форм організації дозвіллевої діяльності у ГПД з метою підвищення ефективності процесу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів нами використовувалися наступні:

комунікативно-діяльнісні («Переговори», «Сірники-вирішувалки», «Зрозумій мене», «Цивілізація», «Сказана фірма», «Плем'я», «Чарівний стілець»), рольові ігри («Мої цінності», «Наші цінності»), ігри та розваги з естради (ігри-фокуси, ігри-жарти), ігри-мандрівки, заняття («Моя унікальність», «Я очима інших», «Мої плюси й мінуси зі сторони», «Я і мої почуття», «Фантастичні квіти в техніці ебру», проведення заняття-квілінгу «Чарівні штампи»), вікторини «Марафон ерудитів», «Три мудреці», «На казковому полі», «Хід конем», «П'ять на п'ять», «Погоня в лабіринті», «Поєдинок ерудитів», «Ерудит-лото», «Хокей», «Склади слово»), розв'язування ситуацій на основі життєвого досвіду, метод групової роботи (брейнстормінгу, інтерв'ювання, дискусії, елементів тренінгу, включення вихованців до творчої діяльності з вироблення ними правил, створення власних гербів), суспільно-корисна та природоохоронна діяльність («Краса і біль України», «Моя земля – земля моїх батьків»).

Впровадження запропонованих форм, методів і засобів роботи під час організації дозвіллевої діяльності у ГПД сприяє тому, що у дітям властива стійка потреба у здобутті нових знань, вони зорієнтовані на творче здійснення пізнавальної діяльності. Молодшим школярам притаманний стійкий пізнавальний інтерес до нового, вони регулярно виконують додаткові завдання, які пропонує вихователь. Учням другого класу притаманна нестандартність мислення, їм цікаво самостійно здійснювати пошук нової інформації, воно активно творчо реалізують вироблені вміння й навички для вирішення нових завдань. Після проведення експериментального дослідження учні ефективно організують власну пізнавальну діяльність, уміють самостійно виконати навчальні завдання, їм притаманна ініціативність у всьому, наполегливі й рішучі при подоланні труднощів [5].

Проаналізувавши методи, форми роботи, засоби організації дозвіллевої діяльності молодших школярів у ГПД, варто зазначити, що наразі існує достатня їх кількість.

Таким чином, застосування інноваційних підходів у організації дозвіллевої діяльності у ГПД базується на посиленій педагогічній взаємодії, взаємовпливі учасників освітнього процесу. Такі технології включають в себе процес інтенсивної, міжсуб'єктної взаємодії учителя і школярів у ГПД та включає такі компоненти, як: чітко визначені цілі виховання; спеціально підібраний і структурований зміст виховної діяльності; інноваційні методи, форми і прийоми, на основі яких

організовано виховання у ГПД; інтелектуальні й виховні дії та процедури, на основі яких молодші школярі можуть досягти запланованих результатів.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. МОН України. 2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogostandartu-rochatkovoyi-osviti>
2. Киричок В.А. Використання інноваційних форм і методів у вихованні культури гідності молодших школярів у позаурочній діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17(1). С. 327–335.
3. Подластий І.П. Педагогіка початкової школи. Москва, 2001. 199 с.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

Петренко Г.О.

аспірант,

*Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради*

РОЛЬ З'ЇЗДІВ ХОРОВИХ ДІЯЧІВ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Спів – це найвищий прояв людських здібностей, а людський голос – найдосконаліший інструмент у світі, і той, хто навчився володіти ним, не може бути байдужим, пригніченим життєвими обставинами, бо він несе в собі частину Божественного. Цей вислів вказує на те, що навчання підростаючого покоління вокально-хоровому мистецтву засобом духовного виховання [1].

Навчання співу не повинно розглядатися лише як предмет загальної освіти, враховуючи тісний і нерозривний зв'язок школи з життям, має

виступати чинником безперервного та незмінного виховного впливу на людину.

В другій половині XIX – початку XX ст. в Росії активно розроблялись шляхи музичного виховання особистості засобами співу і хорового співу. Провідні педагоги, композитори внесли вагомий внесок у розвиток виховання учнів початкових шкіл засобами музичного мистецтва: О. Карасьов, С. Миропольський, О. Никольський, О. Пузиревський, С. Рачинський, М. Румянцев та інші.

Мета статті полягає у висвітленні значення з'їздів хорових діячів у вихованні дітей засобами співу в закладах освіти Російської імперії на початку XX століття.

Період після революції 1905 року, і, особливо, перше десятиліття XX ст. характеризується посиленням уваги передових кіл суспільства до постановки естетичного виховання у шкільництві. Стан естетичної освіти в цей час був вкрай незадовільним, зокрема уроки співу залишалися необов'язковими, їм відводилися останні (залишкові) години у навчальному розкладі.

Посиленню виховної ролі хорового церковного співу сприяло проведення за короткий проміжок часу (1908–1914 рр.) в Російській імперії перших п'яти з'їздів хорових діячів та регентів. Метою цих з'їздів було підняти престиж вчителя співів та регента, покращити їх матеріально-правове положення, підвищити професійно-освітній рівень.

Перший Всеросійський з'їзд хорових діячів відбувся в Москві 1908 року, другий – 1909 року, третій – 1910 року, п'ятий – 1913 року. На цих заходах особливу увагу було приділено низькому статусу співу в більшості закладів освіти. Учасники з'їздів представляли свої методичні розробки, програми викладання та ділилися досвідом проведення уроків. У заходах брали участь усі найвизначніші діячі музичного мистецтва імперії.

Зупинимось на 3-му Всеросійському з'їзді хорових діячів, який відбувся в Москві у липні 1910 року навчальним відділом при Імператорській спілці розповсюдження технічних знань було представлено першу авторську програму уроків співу в початковій школі, в якій зверталася увага на три головні питання: 1) цілі та завдання шкільного співу; 2) методи їх проведення у зв'язку з навчальними планами в школі та 3) самі програми.

В цілях та завданнях шкільного співу підкреслювалося, що для вдосконалення людини у досягненні суспільного блага безсумнівний і

дуже значний вплив має мистецтво, особливо музичне, і це має змусити інакше поглянути на виховне значення уроків співу в школі, які подібно до інших предметів служать тим самим високим цілям вдосконалення людської природи, адже уроки співу повинні будити в молоді потребу краси та правди життя [2].

Також визначалось, що новим завданням для підручників та шкільних планів має бути приведення в органічний зв'язок уроків співу з іншими предметами у школі. У цьому відношенні, крім свого прямого призначення, уроки співу, в першу чергу, пов'язані з вивченням рідної мови (вимова на різних звукових висотах голосних, складів, слів, фраз, речень і періодів, акцентуація слів, ясність і виразність мови, що підкреслюється мелодією, яка розчленовується на частини, що відповідає елементарним формам словесного мовлення, свідоме розучування розміреної мови – віршів, шляхом поділу мелодій на елементарні форми, розвиток пам'яті, ритмічного почуття відчуття симетрії та ін.).

Розроблені та представлені програми навчання співу свідчать про те, що технічна сторона викладання під час уроків співу має охоплювати розвиток голосу, слуху, ритмічного почуття, пам'яті та розвитку уваги.

У програмі першого року (навчання дітей від 7 років) передбачався розвиток органів, що відтворюють та сприймають звуки, а також виконання пісень, спочатку переважно слуху, на одній висоті, потім з інтервалами секунди та послідовно з використанням великих інтервалів (не вивчаючи ці інтервали теоретично, а лише наочно і на слух).

У програмі другого року (навчання дітей від 8 років) вказується, що ритмічно пісеньки повинні бути також у простих розмірах, але іноді з простим дробленням часток. До попередніх тривалостей додається поняття про восьми ноти і відповідних пройдених тривалостей нот паузи. Вивчаються інтервали (за участю знаків зміни), сольфеджіо (з тактуванням) у межах інтервалів прими, секунди та терції з простим дво- і тридольним, а також двічі дводольним розміром у найпростіших тривалостях, виконуються пісні на один голос та з поділом на кілька партій у рухливих іграх.

Програма третього року (навчання дітей від 9-10 років) включає прості вправи мелодії (пунктовані ноти, подвійні дроблення та ін., поняття про інтервали більш терції – до октави), письмовий диктант з найпростіших мелодій, вправи у двоголосному співі.

У програмі четвертого року (навчання дітей від 10-11 років) наголошувалось на необхідності вивчати поняття про звукоряди та їх лад, будову мелодії, спів сольфеджіо (з тактуванням) у різних тональностях, спів пісень і піснеспівів на один і два голоси, диктування одноголосної мелодії, відтворенні на папері заучених раніше пісень і вправи у самостійному складанні пісень на цей текст [2].

Таким чином, наведені дані свідчать, що на з'їздах хорових діячів розглядалися питання поліпшення методичного забезпечення навчальних закладів (масове видання підручників, посібників, дидактичного матеріалу); внесення позитивних змін до навчальних планів і програм закладів освіти початкової та середньої ланки (збільшення кількості годин з церковного співу, оптимальне розміщення уроків співів у розкладі та позаурочних занять – репетицій хору). Усе це було записано в резолюціях з'їздів хорових діячів та регентів [3, с. 16], які в подальшому сприяли формуванню естетичного та духовного виховання молоді.

Список використаних джерел:

1. Майба Л. Методика формування духовних цінностей молодших школярів у процесі вокальнохорового навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 теорія та методика музичного навчання. Київ, 2017. 231 с.
2. Проект программ уроков пения в начальной школе на первой ступени обучения. *Музыка и жизнь*. 1910. № 3. С. 21–26.
3. Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : автореферат дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2000. 31 с.

Радченко М.Р.

аспірант,

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

В умовах сучасної модернізованої освіти, саморозвиток особистості педагога виступає базовою складовою професійної компетентності, котра, в свою чергу, є компонентом професіоналізму. Процес професійно-особистісного саморозвитку майбутнього педагога – об'єкт дослідження сучасної вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки. Шлях актуалізації професійного саморозвитку особистості в освіті має довгу історію, витoki якої сягають давніх цивілізацій та античності. Основи навчання Давньої Греції та Давнього Сходу, епохи Відродження та Реформації пронизані педагогічними розробками в сфері саморозвитку особистості. Проте історичний аспект становлення категорії саморозвитку наразі вивчений недостатньо.

В роботі ми представляємо короткий аналіз історії становлення категорії саморозвитку особистості майбутнього педагога, оскільки саме процес саморозвитку передбачає актуалізацію усіх напрямків категорії «само» особистості й виявів власного «Я».

З позиції філософії, саморозвиток розглядається як та частина саморуку особистості, яка виходить за рамки мимовільної, спонтанної зміни і знаменує перехід на вищий рівень її організації. Теоретичний аналіз розвитку ідей саморозвитку і самореалізації показав, що в епоху Античності проблема розвитку людини базувалася на різних концептуальних засадах (міфологія, антична філософія, релігія); в епоху Просвітництва (Ж.-Ж. Руссо, І. Г. Гердер, К. А. Гельвецій) затверджувалися погляди на саморозвиток як на вияв самовиховання; в класичній німецькій філософії (І. Кант, Г.-В. Ф. Гегель, І. Г. Фіхте) антропологічні та гуманістичні ідеї стимулювали осмислення проблем саморозвитку в педагогічному напрямку (рух від суб'єктивного духу до об'єктивного передбачає утворення, яке здійснюється за схемою:

свідомість – спрямованість на моральність, самосвідомість – спрямованість на себе, розум – звільнення від себе).

У роботах мислителів XIX століття вироблений погляд на саморозвиток людини з позицій соціальної активності людини в її власному житті та з урахування історичної обумовленості людської природи.

У працях європейських гуманістів XX століття саморозвиток індивіда розглядається в умовах його взаємодії з соціокультурним оточенням, і виступає двостороннім процесом, в якому соціальні ідеали повинні стати внутрішнім переконанням на підставі особисто пережитого відкриття.

Аналіз філософської літератури дозволив виділити дві основні ідеї: ідея розвитку як форми існування всього живого і розуміння здатності до саморозвитку як родової характеристики людини. У роботах зарубіжних психологів XVIII–XX століття, теорія саморозвитку особистості представлена в концепціях Р. Бернса, З. Фрейда, А. Адлера, К. Юнга, Г. Раншбурга, П. Поппера, А. Маслоу, Е. Еріксона, К. Роджерса, Г. Олпорта, К. Роджера; саморозвиток як прагнення до сенсу свого існування розкрито в концепціях В. Франкла і Л. Хаббарда; саморозвиток як зміна соціальних установок і побудова власного життя в теоріях Е. Берна, Т. Харріса, М. Рокіча.

Екзистенційний підхід до особистісного зростання має на меті навчити людину «творити себе», знайти унікальний сенс власної діяльності, допомогти в розкритті особистісного потенціалу. В основу уявлень зарубіжних дослідників (А. Адлер, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм, К.-Г. Юнг, Е. Еріксон) про людину та її здатності до зміни, розвитку, особистісного росту покладено постулат про постійну зміну її «самості», вивчені прояви і джерела цього феномена, перспективи та бар'єри особистісного зростання.

Представники гуманістичної психології розвитку XX століття (А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс) виходять з уявлення про те, що в кожній людині є прагнення ставати компетентним, цілісним, – тенденція до самоактуалізації, яка є основоположною для людини. В. Франкл вважав, що саморозвиток, будучи діалектичним процесом, сприяє максимальному духовно-моральному і діяльнісно-практичному самозбагаченню і саморозгортанню.

Саморозвиток особистості на основі діяльності як культурно-історична концепція розкрито в працях психологів XIX–XX століття:

Л. С. Виготського, В. В. Давидова, А. Н. Леонтєва, Д. Б. Ельконіна та інших.

В період кінця ХХ – початку ХХІ століття спостерігається дослідження саморозвитку особистості педагога, в тому числі й майбутнього педагога. Тому далі розглядаємо наш час, коли посилення уваги до феномену саморозвитку (усвідомленого самозмінювання) пояснюється зростанням розуміння його визначальної ролі в життєдіяльності особистості, в збереженні її самості, самотворенні, самореалізації [2, с. 295].

Питання саморозвитку розглядаються в рамках дослідження самовиховання самосвідомості (І. І. Чеснокова), самодетермінації (А. Г. Асеев), життєвих стратегій (К. А. Абульханова-Славська).

Концептуальні теорії з проблем особистісного розвитку містяться в працях вітчизняних вчених: С. Д. Максименка, В. В. Радула, С. Б. Кузікової, В. О. Лозового, О. К. Чаплигіна та інших.

Сучасні дефініції саморозвитку людини як особистості дано в роботах: С. Б. Кузікової, Г. А. Цукерман і Б. М. Мастерова, Ю. С. Мельника, Н. Б. Крилової, Л. Н. Куликової, Г. О. Балла, В. Г. Маралова, А. Б. Орлова та інших.

Розкриттю внутрішніх феноменів і феноменів в сфері особистості в процесі її саморозвитку присвячені роботи А. Г. Новікова, Б. Н. Попова, В. Д. Михайлова, Т. О. Слюсаренка, Р. С. Дейнеки, Ю. Ю. Калиновського, Є. М. Мануйлова.

В наукових студіях М. Боритка, Б. Вульфова, О. Газмана, В. Іванова, М. Сергєєва саморозвиток майбутнього педагога визначається як обов'язкова складова сучасної освіти, показник суб'єктності педагога на всіх етапах неперервної педагогічної освіти [3, с. 27].

Сформулювати визначення саморозвитку особистості майбутнього педагога можна, опираючись на методологічні позиції міждисциплінарних наукових досліджень. Вважаємо найбільш вдалим в цьому напрямку визначення В. Л. Біліної [1, с. 70], яке нижче інтерпретуємо в спектрі нашого дослідження.

Саморозвиток майбутнього педагога – це процес самостійного ціленаправленого вмотивованого розкриття потенційних можливостей і здібностей студента, котрі дозволяють в перспективі найбільш продуктивно здійснювати різні види професійної діяльності.

Отже, питання становлення категорії саморозвитку особистості має давню історію та досліджувалось представниками різних наук та різних

напрянків. Підсумовуємо, що саморозвиток здійснюється в рамках життєдіяльності людини, в процесі прояву її активності, яка визначається здатністю здійснювати вибір на основі пізнання себе. В процесі саморозвитку особистості майбутнього педагога відбувається прояв себе як суб'єкта власного життя, культури, моральних відносин, професійного вибору.

Список використаних джерел:

1. Блинова В. Л., Бинова Ю. Л. Психологические основы свмопознания и саморазвития : учебно-методическое пособие. Казань : ТГГПУ, 2009. 222 с.
2. Кузікова С. Б. Феноменологія саморозвитку в психосоціалній генезі особистості: суб'єктний підхід. *Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика* : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С. 295.
3. Професійний саморозвиток майбутнього фахівця : монографія / за ред. В. А. Ковальчук. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. С. 27.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Асоян А.В.

студент,

Науковий керівник: Дорofsєва О.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ТА ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Початок формування мотивації до навчання починається у молодшому шкільному віці, адже це вік входження до навчальної діяльності та засвоєння її структурних компонентів. У зв'язку з реформуванням та модернізацією системи освіти в Україні предмет іноземної мови впроваджено як обов'язковий предмет з першого класу в усіх типах загальноосвітніх навчальних закладів [6].

Питання формування позитивної мотивації та інтересу до вивчення англійської мови в учнів початкової школи у своїх наукових працях досліджували вчені-психологи та педагоги В. Г. Асеев, Л. І. Божович, І. Д. Бех, А. Й. Гордєєва, С. М. Каруцяк, А. Н. Леонтьєв, А. К. Маркова, С. Л. Рубінштейн, Г. І. Щукіна, П. М. Якобсон та інші. Науковці вважають, що формування мотивації та інтересу до навчання є одним із найважливіших аспектів сучасної освіти, адже цей процес сприяє закріпленню позитивних мотивів учіння у школярів. Крім того, він «визначає навчальну діяльність та пізнавальну сферу школяра, його активність, яка проявляється під час пізнавальних процесів таких, як сприймання, мислення, увага та пам'ять» [1, с. 335]. Головною метою мотивації в молодшому шкільному віці є «навчитися вчитися». Адже саме у цей період закладаються основи мотивації навчання, від якої залежить рівень пізнавальних здібностей людини в майбутньому. У праці [3] зазначено, що формування мотивації – це виховання в учнів ідеалів, світоглядних цінностей в поєднанні з активною поведінкою школяра, що означає взаємозв'язок усвідомлюваних і реально діючих

мотивів, єдність слова і діла, активну життєву позицію школяра. До того ж, вони довели, що молодший шкільний вік має великі резерви формування мотиваційної сфери спілкування. Емоції, пов'язані з навчанням у молодшому шкільному віці, мають велике мотиваційне значення.

Вивчення іноземної мови в початкових класах та розвиток особистості учня за допомогою цього предмета – складний процес. Тому головною проблемою в методиці викладання іноземних мов на початковому етапі стало питання створення позитивної мотивації до успішного оволодіння іноземною мовою молодшими школярами.

Навчаючи англійської мови першокласників, учитель повинен враховувати відсутність попереднього навчального досвіду в учнів і тому спиратись на досвід, набутий ними у дошкільний період (навички розмальовувати, співати, розповідати вірші, скоромовки, розігрувати короткі сценки, розглядати й обговорювати зображення на малюнках, повторювати фізичні рухи тощо) [7].

Як зазначено у праці [4], урок іноземної мови у першокласників обов'язково повинен бути оснащений яскравими матеріалами для візуалізації. Це є невід'ємною частиною результативного заняття, адже у цьому віці домінує образне мислення. Психологи довели, що в учнів початкової школи переважає мимовільна увага, тому недоцільно у навчанні повною мірою розраховувати лише на довільну увагу, яка вимагає значних вольових зусиль, які в свою чергу знижують зацікавленість та мотивацію [5]. Ми вважаємо, що важливим фактором привернення уваги на уроках англійської мови у такій віковій групі є застосування яскравих ілюстрацій та засобів навчання, які впливають на мимовільну увагу саме через яскраве зорове унаочнення. Вони значно підвищують не тільки ритм заняття, а й інтерес, тобто безпосередньо впливають на мотивацію дитини. Такі засоби цілком відповідають цілям і завданням навчання у початковій школі.

Найсуттєвішим, найефективнішим і найдієвішим внутрішнім стимулом є «бажання пізнавати нове, яке ґрунтується виключно на інтересі до предмета пізнання» [4, с. 12]. Гра, як відомо, є природнім середовищем спілкування дітей, а тому навчальна гра вважається одним з найкращих видів роботи на уроці з першокласниками [2]. Саме така форма навчання створює сприятливе середовище для засвоєння нового матеріалу не напружуючи дітей, а зацікавлюючи та мотивуючи брати активну участь у процесі. Під час гри активізуються різні психічні

процеси – увага, уява, пам'ять та мислення, які є невід'ємними факторами вдалого засвоєння. У формі гри діти здобувають знання, не помічаючи, що докладають немалих зусиль та не втрачаючи цікавості до процесу. Для набуття первинного іншомовного комунікативного досвіду варто застосовувати ситуативні, змагальні, музичні та художні ігрові завдання, усвідомлюючи їхній потенціал в іншомовному навчанні [6].

Враховуючи всі аспекти виховання та психології дітей молодшого шкільного віку, пропонуємо ефективні види діяльності, які сприятимуть формуванню мотивації та інтересу до вивчення англійської мови:

- розгляд та вивчення на уроці дитячих пісень, римівок, скоромовок англійською мовою, які супроводжуються рухами;

- застосування методу проектів (індивідуальних, парних чи групових);

- використання методу асоціативних символів;

- проведення нестандартних уроків, які включають в себе різноманітні нетипові для звичайного уроку активності (казкові постанови англійською мовою за участі школярів; перенесення в чарівну країну, де задля успіху потрібно виконати низку завдань тощо).

- використання протягом уроку мультимедійних засобів навчання (перегляд мультфільмів, фільмів, навчальних розважальних програм та іншого відеоматеріалу з необхідної теми).

Важливо змінювати види діяльності кожні 8-10 хв, а також пам'ятати про методи підбадьорювання, рефлексії, самооцінки та взаємооцінки.

Отже, навчання учнів початкової школи англійській мові – це нелегкий процес, який потребує досвіду та належної кваліфікації вчителя. На шляху досягнення встановленої навчальним планом мети завжди виникають певні труднощі, але їх можливо уникнути шляхом використання різноманітних методів навчання. Вивчивши вікову психологію та ознайомившись з основними потребами учнів молодшого шкільного віку, вчителю вдасться сформуванню позитивну мотивацію та інтерес до навчання у першокласників.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. – Чернівці: Букрек, 2015. – С. 333–336.

2. Гордєєва А. Й., Кулик С. Й. Мотивація англійської комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою граматичної гри. – 2012. – № 1. – С. 17–21.

3. Канюк С. С. Психологія мотивації: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. – С. 238–248.

4. Каруцяк С. М. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів на уроках англійської мови. ENGLISH: Додаток до газети «Шкільний світ». – 2011. – № 18. – С. 11–13.

5. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навч. посіб. – Київ: МАУП, 2000. – С. 256.

6. Методичні рекомендації для вчителів іноземних мов на 2018/19 рік. Старт «Нової української школи». Режим доступу: <https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61566/> (дата звернення: 24.11.2021).

7. Методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-pro-vikladannya-navchalnih-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20212022-navchalnomu-roci> (дата звернення: 24.11.2021).

Бабенко К.І.

студентка,

Херсонський державний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ УЧНІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНИХ БІОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ

Одне з найголовніших завдань сучасної української школи – сформувати в учнів здатність до самостійної діяльності, до самостійного пошуку нових знань. Досягти цього можна, використовуючи різні педагогічні методики, і досить популярним і дієвим способом є залучення школярів до шкільних досліджень. В цьому аспекті дисципліна «Біологія» надає величезну кількість можливостей для дослідницької діяльності учнів – як під час занять, так і в позаурочній роботі.

Особливою формою навчального заняття, що проводиться за межами кабінету біології, є шкільна біологічна екскурсія. Під час її проходження школярі не тільки набувають знань, але і здобувають навички

спостережень за живими об'єктами безпосередньо в природних умовах. Повною мірою екскурсія досягає і виховної, і навчальної мети за умови виконання школярем завдань дослідницького характеру.

Метою даної роботи було визначити характерні ознаки шкільної біологічної екскурсії як форми діяльності школяра, та дослідити можливі методи впровадження в її зміст завдань дослідного характеру. Для досягнення поставленої мети необхідною умовою було виконання наступних завдань:

- проаналізувати можливість реалізації дослідницького компоненту при формуванні наскрізних змістовних компетенцій методам викладання дисципліни «Біологія»;

- розглянути зміст дослідницької діяльності учня закладу загальної середньої освіти під час аудиторної та позакласної роботи;

- проаналізувати особливості шкільних біологічних екскурсій як особливої форми заняття, визначити їх місце в освітньому процесі;

- проаналізувати методичні аспекти проведення окремих етапів шкільної екскурсії;

- запропонувати схеми виконання завдань дослідницького характеру під час проведення шкільної біологічної екскурсії.

Шкільна біологічна екскурсія – особлива форма навчальної та позанавчальної діяльності, в якій здійснюється спільна діяльність вчителя – екскурсовода та учнів – екскурсантів у процесі вивчення явищ та об'єктів природи, за якими спостерігають в природних умовах або в музеях. Кожній екскурсії притаманний ряд характеристик, що визначають її унікальність: тема, мета, завдання, композиція і план. Особливістю біологічних екскурсій є зосередження на живих об'єктах, зв'язок з темами, які вивчаються восени та навесні в рамках вивчення рослин, тварин та їх угруповань. Залучення учнів до участі в біологічних екскурсіях пов'язане з виконанням освітніх, світоглядних, методологічних, теоретичних та практичних завдань.

При плануванні шкільної біологічної екскурсії на підготовчому її етапі, після визначення мети, дуже важливим є визначення основних методів її проведення – ілюстративних, пошукових чи комбінованих. Вчитель планує, як учні будуть виконувати дослідне завдання, та забезпечує супровідний методичний матеріал. Другим важливим моментом є вибір біологічних об'єктів для дослідження: вони повинні бути помітними, легко доступними та достатньо безпечними для школярів. Після прокладання карти екскурсії вчителю слід пройтись вздовж маршруту,

оцінити його: оглянути місцевість, вибрати маршрути пересування та точки зупинки, уточнити перелік біологічних об'єктів [1; 2].

Основна частина екскурсії складається з низки коротких переходів учнів та зупинок на «станціях». На станціях учні виконують різні види робіт, передбачених планом, слухають пояснення вчителя, яке підводить їх до виконання індивідуальних завдань. Завдання повинні мати пошуковий або дослідницький характер. Це можуть бути роботи за алгоритмом, наприклад, визначення субстратної приуроченості окремих мікологічних або ліхенологічних об'єктів. Учням може бути запропоновано вирішити проблемне питання: вказати на можливі зв'язки між поміченими під час екскурсії живими істотами лісу. Поширеним типом дослідницького завдання є опис рослин, що належать до окремої екологічної групи, і його часто реалізують під час шкільних екскурсій. Дещо складнішим є завдання, що передбачає проведення біологічного експерименту в природі: вивчити, як впливає на довкілля лісосмуга. Окрім дослідницької роботи, участь школярів в біологічних екскурсіях повинно передбачати виконання практичних завдань, таких, як збір біологічного матеріалу, що може бути використаний в подальшому на уроці біології.

Важливим етапом є підсумкове опрацювання результатів екскурсії. Може проводитись в різному форматі; спільними між формами представлення результатів є підсумкове опрацювання матеріалів, набутих в процесі екскурсії – інтелектуальних чи матеріальних. Під час цієї діяльності відомості та враження, отримані учнями, впорядковуються в єдину свідому систему. Для дослідницьких екскурсійних завдань рекомендовано віддати перевагу такій формі звітності, як доповіді на шкільних або молодіжних конференціях [3; 4].

В плані запропонованої нами розробки осінньої шкільної біологічної екскурсії «Маленький всесвіт поряд з нами» представлені кілька форм дослідних завдань, які мають виконати учні. Об'єктами дослідження під час екскурсійного виходу, який пропонується проводити по території соснового або мішаного на садження Херсонської області, є гриби, мохоподібні та лишайники – як представники несудинної біоти. Для роботи з кожною групою об'єктів розроблено окреме завдання. Підсумком дослідження грибів соснового лісу є виконання дослідницького завдання на порівняння: заповнення таблиці порівняльної характеристики їстівних та отруйних грибів. Варіативність досягається за рахунок порівняння групами учнів різних пар піддослідних грибів. Для учнів, що поглиблено

цікавляться біологією, пропонується виконати дослідницьке завдання на встановлення зв'язків: назвати мешканців лісу, які пов'язані в життєдіяльності з грибами, та оформити звітну схему – малюнок. Ознайомлення з мохоподібними соснового насадження завершується виконанням завдання на встановлення видового складу різних екогруп: учні колективно складають перелік епігеоїдних, епіфітних, епіксилних та епілітних видів мохів лісу. Дослідження ліхенобіоти насадження фіксується у такій формі звіту, як таблиць порівняльної характеристики двох видів лишайників, різних для різних робочих груп учнів (дослідне завдання на порівняння). Формою звітності, крім заповнених щоденників та бланків завдань, є оформлення підсумкової виставки за результатами екскурсії [4].

Список використаних джерел:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Бойко М.Ф., Чорний С.Г. Екологія Херсонщини. Херсон : Терра, 2001. 186 с.
3. Важинський С.Є., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посібник. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
4. Гапон В.В., Гапон Ю.В., Гапон С.В. Місце міських мохоподібних при проведенні екскурсій з ботаніки. *Організаційно-методичні основи екскурсійної роботи вчителя природничих дисциплін: м-ли Всеукраїн. наук.-прак. конф. / за ред. М.В. Гриньової.* Полтава : Друк. майстер., 2012. С. 69–72.

Довганюк А.В.

студентка;

Науковий керівник: Дорощєва О.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Критичне мислення – це науковий тип мислення, який характеризується самостійністю суджень, творчим підходом до розв’язання проблем та самовдосконаленням. Це «здатність людини усвідомлювати власну позицію з того чи іншого питання, вміння знаходити нові ідеї, аналізувати події й оцінювати їх» [3, с. 21]. Суть такого мислення полягає у вмінні керувати власним розумом, що дає змогу шукати і знаходити найкращі шляхи вирішення складних задач та неординарних ситуацій, рости й розвиватися.

Феномен критичного мислення у своїх наукових працях досліджували М. Ліпман, А. Кроуфорд, Дж. Макінстер, С. Метью, В. Саул, Д. Майер, Дж. Брунер, Д. Халперн, Ж. Піаже, Д. Клустер, Л. Виготський та інші. Серед українських учених вивченню цього питання приділяють значну увагу О. Пометун, І. Сущенко, Л. Корінько, І. Бондарчук, В. Панченко, Т. Воропай, С. Терно, М. Шеремет, О. Тягло та інші.

Потреба критично мислити виникає у кожній сфері нашого життя [1]. Тому необхідно розвивати цю здатність ще зі школи. На уроках учителі повинні давати змогу учням міркувати, висловлювати різноманітні ідеї та унікальні думки щодо поставлених проблемних питань і формулювати висновки, розвиваючи креативність і творчі здібності, адже «навчання критичному мисленню має бути доповнене навчанням мисленню творчому (як і навпаки)» [5, с. 9]. Як зазначено у праці [4], краще ставити дітям такі запитання, які вимагають застосування складнішого, вищого рівня критичного мислення, – запитання високого рівня.

На етапі рефлексії школярі формують особистісне ставлення до тексту і фіксують його за допомогою твору-роздуму. Саме на цій стадії відбувається активне переосмислення власних уявлень з урахуванням набутих знань.

Слід зауважити, що розв'язання нестандартних ситуацій найкраще сприяє саморозвитку й самоактуалізації дитини. Тому на уроках англійської мови будуть доречними обговорення про те, чи міг герой певного твору художньої літератури вчинити інакше в тих самих або інших обставинах. Також діти зможуть удосконалювати навички усного мовлення та виразного читання іноземною мовою, збагатити словниковий запас, практикувати використання нових граматичних конструкцій, розкривати основну ідею твору, розвиваючи вміння вибирати головні факти серед другорядних, аналізувати тексти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, обґрунтовувати власні позиції та погляди щодо певних вчинків героїв твору за допомогою аргументів, формулювати висновки.

На основі програми зарубіжної літератури загальноосвітніх навчальних закладів для учнів 5-7 класів [2], яка передбачає твори актуального морального змісту, про національні події, характери, традиції, а також пригодницькі, детективні, фантастичні, казкові, було підібрано за схожою тематикою англійські оповідання, повісті, новели з багатою лексикою та різними рівнями знань мови (від рівня A1 до B2).

Для рівня Elementary (A1) вважаємо за потрібне прочитати такі оповідання, як «Дім на пагорбі» («The House On The Hill») Елізабет Лерд, «Сара каже ні!» («Sara Says No!») Нормана Уїтні. Учням з рівнем Pre-Intermediate (A2) варто звернути увагу на наступні твори: «Дорога в нікуди» («Road to Nowhere») Джона Мілна, «Кентервільський привид» («The Canterville Ghost») Оскара Уайльда. Для знавців англійської мови на рівні Intermediate (B1) доцільними є «Троє студентів» («The Adventure Of The Three Students») Артура Конана Дойля, «Скарб у лісі» («The Treasure in the Forest») Герберта Уеллса. Дітям з рівнем знань Upper Intermediate (B2) рекомендуємо «Жертви любові» («A Service of Love») О. Генрі, «Дощі випадають» («There Will Come Soft Rains») Рея Бредбері.

Щоб розвивати критичне мислення школярів, було складено список завдань для проведення уроку англійської мови з використанням художнього твору «Дім на пагорбі» («The House On The Hill»):

1. What are your associations to the word «Love»?
2. Tell me briefly the plot of this story.
3. Say whether you agree or disagree with Maria's words: «Yes, I love you, Paul. But love isn't enough». Explain your opinions.
4. Pupil 1 and Pupil 2, make a pair and read the dialogue in Part 1 (Paul and Maria's mother) with intonation.

5. Should we follow pieces of parents' advice, if they don't like a person with whom you are in love?
6. Why was the story competition a turning point in Paul's life?
7. Pupil 3 and Pupil 4, make a pair and read the dialogue in Part 4 (Paul and Maria) with intonation.
8. Why did Paul said to Maria that he didn't love her anymore?
9. Which adjectives characterize the main heroes?
10. Translate these proverbs and explain how do you understand them. How do they relate to the story?
 - a) Appearances can be deceiving.
 - b) Like mother, like daughter.
11. Let's imagine. How could events develop if Paul didn't win the story competition?
12. Take your copybooks and write down your own conclusions (5-6 sentences) about the main idea of this story.

Отже, більшість художніх творів має різну проблематику, що спонукає до критичного мислення. Література формує гуманістичний світогляд, моральні цінності, загальну культуру, естетичні смаки особистості. За допомогою аналізу та обговорення текстів учні розширюють межі сприйняття світу, розвивають уяву, а також переосмислюють власні погляди, враховуючи точки зору співрозмовників.

Список використаних джерел:

1. Корінько Л. М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій : методичний посібник. Харків : Основа, 2010. 95 с.
2. Навчальна програма із зарубіжної літератури для 5-9-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804. С. 16–44. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/561/56130/6-zarubizhna-literatura-5-9.docx> (дата звернення: 07.11.2021).
3. Пометун О. І., Сущенко І. М. Основи критичного мислення : методичний посібник для вчителів. Дніпропетровськ : Ліра, 2016. С. 5–24.
4. Технології розвитку критичного мислення учнів : науково-методичний посібник для вчителів / А. Кроуфорд та ін. / за заг. ред. О. І. Пометун. Київ : Плеяди, 2006. С. 7–16.
5. Тягло О. В. Критичне мислення : навчальний посібник. Харків : Основа, 2008. С. 6–12.
6. Elizabeth Laird. The House On The Hill. London: Macmillan Education. 2008. URL: <https://www.slideshare.net/ekakurnia7545/the-house-on-the-hill-by-elizabeth-laird> (дата звернення: 07.11.2021).

Мельник А.І.

студентка,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИК АКАДЕМІЧНОГО ЖИВОПИСУ В ЦИФРОВОМУ МИСТЕЦТВІ

На сьогоднішній день загальнодоступність комп'ютерних технологій призводить до впровадження їх у більшість сфер життя людини. Навчання за допомогою цифрових технологій стає все більш актуальною темою також серед викладачів образотворчого мистецтва, оскільки комп'ютерна графіка демонструє нам інноваційні прийоми художнього відображення дійсності. Методики навчання на основі цифрового живопису вивчали, зокрема, Довганюк Н. В. [3], Городецький В. [2], та інші. Автори наголошують на важливості опанування студентами цифрового живопису з одночасним використанням знань з академічного живопису, оскільки у цифровому мистецтві також існують ті ж самі закони композиції, перспективи та колірно-тонального рішення. Академік Б. Іогансон свого часу справедливо: «Не варто забувати, що існують закони живопису, перевірені віками» [1, с. 8].

Метою нашого дослідження є виокремлення особливості роботи у цифровому мистецтві зі студентами вищих навчальних закладів через призму знань з академічного живопису.

Комп'ютерна графіка як мистецтво виникла не так давно. Основоположником комп'ютерної графіки прийнято вважати американського математика і художника Бена Лапоскі. Він був першим, кому вдалося отримати графічне зображення, застосувавши для цього аналоговий комп'ютер [4]. У 1963 році почали визнавати, що картина створена на екрані комп'ютера є мистецтвом, коли американський програміст Майкл Нолл здобув перемогу в конкурсі «Computer and Automation», а через декілька років відкрив персональну виставку цифрового мистецтва у Нью-Йорку. Після цього у суспільства виникла неабияка зацікавленість до цифрових зображень, що в свою чергу спричинило організацію грандіозних експозицій графічного мистецтва в США та Європі.

Практичні заняття з академічного живопису мають унікальну альтернативу – навчання онлайн із викладачем через екран, адже складна епідеміологічна ситуація, що триває не лише в Україні, і й по всьому

світу, активізувала феномен дистанційної освіти. Навчання не припинило свій процес завдяки цифровим технологіям, які прийшли на допомогу викладачам і студентам. Так, як немає спроможності викладачеві очно в майстерні пояснити студентам техніку виконання живопису, то є можливість за допомогою комп'ютера, графічного чи звичайного планшета з пенном, запропонувати відео урок з демонстрацією та поясненням навчального матеріалу. Відмовившись від стандартних художніх матеріалів, таких як олівці, фарба та пастель, можна використовувати графічні редактори, при цьому зберегти техніки та прийоми, які були винайдені ще багато років тому.

Під час онлайн заняття викладач, використовуючи графічний редактор, може за допомогою педагогічного малюнку пояснити закони композиції чи перспективи, продемонструвати анатомію різних частин тіла, пояснити, з яких геометричних форм складається той чи інший предмет, показати кольором великі співвідношення, або як працює крайовий контраст тощо. Все це можливо демонструвати прямо на екрані в онлайн режимі. Такий інструмент навчання дозволяє викладачу дуже швидко масштабувати маленькі деталі, розбирати на окремі частини, переміщувати, знищувати, створювати знов. За допомогою застосування комп'ютерних технологій на заняттях академічного живопису можна: зробити навчання більш активним, осучаснити навчальний процес, зробити навчальну інформацію більш цікавою для сприйняття за рахунок залучення візуальних образів, підвищити якість навчання, бажання навчатися, зробити заняття наочним та динамічним.

Компетентність викладача у галузі інформаційних та комунікаційних технологій є однією з пріоритетних цілей освіти. Для підвищення своєї кваліфікації викладач має в першу чергу освоїти основні програми для комп'ютера (Adobe Photoshop, Adobe Illustrator) або для планшета (для IOS – Procreate, для Android – Sketchbook тощо). У цих програмах можна легко змінювати колір, форму, структуру, фактуру, обирати різноманітні імітовані пензлі, олівці, м'які матеріали, змінювати товщину лінії силою дотику на екран, додавати штрихування, створювати ілюзію простору, тощо. З кожним накладанням нових елементів програма дозволяє створювати окремі шари, не втрачаючи попередній малюнок. Це допомагає швидко повернутися назад для кращого пояснення будови елементу. Також викладач може продемонструвати завчасно записане коротке відео та оприлюднити його перед студентами при онлайн зустрічах чи прикріпити як додатковий матеріал до лекції. Таким чином

студент має можливість подивитися збережене відео стільки разів, скільки йому потрібно і удосконалити свою художню грамотність.

Студент, вивчаючи цифровий живопис, може навчитись реалістично імітувати художній матеріал (акварель, олія, олівець, пастель) через різноманітні пензлі та фарбові ефекти. У процесі створення цифрового зображення використовуються майже ті ж самі етапи виконання, як і в академічному живописі. Насамперед, це робота від загального до часткового, від часткового до загального, якої має дотримуватися студент протягом всієї творчої роботи.

Головне правило графічного художника – виконувати різні елементи композиції на окремих шарах (в середньому 10-15 шарів, залежно від складності роботи). Цей прийом полегшить роботу, коли художнику необхідно буде змістити композицію, виправити пропорції, допрацювати тло абощо. На першому шарі зазвичай ескізно намічають загальну композицію твору без маленьких деталей, визначають пропорції, тобто роблять підготовчий рисунок. На другому етапі зменшують інтенсивність прозорості першого шару і промальовують начисто всі деталі з чіткими лініями, після цього перший шар можна знищити або просто приховати. На третьому – відображають великі тональні та колірні співвідношення та відтворюють загальне колористичне рішення. Всі елементи зафарбовуються локальним кольором, який знаходиться у півтіні, це буде слугувати основою. На наступних шарах роблять кольоротональний аналіз форм за основними зламами площин, знаходять найтемніші та найсвітліші частини, створюють ілюзію об'єму. Після цього можна переходити до визначення просторовості та повітряного середовища. Етап пропрацювання деталей та відображення матеріальності форм є найцікавішим і найскладнішим. Дехто знаходить окремі фактури на просторах інтернету, а дехто з любов'ю промальовує кожну деталь власноруч. На завершальних етапах роботи відбувається підпорядкування колірного рішення загальному відтінку джерела освітлення, коригується баланс теплохолодності, насиченість, світло, контраст, баланс білого та чорного. В результаті отримуємо художній твір з реалістичним зображенням, який можна оцінювати за критеріями академічного живопису. Також роботу можна перенести з віртуального в реальний світ, роздрукувавши її на полотні з підрамником або на папері. Тож, можемо сказати, що цифровий живопис – це вид мистецтва, в якому художник, спираючись на свої знання з образотворчого мистецтва, може імітувати традиційні техніки живопису, створюючи зображення за допомогою комп'ютера.

Майбутні художники в результаті такого навчання розвивають свою майстерність до високого рівня навіть в умовах дистанційного навчання. Навички цифрового мистецтва студенти можуть широко застосовувати: в мистецтві коміксу, плакату, поліграфії, афіші, для комп'ютерних ігор, в оформленні періодичних видань, заставок телепрограм та інтернет-відео, в рекламі та для видовищ масової культури тощо.

Отже, використання практик академічного живопису у цифровому мистецтві дозволяє студентам використовувати набуті знання та вивчати нові техніки для прояву своєї творчості у цифровому живописі. Також дає вміння працювати в різноманітних графічних програмах та бути в курсі новин у світі інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Іогансон Б.В. Про живопис. Москва, 1960. 8 с.
2. Городецький В. Комп'ютерні технології в мистецтві. Симфонія форте. Івано-Франківськ, 2018. 51 с.
3. Довганюк Н.В. Цифровий живопис на уроках образотворчого мистецтва у ліцеї. Методична розробка. Коломия, 2020. 30 с.
4. Турлюн Л.Н. Зародження комп'ютерної графіки у 50-60-х роках ХХ ст. *Молодий вчений*. 2012. № 5. С. 569–570.

Мозгова О.І.

вихователь,

Комунальний заклад «Куп'янська спеціальна школа»

Харківської обласної ради

ВПЛИВ НОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Основна проблема розробки освітніх стратегій щодо соціалізації особистості суспільства викликана соціально-економічними умовами, які переживає Україна зараз та необхідністю вирішення важливих завдань реформування змісту вітчизняної освіти. Мова йдеться про нові освітні стандарти, нові педагогічні технології, які кардинально змінюють зміст освіти. Адже інтеграція у світовий та європейський освітній простір вимагає

від України трансформаційних зрушень не тільки у технологічному аспекті, а й у вихованні соціально компетентної особистості.

Під поняттям «соціалізація особистості» ми розуміємо процес становлення особистості як активного суб'єкта громадянського суспільства. У концепції розвитку особистості Е. Еріксона соціалізацію особистості представлено як процес формування особистості у певних соціальних умовах, опанування людиною соціального досвіду, у ході якого людина перетворює соціальний досвід у власні цінності й орієнтації, вибірково вводить у свою систему поведінки ті норми і шаблони, що прийняті в суспільстві або групі.

Норми поведінки, норми моралі, переконання людини визначаються тими нормами, що прийняті в даному суспільстві. Відповідно до цього у закладах освіти мають бути створені необхідні умови для соціалізації учнів. Мова йдеться не тільки про матеріально-технічні, а й кадрові, психолого-педагогічні, інформаційні та інші ресурси, які суттєво впливають на соціальну зрілість особистості.

Важливим поняттям, яке повинно бути в полі зору наших освітян, є поняття «соціально компетентна особистість», яке вітчизняні вчені трактують як придбану здатність особистості гнучко орієнтуватися в постійно змінних мінливих соціальних умовах та ефективно взаємодіяти з соціальним середовищем.

Також вважається, що поняття «соціальна компетентність» співвідносне з поняттям «соціальна зрілість». Ці два поняття є для нас ключовими. Вітчизняний вчений В.В. Радул, трактує соціальну зрілість як той стан, що розкриває стан сформованості особистості через призму певного соціального середовища. В її зміст включено активну життєву позицію та досягнення єдності виховання та самовиховання і прагнення самої особистості до якомога скорішого досягнення соціальної зрілості. Сохань Л.В. та Єрмаков І.Г. визначають соціальну компетентність як багатогранну характеристику особистості.

Оскільки особистість – істота соціальна, то формат соціальної компетентності охоплює як соціальні мотиви, знання, навички, необхідні для успішної взаємодії із соціальним середовищем, так і самопочуття та самосприйняття особистості в мінливому соціумі. При цьому соціальна компетентність передбачає як достатній рівень вміння будувати партнерські стосунки, так і здатність до кооперації на рівноправній основі.

Поняття «соціальна компетентність» розглядається сучасними вченими і як здатність до співробітництва в групі та команді, мобільність, уміння

адаптуватись і визначати особисті цілі та виконувати різні ролі й функції в колективі, планувати, розробляти й реалізовувати соціальні проекти індивідуальних і колективних дій; уміння визначати й реалізовувати мету комунікації в залежності від обставин; підтримувати взаємини; розв'язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях.

Теоретичний аналіз різних наукових підходів до розуміння феномену *соціальної компетентності* дає змогу відмітити:

- найчастіше його розуміють як якісну характеристику особистості;
- здатність адекватно оцінювати навколишню дійсність на основі наявних знань про неї, що дають змогу зрозуміти основну закономірність соціальної ситуації;
- уміння знаходити інформацію в невизначеній ситуації та будувати свою поведінку для досягнення балансу між своїми потребами, очікуванням, сенсом життя і вимогами соціальної дійсності;
- уміння задовольняти бажання, спираючись на норми тощо.

Вітчизняні дослідження теорії та практики педагогічної діяльності виявили перелік інтегральних компетентностей, формування яких відбувається в ланці освіти: культурна, соціальна, навчальна, соціальна, громадянська, інформаційно-комунікативна та здоров'язберігаюча.

Таким чином, громадянську та інформаційно-комунікативну компетентності деякі дослідники справедливо вважають складовими комплексу соціальної компетентності особистості.

«Освітні стратегії соціалізації особистості громадянського суспільства»:

- спрямованість на розвиток соціальної компетентності учнів як важливої складової системи закладах освіти;
- максимальна наближеність навчально-виховного процесу до життєвої дійсності, активне включення особистості в усі сфери внутрішньо шкільного середовища, життя суспільства, держави;
- оптимізація процесу соціалізації особистості засобами інноваційного наповнення освітнього середовища;
- забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії цілеспрямованого процесу підготовки старшокласників до життя у постійно змінних швидкоплинних умовах сьогодення;

Фактори педагогічного впливу на розвиток соціальної компетентності учня:

- розвинене освітнє середовище школи;

– сприятливі внутрішкільні комунікації (партнерство у стосунках, взаємоповага);

– спрямованість на формування соціальної компетентності особистості, особистісно-зорієнтований підхід в організації навчально-виховного процесу);

– шкільні традиції;

– доцільне і оптимальне використання інформаційно-комунікаційних та інших інноваційних технологій.

Основні рекомендації:

Організувати роботу творчих груп за напрямами:

– Становлення особистості в сучасному громадянському суспільстві.

– Педагогічний вплив на розвиток соціальної компетентності особистості.

– Соціальна компетентність особистості в сучасному життєвому вимірі.

– Фактори педагогічного впливу на розвиток соціальної зрілості особистості.

– Особливості взаємодії учня та вчителя у процесі соціалізації особистості.

– Педагогічні умови успішної соціалізації учнів.

Обговорити на педагогічних радах в закладах освіти такі питання:

– Роль педагога в розвитку соціальної зрілості учнів.

– Вплив нових педагогічних технологій на процес соціалізації особистості.

– Нові підходи до розвитку громадянської активності учнів.

– Розвиток соціальної компетентності особистості в умовах інноваційних освітніх змін.

Успішна реалізація нових педагогічних технологій забезпечить можливість ефективно реалізувати основні принципи виховання соціально компетентної особистості та збагатити навчально-виховний процес новими формами та методами виховної роботи на засадах інноваційної педагогіки та психології.

Список використаних джерел:

1. Штепа О.С. Трансформація особистості у тренінгах особистісного зростання та способи її вимірювання. Практична робота та соціальна робота. Журнал № 3. – 2004. – 53–57 с.

2. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

3. Павленко В.М. Етнопсихологія: навч. посібник / Павленко В.М., Талгін С.О. – К.: Сфера, 1999. – 408 с.

Панчоха І.О.

студент,

Науковий керівник: Дорощєва О.М.

кандидат філологічних наук,

Хмельницький національний університет

КОМУНІКАТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІХ КЛАСАХ

Актуальність нашої теми полягає в тому, що в сучасних методах викладання англійської мови активно впроваджуються комунікативні технології, які в свою чергу дають вчителям змогу допомогти учням сформувати мовні, соціокультурні, соціальні та дискурсивні компетенції. Саме розвиток цих компетентностей забезпечує, учням середніх класів, майбутню перспективу для вільного спілкування англійською мовою на будь які теми. Іноземна мова виступає засобом комунікації, отже тому впровадження та розвиток даної методики є незамінною частиною викладання її у школі.

Об'єктом дослідження є комунікативна методика викладання як безпосередній метод щодо застосування і покращення мовних навичок на уроках англійської мови.

Предметом виступає викладання та практика комунікативного методу англійської мови в середніх класах.

Мета статті полягає в тому, щоб з'ясувати та проаналізувати сутність комунікативної методики викладання та її застосування у викладанні англійської мови в середніх класах.

Суть комунікативного підходу до вивчення англійської мови полягає в тому, щоб адаптувати учнів до іншомовного середовища, розвивати та покращувати навички усного висловлювання. Таким чином, метод комунікації допоможе учням наблизитися до умов спілкування англійською мовою у реальному житті, а не у штучно створених умовах.

Зважаючи на ці фактори, комунікативна методика викладання є, так би мовити, відхиленням від усіх стандартних та звичних нам методів викладання та вивчення англійської мови. Оскільки саме цей метод не зациклений на вивченні величезної кількості граматичних матеріалів та складної лексики, тобто учні вчать використовувати мову як засіб спілкування. Зазвичай вчитель пояснює правило, а вміння його

використовувати здобувається виконанням практичних завдань, або використанням конкретного граматичного правила в усному мовленні; схожим чином учні будуть запам'ятовувати слова, тобто ніякого зазубрювання, лише багаторазове використання в розмові.

При застосуванні цього методу, основна частина уроку присвячується спілкуванню, оскільки найбільше уваги приділяється говорінню та аудіюванню. Вчитель намагається якомога більше говорити англійською й уникати вживання слів рідною мовою. Це робиться для того, щоб досягнути головної мети методики – занурити учнів в англійське середовище, навчити їх спілкуватися англійською мовою та вивчати необхідний лексичний матеріал.

Комунікативний метод використовується в якості каналу виховання, а також пізнання і розвитку. Завдяки мотивації, цілеспрямованості, інформативності, новизні, функціональності та характеру взаємодії співрозмовників, створюються умови спілкування, які є адекватними і реальними.

Варто розглянути більш детально використання комунікативного методу англійської мови в середніх класах. Найпершим позитивним чинником є те, що учні розмовляють англійською, починаючи від першого заняття. Навіть учні, які раніше не спілкувалися англійською мовою, опановують базові слова, та десятки виразів. Такий поспіх та занурення у іншомовну атмосферу допомагає швидко звикнути до звучання мови та перешкоджає виникненню мовного бар'єру.

Вчитель створює різні комунікативні ситуації на уроці, які стимулюють учнів до спілкування. Ситуації моделюються таким чином, щоб при висловленні думки, учні використовували граматичний і лексичний матеріал, який вивчався на занятті. Наприклад, якщо учні вивчають тему «Моя родина», вчитель може попросити учнів описати членів своєї сім'ї, або пригадати і розповісти дотичну до теми історію.

Варто зазначити, що практика комунікації використовується на уроках після виконання тренувальних вправ; під час відпрацювання вивченого матеріалу на етапі якого може використовуватися широкий спектр роботи: пари, групи, робота з автентичними матеріалами (кросворди, картки). Роль вчителя полягає в керуванні процесами заняття, у виправленні учнів, а також у введенні нових одиниць мови.

Результатом введення учнів середніх класів в іншомовну атмосферу є те, що вони починають мати мотивацію під час спілкування, вони вчать перекладати власні думки на іноземну мову. Незалежно від рівня

знань, усі учні мають право на помилки і на підказки вчителя, оскільки головною метою, є саме навчання і покращення мовних здібностей.

Варто зауважити, що метод комунікації є основою для вдосконалення дикції. Чим більше учні спілкуються англійською, тим краще вони вимовляють літери та звуки. Комунікативний підхід передбачає й різноманітні вправи, спрямовані на відпрацювання чіткої дикції – правильної вимови англійських звуків і слів.

Отже, використання комунікативної методики викладання англійської мови в середніх класах полягає у тому, що навчання є розвитком мовлення шляхом практичного використання мовних ресурсів. Важливо, щоб комунікативний підхід поєднував у собі всі способи навчання, щоб не шкодити вивченню граматики, оскільки знання і вміння правильно користуватися граматичними ресурсами мови представляють один з компонентів іншомовної компетенції. Оволодіння слухачами комунікативними компетентностями, дозволяє реалізувати їхні знання, уміння та навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Тому, ми вважаємо що найкращим способом вивчення мови є взаємодія.

Список використаних джерел:

1. Зубенко Т.В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови / Науковий вісник Миколаївського державного університету : Збірник наукових праць. Випуск 23: Педагогічні науки. Том 1 / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. Миколаїв : МДУ, 2008. С. 146.
2. Люта А. В. Сучасні методи вивчення іноземних мов / А. В. Люта // Держава та регіони. Сер.: Гуманітарні науки. – 2012. – № 2. – С. 98–106.

Перепелиця Л.Ф.

студентка,

Педагогічний інститут

Київського університету імені Бориса Грінченка

РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ В ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ УМІНЬ БУДУВАТИ РІЗНІ ТИПИ ТЕКСТІВ

Для ефективного навчання української мови необхідне розроблення організаційних і методичних заходів щодо формування в учнів насамперед текстотворчих умінь, передбачених типовою освітньою програмою української мови для початкової школи. Один із актуальних напрямів, що потребує розроблення нових організаційно-методичних засад, пов'язаний із мовленнєвим розвитком учнів, формуванням умінь будувати різні типи текстів.

Як відомо, в українській мові існує три типи текстів: розповідь, опис і міркування. У текстах-розповідях передають дію в розвитку, у часовій послідовності; у текстах-описах характеризують статичні картини, передають їх деталі; у текстах-міркуваннях подають розвиток думок щодо предмета промови. Усі типи текстів широко використовуються під час мовлення і спілкування. Важливим завданням учителя початкової школи на уроках української мови є насамперед навчання молодших школярів самостійно складати тексти різних типів.

Проблема формування в учнів початкової школи вміння будувати різні типи текстів вимагає особливої уваги й подальших досліджень тому метою даного дослідження було розробити, науково обґрунтувати й експериментально перевірити методику формування в учнів початкової школи умінь будувати різні типи текстів. Дослідження містило два етапи, що полягали в проведенні констатувального експерименту і педагогічного експерименту. Обидва етапи здійснювалися на базі загальноосвітньої школи І-ІІІ рівнів № 70 Шевченківського району м. Києва.

Констатувальний експеримент показав, що в основному діти володіють вміннями будувати і розпізнавати різні типи текстів на середньому та достатньому рівнях. Значно менша група дітей знаходиться на початковому рівні. Високим рівнем умінь будувати типи текстів володіє незначна кількість учнів. Як було обґрунтовано в

статистичному аналізі результатів, такий характер розподілу є природним. Результати констатувального експерименту підтвердили необхідність створення методики щодо формування в учнів других, третіх класів умінь будувати різні типи текстів.

В формувальному експерименті було розкрито суть типових вправ, які можна застосовувати для ефективного навчання. Усі вправи розбито на п'ять груп, що направлені на розвиток різних мовленнєвих здібностей у дитини, які важливі з огляду на тему дослідження. Першу групу складають вправи для розвитку найбільш загальних компетентностей: вміння складати речення і визначати головні слова у реченні. До другої групи належать вправи, в яких окремі речення складаються в невеличкий текст, що має свій власний зміст. Вправи третьої групи учень починає безпосередньо працювати з текстами різного типу – текстами-описами, текстами-розповіддю і текстами-роздумами. Четверта група вправ передбачає безпосередню роботу з текстами різного типу, їх аналізом. П'ята група вправ вимагає творчого підходу і покликана не лише розвивати базові мовленнєві здібності дитини, а й проявити креативність і розкрити творчий потенціал.

Розвинутий в дослідженні педагогічний підхід до вивчення учнями третього класу теми, що стосується опанування компетентностей будувати тексти різного типу, показав позитивний ефект. Цей ефект проявляється головним чином в тому, що в учнів експериментального класу підвищилася кількість дітей, які набули високого рівня сформованості умінь, а також зменшення кількості учнів, що залишилися на початковому рівні. Результати експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики.

Рудай О.Г.

*спеціаліст «першої» категорії, вихователь,
Комунальний заклад «Куп'янська спеціальна школа»
Харківської обласної ради*

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЖИТТЄВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Добре вчити дитину,
яка тягнеться до нас як соняшник до сонця.
Щоб не перервати цей ланцюжок довір'я,
треба утверджувати в своїх стосунках
з учнями людську гідність кожної дитини
незалежно від того, які в неї навчальні успіхи,
а отже, бачити спочатку людину, а потім уже учня.

У центрі уваги особистісно зорієнтованого виховання завжди стоїть дитина та її творчі сили.

Принципи, які визначають мету виховання:

– *принцип природовідповідності*, який полягає в тому, що виховання має узгоджуватись із законами розвитку природи і людини, у відповідальності людини за подальшу еволюцію ноосфери в цілому та самої себе, у дотриманості того, щоб зміст, методи і форми виховання, стиль взаємодії педагогів і вихованців враховували необхідність статевої та вікової диференціації, особливо при формуванні ставлення до здорового способу життя, навичок виживання у екстремальних умовах;

– *принцип гуманізації*, що реалізується через особистісно зорієнтований підхід до організації навчально-виховного процесу та гуманітаризацію змісту і зазначає, що необхідно актуалізувати весь загальнокультурний потенціал дітей;

– *принцип культуровідповідності*, який полягає у тому, що освіта має відкривати дитині вікно в світову культуру через сприйняття цінностей і норм конкретної національної та регіональної культури;

– *принцип системності*, що вимагає системного підходу до організації життєдіяльності освітнього закладу на основі забезпечення цілісності становлення особистості;

– *принцип діалогічності*, що передбачає співтворчість рівних партнерів: вихователя та вихованця, які взаємозбагачують одне одного;

– *принцип диференціації* полягає у створенні умов для засвоєння змісту виховання в оптимальному для кожної дитини обсязі з урахуванням специфічної позиції дітей та дорослих (батьків і педагогів);

– *принцип інтеграції* розглядається як основа реформування змісту виховання і передбачає переборювання диспропорцій між предметами, які збагачують особистість науковими знаннями, озброюють засобами діяльності, надають можливість художньо-образного сприйняття навколишнього світу, формують цілісне уявлення про сьогоденну реальність і утворення між ними суттєвих взаємовідносин;

– *принцип успішності*, що спирається на мажорний тон загального шкільного клімату, на власні успіхи дитини у діяльності та моральній поведінці, що допомагає розкриттю дитини і відкриває нові можливості в «зоні найближчого розвитку»;

– *принцип творчої самодіяльності*, що полягає у самоорганізації та розвитку інтересів дітей, практичному оволодінні різноманітними видами навчальної роботи, фізичної праці, спорту, мистецтва з подальшою реалізацією у діяльності.

Особистісно-зорієнтований підхід у вихованні передбачає:

ставлення вихователя до вихованця як до особистості, допомогу вихованцеві у самоусвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, самореалізації і самоствердженні. Саме цей підхід висуває у центр виховної системи особистість, зосереджуючи увагу на необхідності створення комфортних, безконфліктних і безпечних умов для її розвитку, реалізації природних потенціалів.

Особистісно-зорієнтоване виховання – це утвердження людини як найвищої цінності, навколо якої ґрунтуються всі інші суспільні пріоритети.

Процес виховання ґрунтується на таких принципах:

1. Цілеспрямованість виховання.

Передбачає спрямування виховної роботи на досягнення основної мети виховання – формування всебічно розвиненої особистості, підготовка її до свідомої та активної трудової діяльності. Умовами реалізації його є підпорядкованість виховної роботи загальній меті, знання цієї мети вихователями і вихованцями, недопущення стихійності у вихованні, наявність перспектив, проектування рівня вихованості особистості відповідно до запланованої мети.

2. Зв'язок виховання з життям.

Виховна діяльність школи має орієнтувати учнів на узгодження їх життєдіяльності з життям суспільства, посильну участь у ньому, готувати їх до трудової діяльності. Цьому сприяє використання у виховній роботі краснорічного матеріалу, ознайомлення учнів із суспільно-політичними подіями в країні, залучення їх до участі в громадській роботі.

3. Єдність свідомості та поведінки у вихованні.

Поведінка людини – це її свідомість у дії. Виховання такої єдності свідомості є складним і суперечливим процесом, оскільки формування навичок правильної поведінки набагато складніше, ніж виховання свідомості.

4. Виховання в праці.

Цей принцип вибудовується на ідеї, що формування особистості безпосередньо залежить від її діяльності. Спирається він і на таку психологічну якість, як прагнення дитини до активної діяльності.

5. Комплексний підхід у вихованні.

Ґрунтується він на діалектичній взаємозалежності педагогічних явищ і процесів. Втілення його в життя передбачає: єдність мети, завдань і змісту, форм, методів і прийомів виховання, а також єдність виховних впливів школи, сім'ї, громадськості, засобів масової інформації, вулиці; врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; єдність виховання і самовиховання; постійне вивчення рівня вихованості учня і коригування виховної роботи.

6. Виховання особистості в колективі.

Індивід стає особистістю завдяки спілкуванню і пов'язаному з ним відокремленню. Найкращі умови для спілкування й відокремлення створюються в колективі. Отже, цей принцип виховання зумовлений об'єктивними закономірностями розвитку дитини і відповідає природі суспільства.

7. Індивідуальний підхід до учнів у вихованні.

Наприклад, важливою вимогою до організації виховного процесу і однією з умов підвищення його ефективності є індивідуальна корекція загальної системи виховання. Виховні заходи, які не враховують цієї вимоги, не зачіпають внутрішніх сторін особистості вихованця, а тому є малоефективними.

8. Єдність педагогічних вимог школи, сім'ї і громадськості.

Ці вимоги мають охоплювати всі сторони навчально-виховної роботи школи, всі форми діяльності учнівського та педагогічного колективів,

сім'ї, знаходити свій вияв у змісті, формах навчання та виховання, у правилах поведінки школярів, у стилі життя школи, її традиціях.

Щодо головних ідей та принципів особистісно-орієнтованого підходу слід зазначити такі:

– принцип самоактуалізації – в кожній дитині існує потреба в актуалізації своїх інтелектуальних, комунікативних, художніх і фізичних здібностей; важливо підтримати намагання дитини до прояву, розвитку своїх природних та соціально набутих можливостей;

– принцип індивідуальності – враховуючи індивідуальні і особистісні особливості дитини, всіляко сприяти їх подальшому розвитку;

– принцип творчості та успіху – досягнення успіху в тому чи іншому виді діяльності сприяє формуванню позитивного «Я» – образу особистості, стимулює процеси самовдосконалення і самобудівництва власного «Я»;

– принци довіри та підтримки – віра у творчі потенції вихованця, довіра до нього, підтримка його намагань до самореалізації та самоствердження замість надмірних вимогливості та контролю.

Важливим аспектом особистісно-зорієнтованого виховання є реалізація принципів педагогіки співробітництва. Йдеться про позицію, стрижнем якої виступає – «розуміння дитини», «визнання дитини», «прийняття дитини».

Вихователь, і вихованець працюють у єдиному емоційно-чуттєвому діапазоні, який запобігає психічному напруженню як результату переживання небезпеки від некоректного вторгнення дорослого в дитячий світ.

Дитина щоразу відчуває, що зустріч з вихователем відкриває для неї нові можливості як щодо емоційних вражень, так і щодо спілкування та вільної поведінки.

Також слід зазначити, що саме вихователь, який вміє працювати творчо, в змозі вирішити важливу для школи проблему виховання особистості на підставі особистісно зорієнтованого підходу.

Список використаних джерел:

1. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. Т. 2. Київ : Вид-во «Радянська школа», 1976. С. 165.

2. Ярошук Л.Г. Теорія та методика виховання : навчальний посібник. Бердянськ. С. 400.

Харитоновна А.Я.

студент,

Науковий керівник: Дорофєєва О.М.

доцент,

Хмельницький національний університет

ІМІТАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що теперішнє суспільство вимагає більше від освіти, і це спонукає вчителів надавати не тільки теоретичну інформацію, але й навчити застосовувати її на практиці в повсякденному житті.

Об'єкт дослідження: поняття імітаційного навчання в процесі викладання.

Предмет дослідження: використання інноваційних методів в процесі викладання.

Мета роботи полягає у висвітленні аспектів застосування імітаційного методу навчання для підвищення мотивації навчальної діяльності в учнів та студентів.

Освітня система країни має безліч проблем, які часто пов'язані із застарілими способами викладання. За допомогою сучасних технологій та інноваційних методів можна вдосконалити організацію будь-якого навчального процесу. Зараз з'являються нові освітні процеси (методи дистанційного навчання), які виводять країну на новий рівень, але цього недостатньо аби навчання було якісним. І тому впровадження імітаційного способу викладання та навчання є необхідним для вдосконалення освіти.

Імітаційне навчання – це технологія активного навчання. Суть цієї технології полягає в підготовленні учнів до розв'язання конкретних питань в групі. Адже звичайною формою навчання є взаємодія лише між вчителем та учнем, а цей метод допомагає розвинути особистість в процесі роботи з колективом. Під час плідної дискусії, проблема обговорення є значним елементом в ході засвоєння інформації.

Також імітаційний метод є способом спонукання учнів до застосування отриманих знань на практиці. Розрізняють декілька видів імітаційного навчання: ігрові та неігрові [1].

Ігрові методи дозволяють ознайомитися з певними особливостями роботи пізнання в навчальному процесі, не замінюючи основних методів викладання. Основним принципом ігрових технологій є підвищення ефективності шляхом наближення питань до реальної проблеми. І вони в свою чергу поділяються на: метод інсценування та ділові ігри.

Метод інсценування – це давній ігровий метод навчання, який ознайомлює учнів із дидактичним процесом. Він являє собою розподіл ролей між учасниками дискусії задля відчуття прийраних рішень на собі. Щодо ділових ігор – це елемент гри. Суттю цього методу є відтворення конфліктної ситуації під час постійної зміни середовища проблеми. Під час ділової гри приймається оптимальне рішення для розв'язання питання. Пізніше учні аналізують оптимальність та правильність відповідного рішення, а також обговорюють алгоритм дій в таких ситуаціях. Основним принципом є підготовка, аналіз та підсумок виконаних дій під час ділових ігор.

Загальними прикладами неігрових методів навчання є: мозкова атака, круглий стіл, аналіз конкретної ситуації тощо. Метою способу аналізу конкретної ситуації є розвиток мислення, яке допомагає тверезо формулювати рішення в неоднозначних ситуаціях та опрацювати набуті знання. Ефективність цього методу полягає в розгляді суттєвої проблеми за короткий проміжок часу, і як наслідок використання поглинутих знань на практиці.

Є. Зарукіна поділяє цей метод на ситуації чотирьох видів: ситуація оцінки, ситуація вправи, ситуація проблеми та ситуація ілюстрації [2]. Адже кожен учитель знає, що певний новий матеріал та розв'язання задач на основі ще не до кінця освоєних знань викликає конкретний психологічний стан в учня.

Мозковий штурм (іншими словами мозкова атака) – це формування нових ідей внаслідок колективного опрацювання інформації. Це спосіб провокації неочікуваних та абсолютно несподіваних думок в період групового обговорення. Методика мозкового штурму забезпечує декілька принципів роботи: на першому етапі встановлюється проблема та завдання, які необхідно вирішити; на другому – показ всебічних думок та ідей для опрацювання; третій етап – це етап штурму, тобто повторне висвітлення завдання для учасників; четвертий етап характеризує собою визначення найточніших міркувань перед подачею результатів; і п'ятий етап – захист вирішальної версії в якості результату обговорення [3].

Метод круглого столу – метод, який є важливим в науковому спрямуванні. Його суть полягає в підготовці різних наукових досліджень, таких як: статті, реферати, доповіді, та аналіз їх робіт із застосуванням дискусії. Також на заняття можуть запрошувати різних фахівців в поданих питаннях, та осіб, які мають пряме відношення до головної теми обговорення.

Отже, за допомогою імітаційного методу учні будуть використовувати отримані знання з користю на практиці в повсякденному житті. Метою імітаційного способу навчання є створення необхідних умов для ефективної співпраці з колективом для опрацювання та реалізації ідей в реальних ситуаціях задля розв'язання конкретних проблем. Освітній процес повинен розвиватися, щоб створити нові та цікаві способи мислення та удосконалити можливості приймати певні рішення для розвитку інтелектуальних здібностей учнів.

Список використаних джерел:

1. Ягулов В.В. Педагогіка: навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
2. Зарукіна С. В. Активні методи навчання: рекомендації щодо розробки та застосування: навч.-метод посібник / С. В. Зарукіна, Н. А. Логінова, М. М. Новік. – СПб.: СПбДІУ, 2010. – 59 с.
3. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. – С. 42.

Чумаченко О.С.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПРАКТИКИ ІМПРЕСІОНІСТИЧНОГО ЖИВОПІСУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пленерна практика є складовою успішного навчання майбутніх художників. Багато дослідників вивчали пленер як навчальну практику студентів закладів вищої освіти, що вже давно посідає своє важливе місце у навчанні. Тому проблема покращення і вдосконалення

навчальних завдань з пленерної практики залишається актуальною. Відомо, що художники-імпресіоністи підняли поняття пленер на якісно новий рівень. Дослідження імпресіоністичного живопису дозволяє поновому підійти до завдань пленерної практики студентів та запропонувати ряд вправ для успішного виконання цих завдань, спираючись на досвід художників даного напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що імпресіонізм як стиль образотворчого мистецтва вивчали такі науковці як Дж. Рубін [4], А.Н. Ходж [6], Ф. Нікозія [3], Л. Андреев [1], а його значення в роботі художників на пленері у своїх працях досліджували О. Сова [5], Є. Коваленко [2]. Однак використання практик імпресіоністичного живопису в роботі зі студентами закладів вищої освіти під час пленеру залишається недооціненим і таким, що потребує більш детального вивчення.

Метою статті є дослідження практичного значення імпресіоністичного живопису в навчанні студентів закладів вищої освіти в умовах пленерної практики. Для досягнення мети доцільно актуалізувати використання імпресіоністичного живопису як універсальну базу для формування навчальних завдань під час пленерної практики майбутніх художників.

У XIX столітті у Франції в образотворчому мистецтві панувала академічна система, що мала великий вплив на думку публіки, тож художникам, які прагнули слідувати власним живописним нахилам і своєму художньому смаку, залишалося небагато можливостей [3, с. 20]. Французькі художники-новатори Е. Мане, П. Сезанн, Дж. Вістлер та інші, які стали вигнанцями на традиційній виставці в паризькому Салоні, були змушені шукати альтернативу для демонстрації власних творів, так, у 1863 році виникає «салон знедолених». Попри критику з боку мистецької еліти виставку художників-вигнанців відвідала величезна кількість глядачів, що надихнуло їх до створення нових власних салонів. У 1874 році свою виставку організували такі художники, як К. Моне і О. Ренуар, А. Сіслей, К. Піссарро, Е. Дега, Б. Морізо. Поняття «імпресіонізм» вперше з'явилося у статті журналіста-критика Луї Леруа, який писав про одну з робіт Клода Моне, що це лише «враження від природи і нічого більше» [6, с. 112]. Однак те, що творчість художників-імпресіоністів відрізнялася від консервативного академічного живопису, що панував у французькому мистецтві середини XIX століття, приваблювало глядача. Імпресіоністичний живопис залишається

актуальним і цінним і в наш час, особливо в контексті навчання студентів роботі на пленері.

Твори імпресіоністів, які можна зокрема побачити у музеї Орсе в Парижі, залишають незабутні враження у глядачів. Спостерігається особлива магія у грі світла та кольорів, яку так вправно використовували художники. У своїх роботах імпресіоністи досягли такої майстерності у роботі з кольором та світлом, завдяки яким глядач може побачити, як хмари змінюють свою форму і рух, відчуті тепло сонячного літнього дня, навіть фігури людей на картинах ніби дихають та виглядають живими. «Чому б мистецтву не бути гарним? У світі і так достатньо неприємних речей» – писав про свої твори Огюст Ренуар [6, с. 118]. «Я пишу те, що зараз відчуваю», – стверджував Каміль Піссарро. Також він писав: «Імпресіонізм повинен бути теорією чистого споглядання» [1, с. 17]. Як зазначав Генрі Рубін у своїй енциклопедії імпресіоністів, Піссарро міг побачити композиції у ще не розквітлій природі, що зачаровують своєю простотою та свіжістю не менше, ніж квітучі сади і приваблюють із зовсім протилежних причин. Навіть сільське буденне життя на його картинах здається приховує неочікувану красу [4, с. 297]. Можливо саме у цьому і полягав новий погляд на мистецтво художників нової епохи – зображувати прості буденні сюжети, сцени з життя звичайних людей, прогулянки, пікніки, замість вишуканих світських дам – простих танцівниць, замість поважних містян – пересічного селянина. Уміння художників імпресіоністів бачити красу в простих речах варто розвивати і у сучасних студентів закладів вищої освіти, а для цього потрібно навчитися спостережливості, тож викладачам варто звертати увагу студентів не лише на навчальні постановки, а й на повсякденні речі, іноді навіть дрібниці, які нас оточують.

З появою фарб у тюбиках художники усе частіше стали виходити на пленер, замість роботи в студіях. Спонтанність і свіжість природи, її мінливість, – ось те, що прагнули відобразити художники. Пленерна практика є невід'ємною частиною навчання і у сучасних студентів-художників. Як зазначає О. Сова у своїй статті «Історичний огляд зародження художньої роботи на пленері»: «Природні умови, в яких проводяться пленерні заняття, відрізняються різноманітністю станів погоди і освітлення, що забезпечує виконання широкого спектру практичних завдань. Це найбільша відмінність від практичної роботи в аудиторії та перевага всіх навчальних занять на пленері» [5, с. 234]. Але як можна швидко зобразити те, що постійно змінюється, рухається?

Якщо у студії можна було працювати багато годин, то впіймати ту чи іншу мить у постійно змінюваній природі завдання, яке потребувало нового підходу до письма. Картини імпресіоністів написані широкими, короткими мазками, фарби часто змішувались прямо на полотні, чорний колір практично відсутній. Та найголовніше те, що художників імпресіоністів важко сплутати один з одним, адже кожен виділявся власною непідробною та унікальною манерою виконання. Індивідуальність і свобода письма стали візитівкою імпресіоністів, відхід від консерватизму академічної школи дозволив шукати власний почерк, миттєво схоплювати і передавати перше непідробне враження від побаченої дійсності. Це і є те найцінніше, на що варто звернути увагу студентів, особливо під час пленеру. Важливо навчитися не боятися швидко відтворити побачене у власній, вільній манері, не обмежуючи себе думками про правильність виконання роботи.

На пленері імпресіоністи стали створювати не просто ескізи робіт, а справжні завершені твори. Іноді ж працювати над однією картиною доводилось впродовж кількох днів в одні й ті самі години, адже в природі освітлення постійно змінюється, а це призводить до змін в усій роботі. Цей досвід можна використати і студентам, які працюють на пленері – роботу над великими за розміром творами запланувати виконувати впродовж 2-3 днів по 2-2,5 години, щоби встигнути відтворити пейзаж у певному освітленні. Також варто заздалегідь звернути увагу на погоду і обирати для роботи ті дні, коли вона не буде змінюватись. Манеру писати окремими широкими мазками також можна рекомендувати студентам під час роботи на пленері, адже в такий спосіб можна суттєво заощадити час на виконання роботи, що є дуже важливим з огляду на велику кількість завдань.

Відомо, що видатний імпресіоніст К. Моне створював серії робіт з одним сюжетом («Стіжки сіна», «Руанський собор»), зображаючи ті самі мотиви у різний час доби, в різних варіантах освітлення. Цей досвід можна використати під час пленерної практики, коли студенти отримують завдання зобразити природу або культові споруди міста у різних станах (дощ, сонце). Замість пошуку нових об'єктів для зображення можна запропонувати студентам, наслідуючи Моне, створити серію робіт, присвячених одному сюжету в різний час доби або різних погодних умовах. Окремо варто виділити ще одну серію робіт К. Моне – знамениті «Водяні лілії». У цих роботах відсутня лінія горизонту, адже художник зображує суцільну товщу води, що грає

різними кольорами на сонці та латаття, яке створює неперевершену композицію поруч із кольором і світлом, що є ніби окремими персонажами твору. Малювати на пленері тільки воду в усій її мінливості й мерехтінні або тільки небо, що також постійно змінює забарвлення та форми хмар, також може бути корисною вправою для студентів в роботі на пленері.

Ознайомлення з особливостями імпресіоністичного живопису збагачує знання студентів з історії образотворчого мистецтва, стимулює інтерес до нестандартного виконання завдань пленерної практики, розвиває творчу уяву як студента, так і викладача-методиста у формуванні навчальних завдань. Використання досвіду художників-імпресіоністів сприяє кращому розумінню студентами роботи на свіжому повітрі, допомагає творчо підходити до обрання сюжету, розуміти особливості роботи в різних умовах освітлення, ефективно виконувати навчальні та творчі завдання. Практики імпресіоністичного живопису можна вважати універсальною базою для формування завдань для студентів в умовах роботи на пленері.

Список використаних джерел:

1. Андреев Л. Импрессионизм. Москва, 1980. 202 с.
2. Коваленко Є.В. Характеристика основних естетичних параметрів імпресіоністичної техніки у пленерному живописі. *Гілея: науковий вісник*. 2014. Випуск 86. С. 253–256.
3. Никозия Ф. Моне. Сокровищница мировых шедевров. Харьков : Книжный клуб, 2010. 160 с.
4. Рубин Дж.Г. Энциклопедия эпохи. Импрессионизм. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2020. 410 с.
5. Сова О. Історичний огляд зародження художньої роботи на пленері. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2017. Випуск 2. С. 227–235.
6. Ходж А.Н. Історія мистецтва. Харків : Фактор, 2012. 208 с.

Шпілей Г.В.

*викладач вищої категорії
музично-теоретичних дисциплін,
Одеський державний музичний ліцей
імені проф. П.С. Столярського*

ЕНГАРМОНІЗМ – БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЯВИЩЕ У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ТЕОРІЯ МУЗИКИ»

Мій педагогічний метод роботи, заснований на практичному підході до проблеми пояснення матеріалу, є дуже важливим протягом всього курсу викладання предмету.

Курс «Теорії музики» в Спеціалізованому музичному ліцеї – це дуже складний, багатоінформаційний процес, який з самого початку вивчення музичного матеріалу потребує схематичності вивчення та запам'ятовування правил, побудов та навіть різних музичних «формул». Тому моїм методом роботи з самого початку пояснення тем з теорії є сукупність різноманітних форм роботи. Звичайно, виникають проблеми донесення нового матеріалу до всіх учнів, незалежно від віку дітей, їх здібностей та швидкості сприйняття. Тим більш іноді виникає необхідність швидко надолужити з учнями програму після перепущених занять з поважних причин. Тому на практиці зрівняння та порівняння нового матеріалу зі старим стає дуже важливим і для цього виникає необхідність використання найбільш цікавих та зрозумілих учням форм роботи: різноманітних тестів, інтерактивних та відеоматеріалів.

З самого початку знайомства з музикою, на уроках сольфеджіо вже у перших класах, діти, не знаючи про це, вже починають освоювати основи теорії музики. У зв'язку з цим, виникає необхідність запам'ятовувати різні терміни, правила побудови тих чи інших інтервалів, а пізніше і акордів. Для кращого, а головне якісного освоювання матеріалу я, як викладач, спочатку у ігровій, зрозумілій маленьким учням, формі, пояснюю достатньо складну для них інформацію, використовуючи додаткові матеріали (розмальовки, тести-ігри, відео, інтерактивні матеріали) на ту чи іншу тему з теорії музики.

Далі, у середніх класах, коли учні вже володіють першими навичками та знанням з теорії музики вступає в силу дуже важливий метод: практика поєднання старого матеріалу з новим. Для цього треба знайти

нові методичні знахідки, активно проводити різні конкурси та олімпіади, використовувати різні методичні додаткові матеріали. Увесь педагогічний метод направлений на більшу зацікавленість учнів та активізацію їх самостійності в навчанні, а елемент гри дуже допомагає оволодіти новим матеріалом.

У старших класах, курс «Теорії музики» стає більш складним та потребує особливого методичного обґрунтування, мотивації учнів та підходу до пояснення тем.

Найбільш важкими для розуміння в курсі «Теорія музики» в старших класах є тема енгармонізму, а саме енгармонізму зб.53 та Зм.VII7. Саме ці теми мають дуже цікавий методичний підхід пояснення.

Я вважаю, що цю тему, треба докладно, поступово та досконально зрозуміти з самого початку, починаючи вже тепер, у курсі «Теорії музики», де учні тільки починають знайомство з нею, а потім продовжують вивчати цю тему і у курсі «Гармонії».

В своєму методичному підході пояснення матеріалу хочу зупинитись на цьому більш докладно. Тому що, саме ця тема, тема енгармонізму двох акордів: зб.53 та Зм.VII7, і стала основною темою мого багаторічного опрацювання та пояснення у курсі Сольфеджіо та Теорії музики у 8 класі.

Явище енгармонізм має важливе значення для подальшого ознайомлення і далі, а саме у курсі Гармонії. Для здійснення так званих раптових (енгармонічних) тональних переходів (модуляцій), які спеціально та докладно вивчаються вже далі, саме у курсі Гармонії.

Перше, на що треба звернути увагу – це на сам термін енгармонізм (від грец. «en» – в та harmonia – співзвуччя. Тобто від грец. – узгоджений, збіжний).

Ототоження однакових по висоті, але різних за назвою звуків (наприклад: cis та des), тональностей (наприклад: Fis-dur та Ges-dur), інтервалів (наприклад: в6 та зм.7; зб.4 та зм.5), а також, звісно, так само і акордів (наприклад: Зм. VII7 при енгармонічній заміні одного з трьох звуків перетворюється в одне із звертань інших зменшених септакордів Зм.VII65, Зм.VII 43, Зм.VII2).

Починаємо ми, звичайно, з енгармонічно рівних звуків, які являють собою однакові за висотою звучання, але різні за назвою двох звуків (dis та es). Потім переходимо до енгармонізма тональностей – це коли дві тональності (dur або moll) мають енгармонічно рівні тоніки, їх гами звучать однаково, хоч записуються по-різному. Тобто енгармонічно рівні

тональності це такі, які мають однакове висотне положення, але різне написання. Це тональності у яких всі ступені енгармонічно рівні. При енгармонічно рівних тональностях дієзи замінюються бемолями та навпаки (Des-Cis).

Я поясню також, що є тональності позамежні, у яких вже більша кількість знаків ніж 7 дієзів та 7 бемолей (тобто ці тональності, які виходять за межі 15 мажорних тональностей. А саме поясню які ці тональності (Dis, Eis, Gis, Ais, His та Fes), тоді ми їх замінюємо на енгармонічно рівні тональності, які вже існують у практиці темперованого строя, входять у склад 15 мажорних тональностей.

Після цього ми розглядаємо енгармонізм інтервалів – це однакове звучання при різному записі інтервалів та однаковій кількості тонів. Звертаю увагу учнів на те, що енгармонічно рівними називаються інтервали, що звучать однаково, але записуються по-різному. Найчастіше їх ступенева величина різна, але може бути і однаковою. Тоновна ж величина у енгармонічно рівних інтервалах завжди одна і та сама. Деякі інтервали з різною кількістю ступенів (наприклад: зб.2 та м.3; зб.4 та зм.5 тощо) мають однакову кількість тонів. Такі інтервали, якщо їх взяти ізольовано, на слух не відрізняються один від одного, бо їх звучання збігається.

Енгармонізм інтервалів досягається одним з двох способів:

1. За допомогою енгармонічної заміни одного зі складових інтервала звуків (до-фа# на до-сольб). У цьому випадку обов'язково зміниться ступенева величина інтервалу і, отже його найменування зб.4 на зм.5.

2. Спосіб – за допомогою енгармонічної заміни обох звуків інтервалу (наприклад : ре b–сольб на до#- фа#). В цьому випадку ступенева величина (і, відповідно, найменування) інтервалу може змінитись, а може і залишитись незмінною, але назви які утворюють його звуки обов'язково будуть іншими : в.3 = зм.4; в.6 = зм.7; зб.4 = зм.5; м.3 = зб.2 та таке інше.

Таким чином, будь-який діатонічний інтервал може бути замінений енгармонічно рівними йому діатонічним або хроматичним інтервалом. І навпаки: будь-який хроматичний інтервал може бути замінений енгармонічно рівним йому хроматичним або діатонічним інтервалами.

Так, нарешті, після цього детального розглядання цих аспектів енгармонізму ми з учнями підходимо до самого основного – це енгармонізму акордів: збільшеному тризвуку (Зб.53) та зменшеному септакорду (Зм.VII7).

Збільшений тризвук, який складається з двох в.3 та його обернення: зб.6 та зб.64 – вони всі енгармонічно рівні. Тобто зб.53 енгармонічно рівний своїм оберненням.

При вивченні енгармонізма зб.53 та знаходження на практиці тональностей для основного виду та для кожного з обернень звертаю увагу учнів на основний, терцовий та квінтовий тони тризвуку.

Так, наприклад, для знаходження тональності основного зб.53, побудованого від звуку по в.3 знаходимо з учнями спочатку його терцовий тон, який вже і являє собою для нього ідентичну мажорну тональність. Наприклад зб.53 від звуку es : es-g-h g-це терцовий тон, і в одночас мажорна тональність G- dur, в якій він і будується. А якщо ми маємо знайти мінорну тональність, то від цієї мажорної тональності будуюмо ч.4 та знаходимо мінорну тональністю, тобто від G-dur ч.4- c-moll. Звичайно тональності у гармонічному виді.

Далі, якщо ми зробимо енгармонічну заміну верхнього звука h на ces, то ми отримаємо вже ноти es- g -ces – це буде вже зб.6 та знаходження тональностей для нього виходять так само. Тільки тепер треба звернути увагу на нижню ноту акорда, в даному випадку це es, яка і являє собою тоніку тональності – Es- dur, а мінорна тональність знов буде знаходитись на ч.4 вгору від мажорної, тобто це буде as- moll. Тож, звичайно, у гармонічному виді.

Так само буде відбуватися з зб.64, але за основу мажорної тональності буде отриманий тепер верхній звук акорда, тобто це нота «ces», і тональність буде мати назву Ces- dur, але в цьому випадку зручніше зробити енгармонічну заміну всіх звуків і отримати тональність H- dur, а мінорну тональність ми знаходимо знов побудувавши ч.4 від мажорної і це буде e –moll.

Практика моїх методичних досліджень показала, що для учнів це більш зрозуміло та доступно, ніж традиційний метод знаходження тональностей, відштовхуючись від ступенів, на яких будується той чи інший акорд.

Трохи може і не традиційно я підхожу і до пояснення теми енгармонізму Зм.VII7. Спочатку, звичайно, ми будуюмо Зм.VII7 від звуку по м.3 вгору. Потім поступово енгармонічно замінюємо один з звуків.

Але знаходження тональностей для основного виду та для його обернень також виходить трохи нетрадиційно. Наприклад, першу тональність ми знаходимо, піднявшись від заданого звуку на м.2 вгору. Якщо акорд cis- e- g –b, то від звуку cis, побудувавши м.2 ми знайдемо

дві перших однойменні тональності D- dur та d- moll. А всі інші тональності, для всіх обернень ЗмVII.7, ми знаходимо відштовхуючись від першої отриманої пари тональностей, побудувавши м.3 вниз, тобто від D -dur та d –moll по м.3 це буде H-dur h-moll для Зм.VII65; Gis, але це позамежна тональність, тому ми зробимо енгармонічну заміну на As для Зм.VII43 та побудувавши знов м.3 вниз від As, а це буде F- dur та f- moll для Зм.VII2.

Практика показала, що учням так скоріше та простіше знайти відповідні тональності та розв'язати вже самі акорди у цих тональностях.

Енгармонізм зб.53 та Зм.VII 7 основа для модуляції, яка широко використовується у Музичній літературі. Перші приклади нотірованих енгармонізмів носять винятковий характер і мотивовані текстом.

Використання енгармонізму в період його «освоєння» композиторами зазвичай мотивувалося необхідністю створити екстраординарний риторичний ефект. Саме з часів Й.С. Баха енгармонізм стає важливим засобом раптової модуляції. Далі він зустрічається звичайно і у класичній музиці (Наприклад, у 2 ч. 5 симфонії Бетховена енгармонізм використовується для підкреслення кульмінації), у романтичний період, в творчості Ф. Шопена та Ф. Ліста, У 20 столітті відносини енгармонізму переносяться і на внутрітональні зв'язки (Наприклад, на початку 3 ч. № 6 фп. сонати С.С. Прокофєва акорд на 6# ступ. Мелодично фігурує звуками тотожною їй 5ступ.). Граничної ступені згущення енгармонізм досягає у 12-титоновій музиці, в якій енгармонічне перемикання стає фактично безперервним.

Хочу зробити висновок, що доскональне методичне опрацювання інтервальних та тональних співвідношень енгармонізму акордів зб.53 та Зм.VII 7 я вважаю дуже важливою, тому, що вони являють собою основу для подальшого вивчення більш складних тем відхилення та модуляції в старших класах школи у курсі предмета «Гармонія».

Таким чином, весь мій метод роботи направлений на облегшення сприйняття та зацікавленість учнів зрозуміти новий, навіть деколи складний, для них матеріал.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Бортник Є.М.

студентка;

Гончар Г.Д.

викладач,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

ХОР Харківської обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОМОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ

Дошкільний вік є важливим етапом становлення особистості, адже формуються вагомі новоутворення в особистісній та психічній сферах, здійснюється активний розвиток дитини. Винятковою формою діяльності дошкільника та важливим показником опанування його життєвого простору є мовлення дитини. Але з патологічних причин мовлення у дошкільників може бути відсутнім, що веде до зниженого рівня культури мовлення, або його повної відсутності, таке часто виявляється у психомовленнєвому розвитку дошкільників з моторної алалією.

Вивченням різних аспектів алалії займалися М.Є. Хватцев, Н.Н. Трауготт, Р.Є. Левіна, В.К. Орфінська, М. Зеєман, Є.Ф. Соботович та ін., але й досі це поняття та характерні прояви мовленнєвого порушення викликають наукові дискусії.

Мета публікації полягає у розкритті особливостей психічного та мовленнєвого розвитку дошкільників з моторною алалією.

Моторна алалія – це первинний недорозвиток експресивного мовлення центрального органічного генезу [1, с. 358].

Так, мовленнєва діяльність дітей із моторною алалією ускладнена затримкою розвитку основного провідного компонента експресивного мовлення – активного словника. Він виявляється бідним, недостатнім, спотвореним. Затримуються у своєму розвитку фонетична сторона і граматична будова мовлення. У дитини з моторною алалією не

розвивається самостійне мовлення, довгий час вона залишається на рівні окремих слів і звуків.

Формування звукової сторони мовлення відбувається зі значним відставанням та має низку специфічних особливостей:

– фонематичне розрізнення та розпізнавання фонем формується із запізненням, що спричинене порушенням властивого для нормального онтогенезу механізму взаємодії мовно-слухового та мовно-рухового аналізаторів. Як наслідок, окрім виражених фонетичних порушень, діти з алалією мають значні недоліки фонематичного сприймання, фонематичних уваги та пам'яті, фонематичних уявлень, а в старшому дошкільному та шкільному віці виникають труднощі оволодіння звуковим аналізом та синтезом;

– кінестетична апраксія спричиняє специфічні вади оволодіння звуковимовою, що проявляються в труднощах формування рухового образу звука. Дитина не може швидко, правильно, координовано задати положення органів артикуляції, часто помітні спроби пошуку правильної артикуляційної пози.

Через труднощі кінестетичного контролю виникають численні заміни одних звуків на інші (літеральні парафазії), що на відміну від дислалії, ринопалалії чи дизартрії мають нестійкий характер. Такі заміни називають нестабільними, варіативними. Можливі й парадоксальні заміни, коли артикуляторно простіший звук, замінюється на складніший.

Грубі порушення в оволодінні фонетико-фонематичною стороною мовлення спричиняють недорозвиток й інших сторін мовлення – лексичної та граматичної [3, с. 182].

Загальною специфічною особливістю дітей з моторною алалією є вербальні парафазії – заміни одних слів на інші. Вербальні парафазії виникають тоді, коли дитина не володіє руховим образом слова або не може його актуалізувати. У результаті виникає заміна на слово, близьке за звучанням чи значенням, або ж заміна слова громіздкою описовою конструкцією. Специфічною формою парафазії є використання жестів замість слів [2].

У цілому словник дітей з моторною алалією є непропорційним щодо представленості слів різних частин мови. У ньому значно переважають іменники, які позначають конкретні предмети з найближчого побутового оточення дитини. Відчувається значний дефіцит слів, які мають збірні та абстрактні значення. Довгий час у мовленні дітей відсутні прикметники, значні труднощі спостерігаються у засвоєнні та використанні дієслів.

Фразове мовлення при моторній алалії представлена простими короткими реченнями (одно- або двоскладовими). Як наслідок, при алалії наявне грубе порушення формування зв'язного мовлення. Діти не можуть послідовно викласти події, виділити головне і другорядне, визначити тимчасові зв'язки, причину і наслідок, передати зміст явищ і подій.

При грубих формах моторної алалії у дитини є тільки звуконаслідування і окремі лопотливі слова, які супроводжуються активною мімікою і жестикуляцією.

Численні дослідження, що стосуються моторної алалії, свідчать про те, що у дітей з цим мовленнєвим розладом є відхилення в психічному розвитку [4].

Так, у дітей відзначаються особливості деяких психічних функцій – конкретність мислення, зниження вербальної пам'яті, затримка розвитку та порушення засвоєння символічної знакової функції та фігуративних дій – уявлення, малювання, символічна гра. Деяко зниженими порівняно з нормою можуть бути показники пам'яті. Найбільше страждає пам'ять слухова. Специфічні недоліки мислення притаманні більшості дітей із моторною алалією.

У дітей з моторною алалією спостерігаються також порушення поведінки, просторового гнозису. Інтелектуальна недостатність цих дітей виступає на тлі подібних змін усєї особистості – інфантильності інтересів та поведінки, низької цілеспрямованості, відсутності емоційної напруженості, підвищеної виснаженості уваги, зниження інтелектуального та емоційного тону [2].

Справді, мова грає величезну роль у формуванні психічних процесів. І звичайно, у дітей з таким тяжким мовним порушенням, як алалія, страждає вторинно система вербального інтелекту. Це проявляється у несформованості міркувань, зниженні вербальної пам'яті, всіх інших розумових дій, що спираються на порушення мови: бідність, нерозгорнутість, незв'язність власного висловлювання.

Загальною особливістю всіх дітей з моторною алалією є знижена мотивація до мовленнєвої комунікації. Проте моторна алалія не зводиться лише до порушення моторної сторони мовлення. Значно серйознішими є порушення діяльності засвоєння та використання мови, що трапляються при моторній алалії, через які, власне, її й відносять до групи мовних порушень. Діти з моторною алалією важко опановують розумову дію фонематичного аналізу і тому відчувають труднощі при оволодінні грамотою.

Отже, як свідчать результати багаторічних спостережень, навіть при неускладнених формах моторної алалії, коли невербальний інтелект дітей у цілому відповідає показникам вікової норми, з часом у дітей, які не отримують відповідної корекційної допомоги, починають проявлятися недоліки вищих форм пізнавальної діяльності. Тому фахівцям важливо знати особливості психомовленнєвого розвитку дітей з моторною алалією, щоб прицільно добирати корекційні методи та прийоми.

Список використаних джерел:

1. Шеремет М.К. Логопедія : підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 856 с.
2. Соботович Е.Ф. Формирование правильной речи у детей с моторной алалией. Киев : КПИ, 1981. 150 с.
3. Тищенко В.В. Моторна алалія у контексті психолого-педагогічних досліджень. Корекційна педагогіка і спеціальна психологія. С. 181–186.
4. Эльконин Д.Б. Психическое развитие в детских возрастах. Москва : Институт практической психологии, 1995. 416 с.

Єфімцева Х.К.

студентка,

Науковий керівник: Ільїна Н.В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри спеціальної освіти,

Херсонський державний університет

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку суспільства система освіти дітей з особливими освітніми потребами, зокрема із затримкою психічного розвитку, вимагає глибшого вивчення специфіки підготовки зазначеної категорії дітей до навчання в школі. Від змісту цієї підготовки та способів і методів її здійснення, залежить не лише якість шкільного навчання, а й формування особистості дитини в цілому.

Дослідження проблеми затримки психічного розвитку (ЗПР) дитини здійснюється психологами та педагогами як одного з найбільш значущих психолого-педагогічних питань. Одночасно вивчення дітей цієї категорії дітей розпочато відносно недавно і питання залишається досить актуальним.

Роботи таких вчених Т. Власова, Т. Єгорова, Т. Ілляшенко, Т. Вісковатова, К. Лебединська, В. Лубовський, М. Марковська, Т. Мокряк, М. Певзнер, М. Рождественська та інших присвячені вивченню етіології та механізмів перебігу ЗПР, пошуку засобів та методів ефективної корекції. На питаннях дослідження пізнавальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку зосередили свою увагу Т. Єгорова, Г. Жаренкова, В. Кудрявцева, Н. Менчинська, В. Лубовський, В. Насонова, Н. Стадненко, У. Ульяновка, О. Цимбалюк та інші.

Особливу увагу привертає специфіка мовленнєвого розвитку дітей дошкільного та шкільного віку із ЗПР в психолого-педагогічному плані. Багато дослідників (Н. Борякова, О. Слепович, Р. Трігер, О. Кошелева, І. Марченко, О. Слепович, Є. Соботович, С. Шевченко та інші) присвятили свої роботи вивченню їхнього мовленнєвого розвитку, який характеризується відставанням в темпі оволодіння мовленням, пізнім початком функціонування неологізмів, слабкою мовленнєвою активністю, бідністю та недиференційованістю лексичного запасу, порушеннями у формуванні граматичної будови, низьким рівнем орієнтування в звуковому складі мовлення, слабким засвоєнням звукової будови слова. Крім загальних особливостей мовленнєвого розвитку, що властиві більшості дітей дошкільного віку із ЗПР ряд автори звертають увагу на специфічні недоліки, які наявні тільки у частини дітей зазначеної категорії.

Порушення мовлення у дітей із затримкою психічного розвитку проявляються на фоні недостатньої сформованості когнітивних процесів та обумовлені їхнім психічним розвитком. Тому можна говорити, що в структуру дефекту ЗПР в якості вторинного порушення входить мовленнєва патологія [2].

Разом з тим в дослідженнях науковців визначається так званий комбінований дефект, коли ЗПР поєднується із системними порушеннями мовлення первинного генезу. Звичайно, це досить ускладнює процес навчання дітей, особливо в перший рік відвідування школи.

Однією з причин зазначеної ситуації є фактично низький рівень набутих знань та вмій та навичок, які сформувалися у дітей в

дошкільний період життя. Зазначені науковці відмічають, що для дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку характерним є низький рівень загальної обізнаності, недостатність розвитку розумових операцій, порушення мовленнєвого розвитку, а також низький рівень пізнавальної активності та розвитку ігрової діяльності [3].

Одним із основних напрямів формування особистості дитини в дошкільному періоді та підготовки до шкільного навчання є виховання рідною мовою. Вивчена література з питань формування зв'язного мовлення у дошкільників свідчить про те, що автори надають йому досить великого значення у реалізації зазначених напрямів.

Завдяки розвитку зв'язного мовлення діти мають можливість описувати свої переживання, враження, набувають уміння змістовно і грамотно висловлювати свої думки. Зв'язне мовлення стає засобом трансформації логіки мислення дитини, усвідомлення сприйнятого і вираження його в правильному, чіткому і логічному мовленні [3].

Вагомою ланкою в системі навчання зв'язного виразного мовлення старших дошкільників із ЗПП є заняття з творчого розповідання, які відіграють велику роль в розвитку творчої активності дітей та самостійності. На відміну від фактичної розповіді, яка ґрунтується на базі сприймання, пам'яті, відтворюючої уяви дітей, в основі творчих розповідей лежить діяльність творчої уяви [3].

В загальній педагогіці питання навчання дітей творчого розповідання розкривається в наукових працях С. Тихєєвої, С. Фльоріної, Н. Орланової, С. Короткової, О. Ушакової, Н. Виноградової, А. Шибицької, А. Богуш.

У спеціальній педагогіці специфікою розвитку та формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку приділили свою увагу Н. Борякова, С. Шевченко, О. Слєпович та інші науковці.

В системі корекційного навчання дітей старшого дошкільного віку із ЗПП успішно може використовуватися курс, який може бути реалізований на заняттях в дошкільних закладах з «Ознайомлення з оточуючим середовищем та розвитку мовлення». Курс розроблений в спеціальній літературі С. Шевченко та спрямований на збагачення і систематизацію знань та уявлень дітей про навколишній світ, на розвиток сенсорного сприйняття та розумового потенціалу, на збагачення лексики та формування зв'язного монологічного мовлення. В тому числі увага приділяється складанню оповідань за сюжетним малюнком та серією малюнків, оповіданням-описам та іншим видам текстів [4, с. 32].

Проте проблема формування творчого зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із ЗПР залишається поза увагою багатьох дослідників.

Практика роботи свідчить про те, що найбільші труднощі у даній категорії дітей з'являються саме під час складання оповідань з елементами творчості та проявляються вони у розв'язанні творчого завдання і подальшій реалізації задуму в формі зв'язної послідовної розповіді [3].

Треба зазначити, що у дітей із нормотиповим розвитком дошкільне дитинство та перші роки навчання в школі супроводжуються бурхливим розвитком уяви. Правильне адекватне розуміння довкілля закріплюється в свідомості дитини, коли воно пройшло крізь призму уяви. Важливою умовою розвитку особистості дитини є фантазія. Л.С. Виготський помітив, що «...у сфері фантазії зосереджуються всі елементи конкретного, наочного уявлення про дійсність» [1, с. 207]. Але дітям із ЗПР бракує вільної уяви і фантазії. Ситуацію із розвитком уяви погіршують затримка та порушення в мовленнєвому розвитку.

Корекцію та розвиток творчого зв'язного мовлення у зазначеній категорії дітей доцільно розглядати як одну з найважливіших умов повноцінного засвоєння знань, розвитку уяви, формування фантазії, які є передумовою розвитку логічного, абстрактного понятійного мислення [3].

Під час навчання творчому розповіданню діти вправляються в активному використанні словника рідної мови, навчаються граматично правильно будувати речення, логічно послідовно поєднувати їх у розповіді. Все це відображає процес аналізу і синтезу дитячих знань, уявлень про навколишнє життя та сприяє загальному розвитку дитини.

В сучасній психолого-педагогічній корекції зв'язного мовлення дошкільників із ЗПР заслуговує увагу методика І. Марченко формування творчого зв'язного мовлення. Авторка звертає увагу на те, що «особлива цінність зв'язного мовлення у цієї категорії дітей визначається тим, що воно є не лише показником їх розумового розвитку, а й одночасно засобом цього розвитку. Адже мовлення відіграє основну роль у спілкуванні дитини з оточуючими, в розвитку її мислення, стає засобом регуляції її діяльності і поведінки. Отримані дошкільниками із ЗПР знання та уміння, які закріплюються в їх обумовленому та вільному зв'язному мовленні є найбільш продуктивними та розвиваючими» [3, с. 223].

Не дивлячись на значну увагу вчених проблемі становлення мовленнєвого розвитку дітей із затримкою психічного розвитку, зокрема творчого зв'язного мовлення, до сьогодні зазначений напрям логопедичної роботи залишається складним і потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л.С. Мышление и речь. Москва : Лабиринт, 1996. 414 с.
2. Марченко І.С. Сучасні логопедичні технології у подоланні мовленнєвих розладів у дітей із порушеннями психофізичного розвитку. *Логопедія*. 2011. № 1. С. 41–44.
3. Марченко І.С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2001. 244с.
4. Шевченко С.Г. Комплексный подход к диагностике, коррекции и реабилитации детей с трудностями в обучении. *Дефектология*. 1995. № 1. С. 30–37.

Скачкова Ю.Г.

*вчитель-логопед вищої кваліфікаційної категорії,
Комунальний заклад «Молочанська спеціальна загальноосвітня
школа-інтернат» Запорізької обласної ради*

ОСНОВИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

К. Ушинський наголошував, що дитина в процесі вивчення рідної мови повинна засвоїти не лише слова, але й нескінченну кількість понять, поглядів на предмети, а також думки, почуття, художні образи, логіку й філософію мови. Учений визначив цілі навчання мови, серед яких: по-перше: розвиток словникового запасу дитини на основі застосування наочності та її життєвого досвіду, по-друге: навчання рідної мови дитини з опорою на художні твори, насичені позитивною ідеєю, по-третє: розвиток граматичної правильності мовлення [1].

Є. Тихеева підкреслювала, що лінгвістичне виховання дитини треба починати якомога раніше, а здійснювати його необхідно з перших років життя лише рідною мовою. Вчена розробила систему занять зі збагачення словника шляхом проведення спостережень, екскурсій, розгляду картин, дидактичних ігор тощо. Автор класифікує недоліки мовлення за трьома категоріями: перша – фізіологічно обумовлені порушення мовлення; друга – порушення мовлення, що виникають внаслідок особливостей анатомічного і психофізичного характеру

(ринолалія, заїкання, порушення мовлення при ураженнях слухового аналізатору); третя – порушення мовлення, що виникають внаслідок наслідування мовлення оточуючих. Є. Тихеева акцентує увагу на необхідності проведення раннього діагностування і спеціального організованого корекційного навчання [5].

На думку Л. Виготського, основна мета корекційної роботи повинна полягати не у тренуванні й управлінні «натуральної дефіцитарної функції, а у створенні оптимальних умов розвитку вищих психічних функцій шляхом компенсації органічно ушкодженого первинного дефекту» [2].

Мимовільне запам'ятовування, активна увага, абстрактне мислення, вольова дія, від яких залежить процес пізнання, не можна розуміти лише як безпосередню функцію мозку. Ці процеси здійснюються у функціональних системах, «які формуються під час історично обумовлених видів практичної й теоретичної діяльності та змінюються відповідно до змін самої природи цієї діяльності» [3].

Навчально-мовленнєва діяльність під час корекційно-розвиткових занять вчителя-логопеда складається з різних видів говоріння (запитання, відповіді, відтворювальна або творча розповідь, переказування, опис, розмова) та слухання (слухання мовлення дорослого; слухання казки, оповідання, розповіді, грамзапису тощо). У процесі цієї діяльності у дітей формуються мовленнєві навички і вміння, що обслуговують інші види пізнавальної діяльності (художню, музичну, природничу тощо) (А. Богуш) [3].

«...Не лише інтелектуальний розвиток дитини, але і формування її характеру, емоцій та особливості в цілому, знаходиться в безпосередній залежності від мовлення» (Л. Виготський) Ось чому серед багатьох важливих завдань виховання і навчання рідній мові, розвиток мовлення, мовного спілкування – одне із головних. Це загальне завдання складається з ряду спеціальних завдань: виховання правильної звуковимови; закріплення, збагачення й активізація словнику; розвиток і удосконалення граматичної будови мовлення [2; 3].

Слід зазначити, що своєрідність засвоєння граматичної будови мови – важлива умова повноцінного розвитку дитини. Сучасні дослідники вважають, що дитина оволодіє граматичною будовою мовлення в нерозривному зв'язку з психічним розвитком, в єдності з розвитком предметно-практичної діяльності, узагальнення мислення. Вчені характеризують формування синтаксичного компоненту мовної здатності як спонтанний процес при взаємовідносинах дитини з оточуючим світом.

Отже, своєчасне формування граматичної сторони мовлення дитини – важлива умова її повноцінного мовленнєвого і загального психічного розвитку, оскільки мова і мовлення як форма маніфестації мови, виконує ведучу функцію в розвитку її мислення, мовного спілкування, планування й організації її поведінки, формування соціальних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – К. : Вища шк., 2007. – 542 с.
2. Выготский Л.С. Диагностика развития и педагогическая клиника трудного детства: в 6 т. / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 1984.
3. Логопедия. Учебник для студентов дефектологических факультетов педвузов / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Гуманит. изд. центр Владос, 1998 – 680 с.
4. Лурия А.Р. Язык и сознание / А.Р. Лурия // Под ред. Хомской Е.Д. – Ростов н/Д.: «Феникс», 1998.
5. Тихеева Е.И. Развитие речи детей / Е. И. Тихеева. – М.: Просвещение, 1967. – 216 с.
6. Ушинский К.Д. Избр. пед. произведения / К.Д. Ушинский. – М.: Просвещение, 1968. – 558 с.

Шевчук К.М.

студентка,

Науковий керівник: Сухоцька І.Б.

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Проблема фізичного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру дотепер є актуальною. Значна кількість дітей з особливими освітніми потребами не отримують належної спеціальної педагогічної, психологічної, а також реабілітаційної допомоги.

Розлад аутистичного спектру (далі – РАС) – це порушення, яке пов'язане з розладом нервової системи та включає в собі порушення

соціальної сфери, емоційної регуляції, розвитку мовлення, проявляється в трудноцях у встановленні взаємовідносин з оточуючими, стереотипною поведінкою. Кожна дитина з розладом спектру аутизму має свої особливості в розвитку, тому порівнювати одну дитину з іншими не доречно.

Значну увагу проблемі фізичного розвитку дітей з РАС у своїх наукових працях приділили: М. Породько, Т. Скрипник, О. Мусієнко, Т. Тимофєєва, А. Лавренюк, Я. Крет, А. Сімко.

Психомоторний розвиток дитини – це досить складне та широке поняття щодо організації рухової діяльності людини [3]. До критерій перевірки психомоторики відноситься: велика моторика, дрібна моторика, статика, мова, сенсорні рецептори психічний розвиток.

Моторна сфера в дітей з розладами аутистичного спектру має свою специфіку. У таких дітей зустрічається неакуратність, вайлуватість, скутість в рухах, аритмічність, стереотипія в рухах, виникають труднощі в розрахунку сили, понижений тонус м'язів, порушення рівноваги, дрібна моторика краще розвинута ніж загальна, але знову ж таки у кожної дитини може бути по різному, мають труднощі з довільною увагою, можлива присутність хаотичних рухів [1]. «Деякі захворювання спектру аутизму (синдром Ретта, маркер синдрому 15-ої хромосоми), зумовлюють порушення функцій хребта (сколіоз або кіфос). Хворі зі синдромом Мебіуса (середнього і легкого ступеня) часто мають погано сформовані руки й ноги» [3].

Для кожної людини дуже важливим в житті є заняття спортом, адже воно спрямоване не лише на розвиток сили м'язів і моторно-рухових здібностей, а й допомагає формуванню пізнавальної сфери. Відвідування занять з фізкультури допоможе дитині з РАС розвинути так само і соціальні навички, наприклад, при групових заняттях налагоджується комунікативний контакт з іншими, співпраця в команді під час виконання вправ, тощо. Виконання фізичних навантажень покращує обмін речовин, діяльність серцево-судинної та дихальної системи, формує стійкість імунітету до захворювання, зміцнює опорно-руховий апарат, тощо.

Окрім, занять з фізкультури, можна відвідувати заняття з фізичної реабілітації. І за допомогою фізичної реабілітації можна досягти таких результатів: розширення рухової діяльності, покращення тонуусу м'язів, амплітуди, координації переміщень та постави; покращення великої та дрібної моторики; засвоєння навичок необхідних для

самообслуговування, виконання різних робіт; розуміння щодо ведення здорового способу життя [4, с. 7].

Перш ніж почати заняття з фізичного виховання, слід детально обстежити дитину, адже без діагностики педагог не зможе розписати ефективну індивідуальну програму і тим самим виникає ризик нашкодити здоров'ю дитини. Під час проведення заняття фахівці можуть стикатись з трудностями його проведення через те, що діти з аутизмом мають проблеми в соціальній сфері. Дітям важко зосереджувати увагу, слухати, відповідати на запитання або задавати їх, виконувати те, що скаже вчитель, працювати в команді і т.д. [5]. Тим самим це може викликати в таких дітей агресію, аутоstimуляцію. Тому важливим для педагога є вміння створити мотивацію та інтерес до занять.

Плануючи заняття з фізкультури спеціаліст повинен враховувати певні чинники [2]:

- завдання, вправи і навантаження повинні відповідати віковій нормі і можливостям дитини;
- вправи на живіт, ноги, спину, м'язи плечового поясу повинні чергуватися;
- не потрібно спішити із виконанням вправ, якщо дитина не засвоїла попередню вправу, то потрібно для початку її закріпити, а тоді переходити до наступної;
- з кожним заняттям поступово добавляти навантаження, а в кінці його знижувати;
- враховувати інтерес дитини та зацікавленість, для цього найкраще створювати вправи в ігровій діяльності;
- заняття спортом повинні в дитини викликати позитивні емоції.

Щодо ранкової гімнастики, можна сказати, що це важливий компонент режиму дня кожної людини. Вона може виконуватись як в дома, так і в навчальних закладах. Ранкова гімнастика містить в собі сукупність різних вправ, які залучають різну групу м'язів, наприклад: стрибки на місці, вправа «зірочка», випаді вперед, скручування, відтискання від землі або лавки, присідання, розтяжка, нахили в різні сторони, обертальні рухи руками, ходьба на місці з піднімання високо ніг і тому подібне. Такий ранковий комплекс вправ зміцнює організм, активізує його до подальшої роботи, покращує кровообіг, формує правильну поставу, розвиває увагу і активізує нервову діяльність, позитивно впливає на емоційно-вольову й інтелектуальну сферу.

Наступним є фізкультхвилинка, які виконуються під час заняття або під час тривалого перебування в позі «сидячи». Для дітей з аутизмом висидіти заняття є проблемою. Тривале перебування в положенні «сидячи» викликає втому, знижується розумова активність та негативно відображається на нервовій системі. Тому потрібно робити активну розминку, якщо дитина починає проявляти незацікавленість, починає крутитися і намагається якось змінити своє положення. Для мотивації і заохочення можна перетворити фізкультхвилинку в рухову гру. Приклад фізкультхвилинки:

«Весняний сад»

«Ми гуляли, ми ходили

У весняному саду,

(Ходьба парами по колу, взявшись за руки.)

Там дерева, мов царівни,

В білосніжному цвіту.

(Діти розмикають руки і підносять їх угору.)

Мальовничо, гордовиті,

Заворожені стоять.

(Погойдування тулубом праворуч-ліворуч.)

Як же ти милуєш діток,

Весняний, квітучий сад!

(Плескають у долоні)» [2].

Ось така рухлива гра активізує у дитини м'язову, розумову і емоційно-вольову діяльність, а також забирає втому і повертає увагу та інтерес до виконання завдань.

Для ефективності проведення занять необхідно враховувати інтереси й уподобання дітей; надавати емоційного зміст у тому, що робиться; використовувати сюжетні коментарі, для утримання уваги; обов'язково заохочувати та хвалити дітей [3].

Отже, можемо зробити висновок, що фізичне виховання є обов'язковим в житті кожної дитини, адже воно позитивно впливає не лише на розвиток рухової діяльності, а й на розвиток психічної сфери.

Список використаних джерел:

1. Базима Н. В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 144 с.

2. Гладченко І. В. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю «Фізичне виховання та основи здоров'я». Методичні рекомендації. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 152 с.

3. Породько М. І. Використання методики Вероніки Шернбор для розвитку психомоторики дітей з аутистичним спектром порушень в інклюзивному просторі. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Vykorystannia-metodyky-Veroniky-SHernbor-dlia-rozvytku-psykhomotoryky-ditey-z-autystychnym-spektrom-porushen-v-inkliuzyvnomu-prostori.pdf>

4. Островська К. О., Рибак Ю. В. Реабілітація дітей з аутистичним спектром у центрі денного перебування. Львів : Тріада плюс, 2010. 115 с.

5. Скрипник Т. В., Ковбасюк О. В. Уроки фізичної культури для дітей з аутизмом. URL: https://lib.iitta.gov.ua/6808/1/%D0%A1%D1%82_%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D0%B8%D0%BA_9.pdf

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Kateryna Halatsyn

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Olha Yaroshenko

*Department of English for Engineering № 2,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

DISCUSSION AS STEPPING-STONE TO STUDYING ENGLISH LANGUAGE BY STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALITIES

High professional skills of specialists, the ability to make reasonable and practical decisions are impossible nowadays without knowledge of a foreign language. Therefore, the reforming of modern education requires the search and implementation of effective teaching technologies to form a modern competitive specialist proficient in computer technology and thoroughly versed in English as one of the international languages. The students of technical specialities are not left out, as their foreign language training is combined with their primary speciality, ensuring professional-oriented communicative competence and the perception of language as a sucker for professional needs.

One of the ways to intensify students' cognitive activity is the use of interactive learning technologies, namely, the technology of discussion questions, because it promotes critical thinking, deepens knowledge on the problem under discussion, contributes to a deeper understanding of professional issues [3].

Thus, the main point in the technological process is the goal of learning as ideal anticipation of its results. We are convinced that the diagnostics of the goal will help the teacher choose exactly those content, methods and forms of cognitive activity of students, which will guarantee the achievement of quality results. Diagnostics of the objective consists in clearly identifying the list of the system of competencies that should be formed by future engineers in the process of studying each English language topic; determining the methods for

diagnostics of future engineers' development of the predicted system of English-language competencies. Depending on the objective, the content, methods, and forms of learning are selected.

Interactive learning technologies, which are based on interactivity as cooperation, co-creativity, the prevalence of dialogue between the subjects of the educational process, contribute to students' effective mastery of English-language competencies. Let us dwell on the analysis of the effectiveness of discussion question processing technologies in learning English by technical students.

Technologies of discussion questions processing, as A. Pometun points out, are aimed at developing the future specialists' abilities for critical thinking, formulating their point of view and its justification in the course of the discussion [3]. The discussion is based on the contradiction, reflecting the participants' opposite views on the same problem, forming the students' ability to formulate their thoughts clearly and understandably, build a system of evidence, and teach them to think and argue.

The analysis of the approaches of scholars (O. Pometun, L. Pirozhenko, L. Momar) to the definition of the technology of discussion questions processing allowed to refer to this group the following interactive methods and techniques: press, take a position, brainstorm, change of position, carousel, open/ closed discussions, evaluation discussion, discussion swing. Alongside these methods and techniques, collapsed types of discussion: roundtable, expert group meeting (panel discussion), forum, symposium, parliamentary session, court session, debate [1, p. 27].

Thus, the success and effectiveness of a discussion depend on the correctness of the language, logical presentation of opinions, the variety of grammatical structures used, and the correspondence of the content of the statement to the problematic situation. A successfully conducted discussion in English classes has a great educational and teaching value because it contributes to a deeper understanding of the problem, the ability to defend one's position, and taking into account the opinions and points of view of other students.

References:

1. Hryshkova, R. O. (2015). Methods of teaching English in the professional direction of students of non-philological specialties: Mykolayiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly. (in Ukrainian)

2. Bespartochna, O. I. Poyasok, T. B. (2018). Methodical instructions on seminars and independent work on the discipline «Modern technologies of the educational process» for the preparation of a doctor of philosophy of day and evening forms of education in all specialties. Kremenchuk: Retrieved from http://www.kdu.edu.ua/new/PHD/MV_STOP_2018.pdf s.40 (in Ukrainian)

3. Pometun, O. I., Pyrozhenko, L. V. (2006). Modern lesson. Interactive learning technologies. Kyiv: A.S.K. (in Ukrainian)

Лященко В.М.

*завідувач Ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»*

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Інклюзивний заклад освіти забезпечує дітям з особливими освітніми потребами комплексну систему освітніх послуг, зокрема: адаптовані освітні програми та плани, спеціальне фізичне середовище, відповідні методи та форми навчання. Такий заклад використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат у шкільному середовищі.

Проблема організації інклюзивного навчання в закладах освіти пов'язана, у першу чергу, з тим, що заклади орієнтовані на дітей, здатних рухатися в темпі, який передбачений стандартною програмою і типовими методами педагогічної роботи. Водночас досвід практичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в Харківській області свідчить, що педагогам для навчання таких дітей необхідно мати знання щодо особливостей їх розвитку, володіти предметними, психолого-педагогічними і методичними знаннями, а також знаннями щодо корекційної спрямованості освітнього процесу. Важливо бути неупередженим, справедливим, емоційно врівноваженим, тактовним, щоб негативно не вплинути на розвиток і соціалізацію дитини; здатним

до самоаналізу, самокритики, перегляду своїх позицій; налагоджувати з учнями партнерські стосунки; надавати дітям свободу вибору та прийняття рішень; володіти високим рівнем пізнавальної і внутрішньої мотивації, адекватною самооцінкою тощо.

Головним завданням інклюзивного навчання для педагога є: виявити індивідуальні позитивні особливості в кожній дитині з особливими освітніми потребами, зафіксувати її вміння, намітити найближчу зону розвитку й перспективу вдосконалення набутих навичок і вмінь, якомога більше розширити її функціональні можливості.

Отже, одним із провідних завдань підготовки та підвищення кваліфікації педагогів у системі неперервної післядипломної освіти є формування їхньої професійної компетентності, важливою складовою якої визнається вміння педагога здійснювати освітню та виховну роботу з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного закладу освіти.

Активне впровадження інклюзивного навчання вносить у практику закладу дошкільної освіти в умовах Нової української школи багато нових аспектів професійної діяльності педагогів із метою забезпечення сприятливих умов для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами. Потребують осмислення та означення ті напрями та форми роботи, що сприяють насамперед комфортному включенню дітей з порушеннями психофізичного розвитку в освітній процес, допомагають створити ситуацію взаємодії. Особлива роль у цьому процесі належить педагогам, їх професійним знанням, умінням формувати необхідні педагогічні компетенції для роботи з дітьми закладів дошкільної освіти.

Мета тез полягає у висвітленні досвіду діяльності Ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» щодо підвищення кваліфікації педагогів закладів дошкільної освіти у сфері роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що різноманітні аспекти підготовки фахівців закладів дошкільної освіти досліджували

Колективом педагогів Ізюмського ЗДО (ясла – садок) № 4 комбінованого типу Ізюмської міської ради Харківської області представлено досвід педагогічної роботи *за темою «Впровадження технології коментованого малювання в роботі з дітьми з особливими потребами»*.

Педагоги закладу обґрунтували та розробили алгоритм упровадження технології коментованого малювання в освітній процес в інклюзивних і

спеціальних групах, перспективне планування, конспекти та консультації для педагогів і батьків, провели моніторинг ефективності застосування технології, її впливу на результати освітньої та корекційно-розвиткової роботи. Було представлено, яким чином ця технологія використовується для формування *комунікативної готовності до навчання в умовах НУШ*, соціалізації, мотивування дитини до висловлювання, моделювання ситуації взаємодії, *готовності до довільного й продуктивного спілкування в контексті навчальної діяльності*.

Таким чином, наприкінці тез можна дійти висновку про те, що активне впровадження інклюзивного навчання вносить у практику закладу дошкільної освіти в умовах Нової української школи багато нових аспектів професійної діяльності педагогів із метою забезпечення сприятливих умов для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

Проблема організації інклюзивного навчання в закладах освіти пов'язана, у першу чергу, з тим, що заклади орієнтовані на дітей, здатних рухатися в темпі, який передбачений стандартною програмою і типовими методами педагогічної роботи. Водночас досвід практичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в Харківській області свідчить, що педагогам для навчання таких дітей необхідно мати знання щодо особливостей їх розвитку, володіти предметними, психолого-педагогічними і методичними знаннями, а також знаннями щодо корекційної спрямованості освітнього процесу.

Ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» має значний досвід щодо підвищення кваліфікації педагогів закладів дошкільної освіти у сфері роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Так, колективом педагогів Ізюмського ЗДО (ясла-садок) № 4 комбінованого типу Ізюмської міської ради Харківської області представлено досвід педагогічної роботи за темою «Впровадження технології коментованого малювання в роботі з дітьми з особливими потребами».

Педагоги закладу обґрунтували та розробили алгоритм упровадження технології коментованого малювання в освітній процес в інклюзивних і спеціальних групах, перспективне планування, конспекти та консультації для педагогів і батьків, провели моніторинг ефективності застосування технології, її впливу на результати освітньої та корекційно-розвиткової роботи.

Список використаних джерел:

1. Вронська В. Багатопрофільна команда ДНЗ та її можливості в розвитку вихованців // Нова пед. думка. – 2010. – № 1. – С. 101–105.
2. Врочинська Л. Підготовка студентів до роботи з батьками як складова професійної компетентності майбутнього вихователя дошкільного закладу // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2011. – № 4. – С. 104–112.
3. Гурнік Л. Гуманно-особистісний вимір у сучасному дошкільному навчальному закладі // Нова пед. думка. – 2010. – № 1. – С. 105–108.
4. Зайченко О. Управління дошкільним навчальним закладом у сучасних умовах // Нова пед. думка. – 2010. – № 1. – С. 55–57.
5. Кондратенко С. Навчально-корекційна робота у спеціальних дошкільних закладах для дітей із порушенням зору // Дефектологія. – 2011. – № 2. – С. 16–19.
6. Скалозуб Т.І. Професійно-педагогічна діяльність майбутнього вихователя // Наука і освіта. – 2010. – № 7. – С. 232–235.
7. Чайка В.М. Проблеми змісту підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до інноваційної педагогічної діяльності // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Педагогіка. – 2012. – № 2. – С. 33–39.

Медун Т.І.

студентка,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Значні можливості щодо формування КМ (критичне мислення) у МУПК (майбутні учителі початкових класів) надає педагогічна практика як важлива складова їхньої професійної підготовки. Важливість цього виду професійної підготовки насамперед визначається тим, що МУПК мають можливість безпосередньо задіяти усі знання, уміння, навички із одночасним їхнім удосконаленням. У процесі здійснення педагогічної практики студенти мають можливість з'ясувати, чи відповідає їхнім уявленням практичний досвід, до якого вони готувалися, здійснюючи теоретичну підготовку.

І якщо ми розуміємо КМ як «насамперед, вміння самостійно обирати спосіб вирішення тієї чи іншої ситуації, опираючись на чіткі аргументи та минулий досвід, синтезувати та узагальнювати отриману інформацію, вибираючи найбільш вигідну для себе» [1, с. 126], то саме педагогічна практика дає можливість ефективного розвитку КМ МУПК. Також під час проходження різних видів педагогічної практики, студенти мають можливості засвоювати новий досвід, шукати різні способи вирішення непередбачуваних проблем, сприймати нові ідеї та аналізувати висновки з них.

Із власного досвіду та беручи до уваги спостереження науковців, можемо констатувати, що КМ у МУПК активно формується під час розробки планів-конспектів уроків, оскільки мають потребу і необхідність використовувати досвід вчителів-практиків, їхні методичні розробки, аналізувати власні знання та спостереження під час попередніх етапів педагогічної практики, активно залучають до аналізу та власного використання доступний педагогічний досвід. Саме так у студентів формуються чи удосконалюються уміння критично обробляти інформацію.

Також до їхнього аналізу має долучитися низка іншої інформації, необхідної для вдалого та ефективного проведення уроків: знання особливостей класу та окремих учнів, зміст і складність теми, володіння знаннями із психології та педагогіки, особливості предметів, які викладаються у початкових класах та ін. Обов'язковим елементом проведення уроків під час проходження педагогічної практики методисти вважають також застосування МУПК творчого підходу до подачі матеріалу та його закріплення. У цьому процесі студенти задіюють критичні уміння моделювати та розв'язувати найрізноманітніші професійні та життєві ситуації, використовують проблемні завдання, ігрові та нетрадиційні або й інноваційні технології, методи чи прийоми: підбирають або складають тематичні казки, або оповідання без закінчення тощо. Тобто, саме створення проблемних ситуацій у процесі проведення уроків під час проходження педагогічної практики стає передумовою для розвитку КМ у МУПК, а їх створенню передують постановки перед практикантом складних професійних чи життєвих ситуацій, які потребують детального аналізу, оцінювання і правильного аргументованого вибору.

У процесі розв'язання таких ситуацій вибору формуються основні риси КМ: «нестандартний, нешаблонний підхід при відсутності готового взірця розв'язку» [2, с. 643]. І зустрітися із таким ситуаціями, що сприяють розвитку перерахованих якостей МУПК під час проходження педагогічної практики мають можливість досить часто: під час розробки

елементів нестандартних чи ігрових ситуацій, нетрадиційних запитань та шляхів розвитку проблемних завдань.

Формуванню КМ у студентів-практикантів сприяє також потреба активно і критично використати узагальнені знання із педагогіки, психології та низки фахових методик під час укладання діагностичних тестів, що також пов'язується із необхідністю активізації навичок логічного мислення: умінь аналізувати, узагальнювати, виокремлювати найсуттєвіше, приймати різні точки зору тощо.

Також варто зауважити, що розробка та презентація авторських планів-конспектів проведення уроків і виховних заходів сприяє розвитку однієї із провідних якостей КМ у МУПК – постановці проблеми та знаходження шляхів її вирішення. Для студентів-практикантів досить часто визначення самої теми уроку чи заходу, визначення його мети і завдань уже є значною проблемою, шляхом до розв'язання якої для студента відбувається в процесі складання плану конспекту уроку чи виховного заняття. Як зауважують дослідники, «Знать, творчості, критичного мислення вимагає пошук методів і прийомів актуалізації рефлексивних прошарків свідомості учнів. Це уважний розгляд думок, їхніх підстав, а також висновків, що з цих думок випливають» [2, с. 643].

На цьому етапі дієвою підмогою для практикантів визначають перегляд та аналіз їхніх відеоуроків із детальним обговоренням. До цього виду аналізу доцільно залучати усіх студентів групи чи підгрупи, серед яких виділяються експерти, тобто ті, хто розпочинає аналіз. Методисти зауважують, що студенти-експерти «почергово (щоб всі мали змогу вправлятися) критично аналізують проведення уроку, визначаючи методичні плюси й мінуси, що сприяє розвитку не лише критичного мислення студентів, а й їх методичному зростанню» [2, с. 643].

Такому виду роботи мають передувати аналогічні прийоми, засвоєнні під час практичних чи семінарських заняттях у ЗВО на заняттях із педагогіки та фахових методик, де МУПК набувають умінь формування структурно-логічних схем для вивчення окремих тем чи розділів, навчаються здійснювати методичний аналіз планів окремих уроків, критично підбирають методи і прийоми роботи на кожному конкретному уроці, аналізують можливості підручників для виконання мети уроку.

Саме під час підготовки пробних уроків та їх аналізу під час педагогічної практики студенти мають можливість повправлятися у використанні методів та прийомів критичного мислення при відвідування та аналізі майстер-класів, ділових ігор та пробних уроків.

У цілому, саме розробка уроків до педагогічної практики на думку науковців, «є лабораторією справжньої співтворчості викладача-методиста і студентів, розвитку їх критичного мислення» [2, с. 643].

Оскільки КМ найбільш ефективно формується у процесі систематичного створення для студентів-майбутніх учителів початкової школи ситуації вибору, яка розглядається фахівцями як такий метод навчання, що наділений можливостями забезпечувати «діалог у процесі розв'язання ситуації вибору: студенти постійно обґрунтовують свій вибір серед багатьох запропонованих варіантів» [2, с. 643].

Психологи пов'язують розвиток КМ у МУПК із стійким прагненням до творчого пошуку, бажанням аналізувати і вибирати найбільш цікаве і корисне у чужому педагогічному досвіді, із глибоко вкоріненою жагою до знань. І тут на допомогу приходить ще один напрямок роботи під час педагогічної практики – спостереження уроків з однієї і тієї ж теми в різних класах і у різних вчителів, оскільки так створюються можливості для глибокого їх аналізу та спроби розробити свій унікальний урок з визначеної теми. При організації такого виду роботи із формування КМ, також значною є роль викладача-методиста: навчити студентів фіксувати значущі моменти інтелектуального пошуку, розвивати уміння розв'язувати складні методичні завдання, давати оцінку умінням однокласників чи вчителів-практиків умінням використовувати різні освітні технології, виробляти орієнтири пошуку, передбачення наступних кроків тощо.

Отже усе вище сказане сприяє формулюванню висновку про те, що розвиток КМ у МУПК у процесі проходження різних видів педагогічної практики має характер довготривалий та послідовний, ґрунтується на принципі диференціації, що передбачає використання на цій практичній стадії освітнього процесу відповідних форм і методів навчання, які відповідають основним його цілям.

Список використаних джерел:

1. Орлова А.М. Раціональні обчислення як одна з форм прояву критичного мислення. *Методичний пошук. Розвиток критичного мислення учнів на уроках математики*. Студентський науковий методичний збірник. Випуск 8. Вінниця, 2018. С.125–128.
2. Саєнко Ю.О. Впровадження технології критичного мислення під час вивчення навчальної дисципліни «Організація екологічного виховання в початковій школі» у майбутніх вчителів початкових класів. *Молодий вчений*. 2018. № 2(54). С. 640–644.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Махневич Д.С.

студент другого (магістерського) рівня,

Науковий керівник: Новіцька І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах прогресивних змін у суспільстві, докорінно змінюється значущість освіти, розширюється уявлення про зміст та роль управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. Також актуальності набуває проблема професійної (управлінської) компетентності, зі специфікою якої ми можемо ознайомитися в науково-педагогічних дослідженнях і нормативних вимогах до особистості керівника загальноосвітнього навчального закладу та його управлінської діяльності як управлінця-професіонала.

Ми спостерігаємо за трансформацією сучасної освіти: освітня система поступово відходить від ієрархічної структури; з метою удосконалення здійснюється активна взаємодія навчальних закладів, об'єднання шкіл в межах інноваційних мереж. А це свідчить про те, що висувуються нові вимоги до професійних і особистісних якостей майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу, його готовності бути формальним та неформальним лідером очолюваного ним колективу.

Об'єктом мого дослідження – є формування професійних компетенцій майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладах.

Мета дослідження полягає в пошуку, теоретичному обґрунтуванні та розробці методичних порад щодо формування базових професійних компетенцій майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Центральною фігурою управління загальноосвітнім навчальним закладом є керівник з його правом приймати те чи інше управлінське рішення.

Як відомо, сутність роботи керівника полягає в перетворенні зовнішнього завдання навчального закладу у внутрішню мету, а потім перетворення цієї мети в зовнішні завдання для співробітників навчального закладу. Конкурентоспроможність закладу на ринку освітніх послуг та забезпечення якості освіти залежить саме від керівника та його професійної компетентності.

Аналіз теорій управління з метою визначення ролі і місця, що відводяться в них управлінню кар'єрою керівника, показує, що достатньо це питання розроблене в галузях економіки, менеджменту, соціології, психології, в літературі з управління персоналом [1]. На сьогодні, недостатньо вивчена проблема управлінсько-педагогічної підготовки у вітчизняному педагогічному досвіді. Тому особливе значення для дослідження мають праці В. Беспалько, Ю. Бабанського, С. Батишева, Б. Гершунського, П. Гальперіна, Ю. Петрова та ін., в яких розкриваються різні аспекти професійної підготовки фахівців [5]. Аналіз праць дослідників з проблеми компетентності, дозволяє нам розглядати компетенцію як якість особистості, її установки, професійні, педагогічні й психологічні знання і уміння. Поняття компетенція (від лат. *Competentia*) – це відповідність та спільне досягнення, сукупність повноважень (прав, обов'язків) керівника, що визначені не тільки нормами права, а й нормами моралі [2].

ВНЗ, що готують майбутніх фахівців керівного профілю, часто зіштовхуються з проблемами, які тісно пов'язані з інтеграційними перетвореннями в освітній галузі України, а також із Болонським процесом, що висуває ряд вимог стосовно якісної підготовки майбутніх керівників ЗЗСО. Для системи освіти особливого значення набуває проблема професійного становлення менеджерів навчальних закладів. Нові запити суспільства вимагають наукового аналізу особистісних і професійних якостей керівника навчального закладу, мотивів управлінської діяльності тощо.

Пріоритетним завданням сучасної системи освіти – є підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця, який не лише володіє певним рівнем знань, умінь і навичок, але й може практично застосувати їх для успішного досягнення поставленої мети. За таких умов якісна професійна освіта має забезпечувати формування сукупності інтегрованих знань, умінь та якостей особистості – професійну компетентність фахівця. Тому актуальною є проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема менеджерів освіти [4].

Сучасний керівник – це людина, яка постійно працює над собою, над своїми професійними і особистісними якостями. Керівнику освітнього закладу необхідно формувати та розвивати: уміння ставити цілі, конкретизувати їх у вигляді завдань, проектувати і планувати роботу освітнього закладу, організовувати педагогічний процес, діагностувати, аналізувати, здійснювати моніторинг освітнього та виховного процесу і ухвалювати управлінські рішення на основі даних моніторингу.

Таблиця

Особливості формування управлінських професійних компетенцій у майбутніх керівників закладів освіти

Групи якостей	Якості керівника
Психологічні	Прагнення до лідерства, здатність до керівництва; вольові якості; готовність до розумного ризику; прагнення до успіху; здатність до домінування в екстремальних умовах;
Інтелектуальні	Прагнення до постійного самовдосконалення; схильність до сприйняття нових ідей і досягнень, здатність відрізнити їх від ілюзорних; панорамність мислення і професійна предметність;
Професійні	Уміння ефективно використовувати кращі досягнення науково-технічного прогресу; уміння справедливо критикувати; здатність знаходити проблеми і рішення в тих умовах, коли альтернативні варіанти дій, інформація і цілі нечіткі або сумнівні; уміння ефективно і раціонально розподіляти завдання і виділяти на них оптимальний час;
Соціальні	Схильність керуватися принципами соціальної справедливості; мистецтво попереджати і розв'язувати конфлікти, виступати в ролі посередника; тактовність і ввічливість, переважання демократичності в стосунках з людьми; уміння брати на себе відповідальність; уміння заохочувати персонал до відвертості і групових дискусій.

Таким чином, практичний аспект підготовки керівника освітнього закладу включає формування особистісно-професійних якостей, умінь і навичок реалізації методологічних, теоретичних і методичних знань.

Отже, характеристика готовності керівника ЗЗСО до управління спрямована, насамперед, на оновлення, поповнення і поглиблення наявних знань, фіксує необхідні спеціалістові знання, уміння, якості, обов'язки, розкриває взаємозв'язки, співвідносячи посадові обов'язки з конкретними знаннями, уміннями. Таким чином, специфіка формування готовності керівника освітнього закладу до виконання професійних

обов'язків полягає в тому, що вона здійснюється відповідно до особливостей управлінської діяльності [3].

Усе вищесказане дозволяє нам зробити наступні висновки: удосконалення змісту навчання у ВНЗ на спеціальності «Управління навчальними закладами» та наступного підвищення кваліфікації є важливими умовами подальшого покращення роботи при підготовці майбутніх керівників ЗЗСО. Процес навчання не має зводитись в основному до запам'ятовування фактів, визначень, правил, понять, тобто до тренувань механічної пам'яті. Формування управлінської компетентності має бути спрямованим на всебічний розвиток особистості, її психологічних, соціальних, інтелектуальних та професійних якостей.

Список використаних джерел:

1. Васильченко Л.В. Управлінська культура і компетентність керівника. *Б-ка журн. «Управління школою»*. Вип. 3. Харків : Вид. група «Основа», 2007. С. 176.
2. Вдовиченко Р.П. Управлінська компетентність директора школи. Харків : Вид. група «Основа», 2007. С. 112.
3. Волобуєва Т.Б. Самоосвітня діяльність керівника. Харків : Основа, 2005. С. 96.
4. Григора В.В., Касьянова О.М., Мармаза О.І. Управління навчальним закладом. Харків : Основа, 2003. С. 258.
5. Даниленко Л.І. Підготовка керівника середнього закладу освіти : навч. посібник. Київ : Міленіум, 2004. С. 272.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Макарова А.А.

студент,

Науковий керівник: Дорофєєва О.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

ПРОФЕСІЙНІ ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ПЕДАГОГА ЯК БАЗОВА УМОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність: одним з найважливіших питань педагогіки на сьогодні є необхідність розвитку професійних особистісних якостей педагога, адже це є незамінним фактором успішного та ефективного здійснення процесу навчання. За останні роки суттєво зросли вимоги суспільства до особистості вчителя. Спостерігаються зміни критеріїв професійної компетентності. Для сучасного вчителя не достатньо володіти знаннями, уміннями і навичками профільного предмету. Крім цього, потрібно мати багату внутрішню культуру.

Об'єкт: професійні особистісні якості педагога.

Предмет: властивості та особливості професійних особистісних якостей педагога.

Мета: охарактеризувати професійні особистісні якості педагога.

Сучасне суспільство потребує всебічно розвинених, соціально активних особистостей, які мають основну наукову освіту та професійні особистісні якості. Високий рівень духовної культури викладача є основою формування гуманістичної спрямованості, яка передбачає зосередження на інтересах учнів, що дуже важливо для максимального розвитку здібностей, необхідних для подальшої професійної діяльності. Як зазначено у праці Гнезділова професійні характеристики викладача як суб'єкта педагогічної діяльності, виявляються в їх сукупності, оскільки викладач як особистість, як активно діючий суб'єкт педагогічної взаємодії – це цілісна складна система [1]. Усі особистісні якості педагога однаково важливі і тісно пов'язані. До них можна

віднести емпатію. Емпатія – це здатність людини розуміти почуття, потреби інших, тобто чуттєве сприйняття подій, зв'язок, відчуття стану іншої особи чи групи. Педагог має співпереживати, розуміти внутрішній світ людей, їх почуття, прагнути допомогти і ніколи не бути байдужим. Той, хто не любить і не поважає дітей, учнів, не може досягти успіху в педагогічній праці, бо тільки щира любов і глибока повага педагога до вихованців породжують відповідну любов і повагу до нього, до його ідей, поглядів, переконань, знань.

Також необхідна професійна пильність та педагогічна інтуїція. Важливо звертати увагу на психофізичні властивості, а саме: тип темпераменту, емоційна збудливість. Потрібно сприймати і розуміти іншу людину, її психологічний стан за зовнішніми ознаками. Це допоможе запобігати можливих конфліктів та непорозумінь в колективі.

Необхідною рисою для педагога є креативність. Креативність – це творча, новаторська діяльність, якою окреслюються творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості як незалежний фактор. Тобто креативністю можна назвати здатність до творчості, генерування нових ідей. Педагог повинен уникати традиційних схем. Він має бути новатором, створювати нове та унікальне, постійно розвиватися не тільки як науковець, а й як особистість. Завдяки креативності можна оперативно розв'язувати проблемні ситуації.

Наступною особистісною якістю є комунікативність. Комунікативністю можна назвати сукупність істотних, відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню та передаванню інформації. Компонентами професійно-педагогічної комунікативності вчителя є: стійка потреба в систематичній різноманітній комунікації з дітьми в найрізноманітніших сферах; взаємодія загальнолюдських і професійних елементів комунікативності; емоційне задоволення на всіх етапах процесу комунікації; прагнення до набуття комунікативних навичок і вмінь. Здатність легко налагоджувати контакти, викликати позитивні емоції у співрозмовника й відчувати задоволення від спілкування – необхідні педагогу для якісного здійснення навчального процесу.

Розглядаючи професійно важливі якості педагога можна виділити більше п'ятдесяти особистісних властивостей учителя (як професійних якостей, так і власне особистісних характеристик). До них вона відноситься: вихованість, витримка й самовладання, гнучкість

поведінки, гуманність, дисциплінованість, доброта, сумлінність, доброзичливість, любов до дітей, відповідальність, чуйність, політична свідомість, порядність, принциповість, справедливість. Прагнення до самовдосконалення тощо [2]. Саме ці професійні особистісні якості належать ідеальному сучасному педагогу, на якого варто бути схожим.

Підсумовуючи, можна відзначити, що знання професійно значущих особистісних якостей педагога сприяють прагненню кожного педагога до вдосконалення цих якостей, що в результаті призводить до якісних змін навчально-виховного процесу. Характерними якостями сучасного педагога є емпатія, цілеспрямованість, відповідальність, професійна пильність, сумлінність, креативність, активність, здатність до саморегуляції, комунікативність, володіння сформованою педагогічною свідомістю, певними психологічними властивостями, що дозволяють здійснювати діяльність з високою ефективністю та в рамках встановлених норм. Також важливим елементом є професійна компетентність, що визначає якість викладача.

Список використаних джерел:

1. Гнезділова К. Формування особистісних якостей майбутнього фахівця / К. Гнезділова // Вища школа України в умовах глобалізації та інтеграції : зб. матер. Всеукр. наук.-прак. конф. (27-28 березня). – Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2008. – С. 150–152.
2. Слостенін В. Педагогіка і психологія: [навч. посіб.] / В. Слостеніна, В. Каширин. – М.: Видав. центр «Академія», 2004. – 480 с.
3. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії: [навч. посіб.] / Г. Мешко. – Київ : Академвидав, 2010. – 200 с.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Бабанюк Т.В.

магістрантка II курсу,

*Науковий керівник: **Войналович О.О.***

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Проблема готовності дітей до навчання в школі вивчалась і вивчається у педагогіці та психології в різних аспектах. В літературі виділяють різні види готовності: інтелектуальна, особистісна, вольова, емоційна, фізична тощо.

В останнє двадцятиліття Україну спіткало проведення реформаційних процесів, які звичайно ж змінили та змінюють особливості освітнього простору. Усі зміни принесені на хвилі реформаційних процесів, наприклад, запровадження Нової української школи призводять до зниження віку дітей, які починають навчання у школі. На сьогодні, Закон України «Про освіту» визначає, що початкова освіта здобувається, як правило, з шести років [3, ст. 12]. Тобто, можна відзначити, що законодавство визначає оптимальним віком для зарахування дітей до школи шість років, проте не вказує на загальнообов'язковість даної норми, тим самим розширюючи даний вік. Якщо 20 років тому дитина шестирічного віку в першому класі була рідше винятком з правил, то наразі майже 70% усіх першокласників – це саме діти 6-ти річного віку. На сьогодні ситуація складається так, що деякі діти, вступивши до школи, важко адаптуються до шкільних умов, маючи при цьому високий інтелектуальний розвиток. Варто звернути увагу на те, що готовність дитини до навчання в школі не обмежується наявністю окремих знань та умінь, адже у дітей в дошкільному віці формуються не тільки базові академічні знання, а й інтенсивно протікає особистісний розвиток, в результаті чого у дитини формується стійке ставлення як до навчання в школі, так і до самої себе. В базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, що є Державним стандартом дошкільної освіти, визначено обов'язкові компетентності та результати освіти дитини дошкільного віку

(6 (7) років) та прописано, що компетентність відображає систему взаємопов'язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини яких вона має досягнути [1].

Готовності до шкільного навчання сприяють ряд факторів: індивідуально-фізіологічні особливості дитини, позитивне ставлення до навчання, адекватна самооцінка, правильно організований навчально-виховний процес, наявність психопрофілактичних заходів в школі тощо.

Загалом, готовність дошкільника до навчання у школі визначається умовно за двома провідними напрямками: психологічна та фізична готовність [4; 5]. Психологічна має два спрямування – особистісну та інтелектуальну (розумову) готовність. Особистісна готовність до навчання – це комплекс морально-психологічних особливостей, в якому мотиваційна сторона є основою. Мотиваційна готовність – це насамперед, прагнення до нової для дитини діяльності – навчання, припускає розвиток навчальної мотивації (бажання ходити до школи, здобувати нові знання, бажання знайти нову соціальну позицію – позицію школяра, що має коло прав і обов'язків). Вона позначається на вольовій і розумовій діяльності. Компонентом особистісної готовності дитини до школи є також певний рівень її комунікативного розвитку, який виявляється в потребі та умінні взаємодіяти з однолітками та дорослими, у колективі. Наступним компонентом, особистісної готовності дошкільника до навчання є вольова готовність, що передбачає довільність поведінки (підпорядкування дитиною своїх дій, вчинків загальноприйнятим нормам), і психічних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, уяви), певний рівень саморегуляції навчальної діяльності та розвитку морально-вольових рис. До складу особистісної готовності входять і поняття емоційно-моральної готовності. Емоційна готовність – це рівень психічного розвитку дитини, за допомогою засобів якої виникають пізнавальна активність і пізнавальна мотивація, потреба в спілкуванні з дорослими і однолітками. Це рівень психічного розвитку у дитини таких якостей, завдяки яким вона вільно спілкується з дорослими і однолітками, управляє своєю поведінкою в цілому.

Фізична готовність – це результат фізичної підготовки, досягнутий при виконанні певних дій, необхідних для освоєння або виконання людиною певної діяльності. Оптимальна фізична підготовленість називається фізичною готовністю [2].

Завдання вихователя полягає у досягненні в дитини до вступу в школу такого рівня всіх складових самосвідомості (уявлення про самого себе, ставлення до себе, самооцінка тощо), який би забезпечив її готовність до навчання у школі.

Необхідність визначення готовності дітей до шкільного навчання на самому початку навчання, а ще краще – до вступу в школу, зумовлена тим, що у дітей, не готових до систематичного навчання, важче та довше проходить період адаптації, у них набагато частіше зустрічаються труднощі в навчанні, і саме у таких дітей в більшості випадків помічено порушення стану здоров'я.

Отже, говорячи про готовність дитини до шкільного навчання («шкільну зрілість») розуміють такий рівень морфологічного, функціонального і психічного розвитку дитини, при якому вимоги систематичного навчання не призводять до порушення її здоров'я.

В останні роки відзначається тенденція до модернізації системи дошкільної освіти, створюються авторські додаткові психолого-педагогічні програми, з'являються нові форми навчання і виховання. Це говорить про те, що поява нових методів в системі дошкільної освіти та виховання має спиратися на останні досягнення психологічної науки і педагогічної практики у вивченні психологічних особливостей дітей в період підготовки до школи.

Саме тому істотно-важливою є готовність дитини до школи, яка дозволяє дитині якнайлегше пережити всю новизну її нового життя та у найкоротший спосіб адаптуватися до нього, без усіляких стресових та проблемних моментів. Зважаючи на той факт, що вік дітей, які починають навчання у школі знизився, тема готовності дитини до школи набуває ще більшої актуальності, адже позитивні досягнення у психічному та особистісному розвитку є передумовою для подальшого гармонійного розвитку дитини та переходу її на наступний рівень освіти.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. за № 33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Готовность к школе / Под ред. И.В. Дубровинкой. – М., 1995.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
4. Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Колектив авторів. – К.: ІЗМН, 1996. – Вип. 6. – 176 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. – К.: Академ-видав, 2006. – 360 с.

Величко Н.О.

магістрантка,

*Науковий керівник: **Войналович О.О.***

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИХИЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мотивуючи актуальність обраної теми дослідження слід зазначити, що початок відвідування дитиною раннього віку закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО) є не лише важливим досвідом соціальної комунікації, який впливає на подальше життя цієї особи, а водночас стресовим періодом як для самої дитини, так і для її батьків. Унаслідок чого після початку відвідування ЗДО у дітей часто спостерігається зміна поведінки та підвищується рівень гормону стресу кортизолу, що має негативні наслідки як для психологічного, так і для фізичного здоров'я дитини.

Крім того, важкий та довготривалий період адаптації дитини до умов ЗДО спричиняє гальмування когнітивного розвитку дитини [4, с. 737–756], оскільки психічна та фізична енергія дитини спрямовується не на дослідження оточуючого світу, а на подолання страху, тривоги, фрустрації.

Серед основних чинників адаптації дитини раннього віку до умов ЗДО можна виділити наступні: 1) стан здоров'я і рівень розвитку самостійності дитини; 2) вік, в якому дитина починає відвідувати ЗДО; 3) ступінь сформованості комунікативної компетентності дитини; 4) однорідність етичних та інших соціальних вимог до дитини в сім'ї та ЗДО; 5) наявність прихильності до матері або іншого дорослого [3, с. 10–13].

Ураховуючи наведене пропонуємо розглянути один із зазначених чинників адаптації дитини до умов ЗДО, а саме – прихильність.

Загалом під прихильністю розуміються стосунки між людьми, що характеризуються прагненням цих осіб до набуття і збереження близькості між собою будь-якого виду: фізичної, поведінкової, емоційної та психологічної.

Прагнення прихильності – одне з базових та найсильніших людських прагнень, що має біологічне походження. Так, у дикій природі даний феномен має схожі риси з інстинктом імпринтингу у новонароджених

каченят. Вилупившись з яйця, каченя, завдяки такому інстинкту, миттєво запам'ятовує образ матері-качки, унаслідок чого воно буде слідувати за матір'ю-качкою всюди, формувати власні навички на її прикладі й слухатися її вказівок, допоки не дозріє і не стане самостійним [2, с. 27].

Досліджуючи відносини прихильності людей, англійський психотерапевт *Джон Боулбі* у своїх працях стверджував, що прихильність, яка розвивається між немовлям і його матір'ю, є основою міжособистісних стосунків дитини у подальшому житті [1, с. 156].

Тобто дитині, яка має досвід приймаючих, люблячих, безпечних відносин у родині, що є осердям прихильності, легше побудувати довірливі стосунки з іншими людьми, зокрема під час свого перебування у ЗДО – вихователями, тренерами, тьюторами.

Серед факторів, що допомагають дітям раннього віку сформувати прихильність у відносинах зі своїми вихователями, важливу роль має якість цих відносин. А саме: 1) чуйність вихователя до актуальних потреб дитини; 2) доступність вихователя для індивідуальної взаємодії з дитиною; 3) емоційна стабільність вихователя протягом дня; 4) передбачність та прогнозованість подій у ЗДО протягом дня; 5) залученість членів родини у «життя» ЗДО.

Сукупність зазначених факторів сприяє поступовому формуванню у дітей, які відвідують ЗДО, вторинної прихильності до своїх вихователів, існування якої компенсуватиме тимчасову відсутність об'єктів первинної прихильності дитини (матері або особи, яка її заміщує).

Розмірковуючи над тим, як допомогти дитині сформувати прихильність у відносинах з вихователями ЗДО, слід пам'ятати про те, що цей процес має бути спланованим, організованим та контрольованим. Дитина власними силами не зможе сформувати прихильність до вихователів ЗДО без активної участі в цьому процесі об'єктів її первинної прихильності. Тобто батьки та вихователі ЗДО своїми *активними спільними* зусиллями мають створити підґрунтя для цього, передусім забезпечити безпечні, передбачні та комфортні умови перебування дитини у ЗДО. Такі умови мають задовольняти прагнення дитини до контакту й близькості та давати можливість проживати і висловлювати свої емоції без осуду та знецінення.

Підсумовуючи, слід зазначити, що створення передумов для формування прихильності у відносинах з вихователями ЗДО є, на нашу думку, є одним з основних чинників адаптації дитини раннього віку до умов ЗДО. Існування подібної прихильності сприяє розвитку соціально-

емоційної компетентності дитини, допомагає встановленню позитивних стосунків з однолітками та розвивають у дитини пізнавальну активність.

Список використаних джерел:

1. Боулби Д. Привязанность / Джон Боулби ; общ. ред. и вступ. ст. Г. В. Бурменской; пер. с англ. Н. Г. Григорьевой, Г. В. Бурменской. Москва : Гардарики, 2003. 447 с.
2. Габор Мате, Гордон Ньюфелд. Тримайтеся за своїх дітей. Чому батьки повинні бути важливішими за однолітків. – Видавництво Смаковський Д. М., 2020. – 368 с.
3. Куркіна І. Хочу йду, а не хочу... також іду. Адаптація до дитячого садка, або Мистецтво зустрічі бажаних чи небажаних гостей / І. Куркіна // Дошкілля. – 2007. – № 3. – С. 10–13.
4. Deborah Lowe Vandell, Jay Belsky, Margaret Burchinal, Laurence Steinberg, Nathan Vandergrift, Do Effects of Early Child Care Extend to Age 15 Years? Early Child Care Research Network, May 2010. – P. 737–756.

Войналович А.В.

студентка,

*Науковий керівник: **Топалова М.Б.***

асистент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

КООРДИНАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ

Модернізація сучасної системи освіти передбачає розробку єдиної освітньої стратегії для усіх її ланок. У Законі «Про освіту» підкреслюється значущість наступності ступенів освіти для гармонійного розвитку особистості. Проблема наступності в навчанні та вихованні дітей дошкільного віку є однією з актуальних у педагогічній теорії і практичній діяльності сучасної неперервної освіти.

Координація навчальної діяльності – це взаємозв'язок та узгодженість змісту, ступенів і етапів навчального процесу, методів, прийомів, форм його організації, за яких знання, уміння й навички формуються у певному порядку: коли наступний елемент навчального матеріалу, взаємопов'язуючись з попереднім, опираючись на нього, готує до засвоєння нового.

Координація дошкільного виховання та початкового навчання реалізується в процесі спеціально організованої діяльності адміністрації, педагогів ЗДО, учителів початкових класів щодо створення умов для ефективного й безболісного переходу дітей до початкової школи. Щоб зробити перехід дітей до школи більш м'яким, дати їм можливість швидше адаптуватися до нових умов, учителі повинні знайомитися з формами, методами роботи в дошкільних установах. А ознайомлення самих дошкільнят зі школою, навчальним та громадським життям школярів дає можливість розвинути в них інтерес до школи, бажання вчитися. Підвищення показників рівня психологічної готовності до школи, а також успішна адаптація до навчання можливі завдяки взаємопереходу провідних видів діяльності дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Проблема готовності старших дошкільників до навчальної діяльності можна трактувати як проблему зміни провідних видів діяльності дітей..

Актуальність вивчення Проблема наступності ЗДО та школи висвітлюється в роботах К. Ушинського, С. Русової, Я. Коменського. Успішна адаптація дитини до шкільного життя є предметом дослідження багатьох авторів, психологів та педагогів. Дослідженням сутності адаптованості чи дезадаптованості, їх причинами та особливостями прояву займалися І. Дубровіна, В. Каган, Р. Овчарова, А. Фурман. Взаємозв'язок психологічної готовності дитини до школи та особливостей її адаптації до навчання вивчали Н. Гуткіна, В. Давидов, Л. Божович та інші. Проблема емоційного розвитку дітей дошкільного віку вивчали В. Мухіна, О. Кульчицька, О. Кононко. Вирішенню важливих питань підготовки дітей дошкільного віку до навчально-пізнавальної діяльності у ЗНЗ (загальноосвітньому навчальному закладі) сприяють положення сучасних вітчизняних психолого-педагогічних досліджень, проведених Л. Артемовою, А. Богуш, Н. Бібік, М. Вашуленком, Н. Кудикиною, С. Ладивір, Т. Люріною, О. Проскурою та ін. Незважаючи на посилений інтерес з боку науковців, проблема координації діяльності ЗДО та початкової школи в забезпеченні

психологічної готовності дітей до навчання у школі досі потребує ґрунтовного дослідження. Мета роботи полягає у дослідженні проблеми координації діяльності ЗДО та початкової школи в забезпеченні психологічної готовності дітей до навчання у школі.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) аналіз наукових досліджень з досліджуваної проблеми, розкриття змісту поняття психологічної готовності дітей до шкільного навчання;
- 2) характеристика умов забезпечення наступності в роботі дошкільного виховного закладу і школи, опис моделі управління наступності в роботі ЗДО та початкової школи;
- 3) розробка авторської програми партнерської взаємодії закладів дошкільної освіти і початкової школи;
- 4) розробка методичних рекомендацій щодо забезпечення психологічної готовності дітей до навчання у школі.

Висновки. Готовність до навчання в школі означає адекватність дитини, її здатність жити і розвиватися в соціальному оточенні, мати відповідні навички комунікації, вербальну активність, відстоювання власної позиції, толерантність тощо. До соціальної зрілості відноситься потреба дитини в спілкуванні з однолітками і уміння підпорядковувати свою поведінку законам дитячих груп, а також здатність виконувати роль учня в ситуації шкільного навчання.

Особлива увага в НУШ приділяється вихованню дітей на цінностях, які стануть базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії із суспільством, зокрема:

- морально-етичні – гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей;
- соціально-політичні – свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, відповідальність.

Готовність дошкільника до навчання у школі визначається умовно за двома провідними напрямками: психологічна та фізична готовність. Психологічна має два спрямування – особистісну та інтелектуальну (розумову) готовність.

Психологічна готовність до шкільного навчання (ПГ) – певний стан психічного розвитку особистості дитини у перехідний період від дошкільля до шкільного віку, який зумовлює формування в неї здатності брати участь у шкільному навчанні.

Реалізація педагогічно-організаційного аспекту принципу наступності у роботі дитячого садка і школи потребує забезпечення єдиного рівня підготовки дітей, які йдуть до школи, а також удосконалення зв'язків у змісті навчання дошкільників і першокласників.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський Б. М. Проблеми готовності шестирічних дітей до навчання в школі / Б. М. Андрієвський // Педагогічний альманах: [збірник наукових праць]. – Херсон : РІПО, 2010. – Випуск 5. – С. 6–9.
2. Архипова І. А. Підготовка дитини до школи. Книга для батьків майбутнього першокласника. – Єкатеринбург: Факторія, 2006. – 224 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошк. виховання. – 2012. – № 7.
4. Бех І. Д. Справедливість – несправедливість у міжособистісних взаєминах / Іван Дмитрович Бех // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 1. – С. 5–14.
5. Богуш А. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / А. Богуш., Л. Варяниця, Н. Гавриш; Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України, Луганський над. пед. Університет ім. Т. Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 808 с.

Глинюк В.В.

студентка,

*Науковий керівник: **Сторож О.В.***

кандидат психологічних наук, доцент,

Рівненський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЛІ ТВОРЧОСТІ У РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток творчої особистості дошкільника є одним із пріоритетних завдань дошкільного навчального закладу. Тому навчально-виховний процес має бути спрямований на стимулювання творчості та формування творчої активності дитини, що можливо в результаті певних умов. Однією з таких умов є організація розвивального середовища, тобто набору просторів, відкритих для діяльності особистості, створення

специфічної субкультури, в якій педагоги можуть реагувати на діяльність дітей власною діяльністю, таким чином розвиваючи творчу особистість дошкільника.

Середовище розвитку формується на основі соціального середовища і слугує організованим педагогічним простором, заснованим на взаємодоповнювальній діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу та включає смислові та міжособистісні стосунки, пов'язані зі створенням нових аспектів творчого потенціалу та взаємозбагаченням. кожен предмет навчально-виховного процесу залучений до активної, творчої, активної взаємодії [6, с. 81]. Аналіз психолого-педагогічної практики та вивчення досвіду дошкільних навчальних закладів показують, що для ефективного процесу визначення ролі творчості у розвитку пізнавальних процесів дошкільників необхідне відповідне керівництво з боку вихователя, готового цілеспрямовано і цілісно здійснювати дану діяльність, що можливо тільки при реалізації наступних педагогічних функцій:

- комунікативної, яка вимагає від педагога вміння міжособистісної взаємодії з дітьми в процесі їх спільної творчої діяльності, що виявляється у вмінні завжди бути доброзичливим, уважним, доброзичливим і ввічливим;

- спонукальної, спрямованої на пробудження творчого інтересу та уяви дітей, спонукання до активності та змін. Дітям дуже цікаві ігри, що розвивають асоціативне та діалектичне мислення;

- інформаційної, такої, що включає вміння використовувати мовне висловлювання, точно і образно викладати матеріал, використовувати різноманітні методи навчання, активізувати дітей у творчому процесі;

- організаторської, що включає вміння планувати навчально-виховний процес, добір матеріалу, методів, прийомів і засобів для змістовної творчої діяльності дошкільників;

- діагностичної, що включає вміння визначати особливості творчих здібностей дітей та враховувати це при організації творчої діяльності, враховувати та контролювати ефективність розвивальної роботи загалом, бачити зв'язки творчої особистості дитини за допомогою різноманітних методів творчо-пізнавальної діяльності. діяльність [4, с. 144].

Цілеспрямований творчий розвиток особистості дитини починається з дошкільного віку. Саме в цей період вихователі та батьки повинні сприяти розвитку творчих здібностей дошкільників, оскільки в цьому

віці репродуктивна і спонтанна творчість дошкільників поєднується зі стрімким зростанням кмітливості, логічного та абстрактного мислення.

У дошкільному віці швидко розвивається вміння самостійно ставити завдання та шукати їх рішення. Тому розвиток творчої особистості кожної дитини, особливо в дошкільному віці, є важливим завданням у роботі вихователя сучасного дошкільного закладу.

Кожен вихователь повинен заохочувати ініціативу дитини. Його не можна звинувачувати в помилках і висміювати за невдалі спроби виконати завдання. Навіть якщо вчинки дитини, на думку дорослого, не мають значення, потрібно знайти щось, що можна похвалити, наприклад, за цікаве рішення, за почуття гумору, за сміливість чи винахідливість, за старанність чи акуратність тощо. Не можна забувати говорити дитині, що вона мудра і здібна.

Форма, в якій ви оцінюєте результати його дій, має велике значення для дитини. У всіх випадках першим і головним принципом оцінки має бути похвала, що свідчить про загальне позитивне ставлення до неї. Тоді вихователі повинні розповісти дитині, як виправити помилки. Така оцінка надзвичайно важлива навіть тоді, коли результат роботи повністю негативний [1, с. 78].

На роль творчості у розвитку пізнавальних процесів у дошкільників впливає багато факторів, зокрема культура та мистецтво. Поступово знайомлячись з культурними надбаннями людства, дитина поєднує свої цінності, збагачує власний життєвий досвід, має можливість творчо застосовувати набуті знання у притаманній їй діяльності. Відповідно розвиваються уява, мислення, комунікативні здібності, здатність розуміти інших тощо.

Музика, художнє слово, мистецтво, театр стають для дітей джерелом радості, мистецтвом, відкритим для дитини, дарують багатство вражень. Висококваліфікований фахівець несе в дітей добро, високу духовність, розкриває потенціал інтелектуального та творчого розвитку кожної дитини, є творчою особистістю. Такий фахівець подбає про всебічний розвиток дошкільників, організацію цікавого та змістовного життя під час перебування в дошкільному закладі. Вихователь повинен знати основні теоретичні положення дитячої творчості, особливості її розвитку в дошкільному віці тощо [2, с. 24].

Дитяча творчість може передати думки, почуття, стан, настрій, фантазії дитини через художнє слово, образи, музику, виразні рухи, міміку та пантомімічні замальовки. Н. Гавриш концептуально-

методичний підхід до вирішення проблеми мовленнєво-творчої діяльності дітей дошкільного віку, дослідила особливості, особливості, види мовленнєво-творчої діяльності дітей дошкільного віку та встановила її залежність від педагогічних умов навчально-виховного процесу та запропонував майбутнім вихователям рекомендації щодо творчого розвитку мислення дитини дошкільного віку:

1. Установка для розвитку творчих здібностей дитини. Впевненість, що кожна дитина обдарована від народження.

2. Кожен день роботи з дітьми – пошук. Учитель не може розкрити правду, він повинен навчити, як її знайти.

3. Продовжуйте відкривати дітям «секрет двох» у всьому: кожному предметі, речі, ідеї, події, факті. Секрет подвійного полягає в наявності протиріччя в предметі, коли в ньому щось добре, а щось погане, щось корисне, а щось марне, щось заважає, а щось потрібно [3, с. 356].

4. Вчити дітей розв'язувати протиріччя. Наприклад, як перелити воду на сито.

5. Ігри щодня. «Добре – погано», «Навпаки»...

6. Бесіди з дітьми на історичні теми. Історія винаходу олівця. Історія винаходу столу та ін.

7. Чудеса прогулянок. Використання прийомів фантазії: динамізації, зміни законів природи, підйому, падіння тощо.

8. Вечір – пора казок, пора улюблених занять. Також можна працювати з казкою поза коробкою [5, с. 224].

Поєднання творчих здібностей дитини і дорослого може закрити слабкі сторони та виявити сильні сторони кожного з них. Дитина має безпосереднє сприйняття, дорослий має досвід, дитина має вільні відносини між різними елементами, і дорослий знає, які з них будуть ефективними. Поєднання дитячої спонтанності та дорослого досвіду може дати особливий творчий імпульс, якщо дорослий зможе виступити в ролі ювеліра, який очищає перли, видаляє надлишки та сяє те, що всередині цих перлин.

Досвід роботи з дітьми дошкільного віку свідчить, що в дитячій творчості часто виникає протиріччя між радісними, цікавими, часто несподіваними переживаннями, викликаними сприйняттям навколишнього світу, та обмеженими можливостями художнього відображення цих почуттів. Для розвитку творчих здібностей вихователь дорослих має запропонувати дітям різноманітні заняття: малювання, ліплення, конструювання, спів, музичні та ритмічні рухи, гру на

музичних інструментах, драматургію, експериментування, рукоділля, математика, вивчення іноземної мови тощо.

Як показують дослідження та досвід педагогів-практиків, творчі здібності проявляються приблизно з п'яти років, але це не означає, що до цього часу їх не слід розвивати. Навпаки, чим раніше дитина навчиться спостерігати, пояснювати незвичайні речі, захоплюватися навколишніми явищами, предметами, експериментувати, тим точніше вона підготує її до прояву справжніх творчих здібностей. Творчість багато в чому визначається вмінням виражати свої почуття і по-різному сприймати навколишній світ. Для цього ви повинні навчитися бачити об'єкт під різними кутами, щоб мати можливість створити зображення, враховуючи різні характеристики об'єкта. Обов'язково потрібно, щоб дитина не тільки вільно фантазувала, а й спрямовувала свою уяву, творчі здібності для вирішення різноманітних завдань [7, с. 86].

Таким чином, організація навчально-виховного процесу має враховувати творчі нахили та здібності дітей, індивідуальні особливості дітей дошкільного віку, спираючись на глибоке знання педагогом індивідуальних особливостей, духовного світу кожного учня з урахуванням їх творчих нахилів та інтересів.

Список використаних джерел:

1. Брунер Дж. Психологія пізнання / Дж. Брунер. – М.: Прогрес, 1997. – 413 с.
2. Власова О.І. Соціальна креативність як феномен буденної та наукової психології // Наука і освіта. – 2007. – № 4–5. – С. 21–24.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
4. Горальський А. Теорія творчості / Пер. О. Гірко. – Львів: КАМЕНЯР, 2002. – 144 с.
5. Горошко Н.А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, аплікація / Н.А. Горошко. – Харків: Ранок, 2007. – 224 с.
6. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
7. Крулехт М.В. Дошкільник і рукотворний світ / М.В. Крулехт. – СПб.: Дитинство-Прес, 2003. – 160 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Борсук Д.В.

здобувач вищої освіти третього рівня,

Науковий керівник: Махія Т.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність теми обумовлена тим, що заклад загальної середньої освіти функціонує у зовнішньому середовищі, яке є мінливим і невизначеним. Для успішної роботи в таких умовах повинні використовуватися різні засоби комунікації зі складовими свого зовнішнього оточення. Одним із основних завдань є встановлення взаємозв'язку зі учасниками освітнього процесу, наявними та майбутніми [2]. Такий взаємозв'язок відбувається через маркетингові комунікації: реклама, PR (зв'язок з громадськістю), звіти про діяльність закладу перед громадськістю, імідж організації, участь в освітніх виставках тощо. Крім того, закладу загальної середньої освіти постійно підтримує зв'язки з представниками державних структур і громадських організацій, Існує велика різноманітність і інших форм комунікації між організацією і її зовнішнім середовищем [1].

Ефективне управління закладом загальної середньої освіти можливі лише за умов правильної, цілеспрямованої, креативної управлінської маркетингової діяльності. Позитивні результати можливі за умов креативного управління проектами, які реалізуються на моделях впровадження маркетингових комунікацій [3].

З маркетинговою діяльністю закладу загальної середньої освіти та комунікаційним маркетингом пов'язані дослідження Є. Голубкова, Е. Грина, Г. Дмитренко, Е. Каверіної, Ф. Котлера, С. Міллера,

Л. Назаренка, А. Панкрухіна, С. Одайник, З. Рябової, Л. Сергеевої, Т. Сорочан, Дж. Трауга, Г. Федорова та ін.

Теоретичні та практичні питання конкурентоспроможності в маркетингу розглядаються в роботах С. Гаркавенко, В. Герасимчука, І. Захарової, С. Одайник, Л. Покроєвої, З. Рябової, Є. Чернишової та ін.

Основою дослідження використання хмарних технологій в освітньому середовищі є низка наукових результатів, які відображають упровадження інформаційних технологій у закладах загальної середньої освіти.

Проблеми розвитку інформатизації освіти розкрито в працях О.М. Алексеєва, В.Ю. Бикова, О.Ю. Бурова, А.М. Гуржія, М.І. Жалдака, Т.І. Коваль, О.Г. Колгатіна, А.М. Коломієць, В.Г. Кременя, В.М. Кухаренка, М.П. Лещенко, В.В. Олійника, В.В. Осадчого, Л.Ф. Панченко, Є.С. Полат, І.В. Роберт, С.О. Семерікова, О.В. Співаковського, О.М. Спіріна, Ю.В. Триуса, С.М. Яшанова та ін.

Інтеграція в європейський освітній простір потребує впровадження у освітній процес новітніх методів, що зорієнтовані на використанні нових інформаційних технологій. Про важливість подальшого розвитку освіти свідчить Указ Президента України № 926/2010 від 30.09.2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні».

Хмарні технології дозволяють нам робити віддалену обробку даних та зберігають потрібну інформацію, ці технології дають нам можливість використовувати програми без установки та доступу до особливих файлів з будь якого пристрою (персональний комп'ютер, нетбук, ноутбук, мобільний телефон), що має доступ до Інтернету [4].

Завдяки хмаро орієнтованому середовищу в закладі загальної середньої освіти в будь-якій аудиторії закладу можна організувати сучасний та цікавий учбовий процес, використовуючи мобільні пристрої та безпроводну мережу.

На даний момент Хмарні сервіси – це навчальний інструмент, який дає змогу закладу загальної середньої освіти створити власний online-простір та формує таке освітнє середовище вчителів та учнів яке є максимально ефективним. Перевагу хмарних сервісів ми особливо відчули під час організації навчання в період карантину [4].

У березні 2017 року Microsoft Office надав безкоштовну ліцензію версії Microsoft Office 365 A1 для спеціалізованої школа I-III ступенів № 73 з поглибленим вивченням української мови, літератури та українознавства.

Що для цього потрібно було зробити менеджеру-управлінцю:

- зателефонувати на гарячу лінію компанії Microsoft;
- залишити заявку регіональному менеджеру;
- пройти процедуру валідації як навчального закладу (Підтвердити документально те що Ваш заклад надає саме освітні послуги та права користування доменним ім'ям);
- підписати оригінали документів та відправити за вказаною адресою в європейській офіс Microsoft.

Термін ліцензії 1 рік, якщо умови договору не порушуються ліцензія автоматично продовжується.

Веб-версія Office 365 із такими популярними програмами, як Outlook, Word, PowerPoint, Excel і OneNote дає змогу адміністрації, вчителям, здобувачам освіти та батькам співпрацювати, спілкуватися й створювати чудовий вміст.

Програми Office:

На зареєстрованому корпоративному домені закладу загальної середньої освіти (school-73.in.ua) зареєстровано понад 400 користувачів, а створена для дистанційного навчання платформа Microsoft Teams неодноразово була використана задля проведення педагогічних нарад, всеукраїнських та міських конференцій, а також апробована в ході впровадження технологій дистанційного навчання під час впровадження карантину на весні 2020 року.

Переваги для педагогічних працівників:

- працювати разом за допомогою функції спільного редагування в реальному часі й автозбереження, а також легко ділитися вмістом в веб-програмах, а саме у Word, PowerPoint та Excel;

- кожен користувач має 1000 гігабайт у персональному хмарному сховищі, що вистачить для всіх файлів;
- швидко впорядковувати листи завдяки веб-версії Outlook і поштової скриньці;
- Microsoft Teams – цифровий центр, де можна спілкуватися, а також працювати з вмістом і програмами, які підвищують продуктивність роботи [5];
- вбудовані функції спеціальних можливостей і навчальні інструменти дають змогу покращити результати з читання, письма, математики, а також покращують комунікативні навички;
- тримати все під контролем за допомогою цифрового блокнота OneNote;
- бути на зв'язку з усіма педагогічними працівниками завдяки блокнотам OneNote для класу, персоналу й команд професійних спільнот (PLC);
- проводити власноруч розроблені оцінювання з використанням Forms.

Переваги для здобувачів освіти:

- можливість спільно працювати за допомогою функції спільного редагування в реальному часі й автозбереження, а також легко ділитися вмістом в улюблених веб-програмах, зокрема у Word, PowerPoint та Excel;
- кожен користувач має 1000 гігабайт у персональному хмарному сховищі, що вистачить для всіх файлів;
- швидке впорядкування листів завдяки веб-версії Outlook і поштової скриньці;
- Microsoft Teams – цифровий центр, де можна спілкуватися, а також працювати з вмістом і програмами, які підвищують продуктивність роботи;
- вбудовані функції спеціальних можливостей і навчальні інструменти дають змогу покращити результати з читання, письма, математики, а також покращують комунікативні навички;
- контроль власного часу за допомогою цифрового блокнота OneNote;
- зв'язок завдяки класу в Teams і блокнотам OneNote.

Для адміністрації закладу загальної середньої освіти:

- тримати всіх учасників освітнього процесу в курсі подій за допомогою сайтів для спілкування й сайтів груп в інтрамережі за допомогою SharePoint;

- забезпечувати відповідність вимогам завдяки рішенням із єдиного центру витребування електронної інформації;
- убезпечую ваші дані за допомогою функцій керування правами, захисту від втрати даних і шифрування;
- надає можливість Безпечно створювати, ділитись й керувати відео в мережі закладу загальної середньої освіти завдяки корпоративній відео службі;
- проводити відео конференції у форматі HD;
- користуватися 1000 гігабайт обсягом пам'яті для електронної пошти й архівування на місці;
- максимальна кількість користувачів: 1 000 000 ліцензій для учнів та 50 000 для співробітників.

Зважаючи на викладене вище, зазначимо, що сьогодні заклад загальної середньої освіти має всі можливості для впровадження хмаро орієнтованого середовище, а що для цього потрібно? А потрібно назначити директором закладу загальної середньої освіти менеджера-управління який має бажання розвивати освітній заклад, використовуючи ті можливості, які дозволяють зробити результат їх діяльності відкритим для цільових аудиторій. Менеджер-управлінець який буде працювати над іміджем освітнього закладу, що передбачає цілий ряд чинників і формується упродовж тривалого часу. Крім того, продумана стратегія використання маркетингових комунікацій для закладу загальної середньої освіти робить цей процес ефективним і планомірним.

Список використаних джерел:

1. Боголіб Т.М. Менеджмент і маркетинг в освіті : навч. посіб. Львів, 2000. 164 с.
2. Захарова И. В. Маркетинг образовательных услуг. Ульяновск : УлГТУ, 2008. 170 с.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Г. Сондерс, В. Вонг; [пер. с англ.] ; [2-е европ. изд.]. К. ; М. ; СПб. : Издат. дом. «Вильямс», 2006. 943 с.
4. Литвинова С.Г., Спірін О.М., Анікіна Л.П. Хмарні сервіси Office 365 : навчальний посібник. Київ : Компринт, 2015. 170 с. і іл.
5. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/education/products/office>

Борсук О.В.

здобувач вищої освіти третього рівня,

Науковий керівник: Ануфрієва О.Л.

кандидат педагогічних наук, доцент,

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Майбутнє сучасної України багато в чому зумовлюється її системою освіти, а освіченість, компетентність та професіоналізм сучасних менеджерів-управлінців та педагогічних працівників закладів освіти виступають ключовими чинниками суспільного розвитку.

Особливої актуальності сьогодні надувають заклади позашкільної освіти. Позашкільна освіта та виховання – процес безперервний. Він не має чітких термінів завершення і послідовно переходить із однієї стадії у другу від створення умов, сприятливих для творчої діяльності дітей та підлітків, до зацікавлення їх у творчому процесі та самостійної творчості, яка і формує потребу особистості у подальшому творчому сприйнятті світу [3; 7].

Позашкільна освіта розглядається як одна з форм створення наступності процесів безперервної професійної освіти. Позашкільна освіта здатна впливати на якість життя, оскільки ця дія спрямована на розкриття творчого потенціалу особистості, спонукає до досягнення суспільно значущого результату. Цей вид освіти сприяє розвитку здібностей і інтересів, цивільних і моральних якостей, життєвому і професійному самовизначенню особистості.

Визначальним фактором успішної діяльності закладу позашкільної освіти може стати грамотне просування освітньої послуги, створення відповідного іміджу закладу освіти з використанням технологій Public relations (PR) та комунікативної діяльності.

Окрім прикладні аспекти організації PR-діяльності у сфері освітніх послуг досліджували такі вітчизняні вчені: В. Березенко, В. Куріло та О. Савченко, Т. Оболенська, В. Подольна та С. Усик.

Однак, стан наукової розробленості тематики PR у сфері освітніх послуг закладів позашкільної освіти характеризується відсутністю

комплексного розгляду PR-діяльності навчальних установ, що включає в себе низку структурних елементів.

Основною метою PR, на відміну від пропаганди, є досягнення чесного діалогу та згоди на ринку, що передбачає максимальну чесність у взаєминах зі «своєю цільовою аудиторією». Основною метою PR-комунікацій є просування товарів і послуг організаціям шляхом створення, моніторингу та подальшого вдосконалення позитивного іміджу (як відносно стійкого уявлення про будь-який об'єкт [8]) компанії в результаті формування гармонійної корпоративної культури (як системи цінностей та переконань, які поділяє кожен працівник фірми та обумовлює його поведінку [1]), а також забезпечення сприятливих зв'язків і відносин із зовнішньою цільовою аудиторією.

Процес PR-просування дає змогу продемонструвати унікальність освітніх послуг конкретного закладу освіти, його самобутність, якість, цінність, тому застосування PR-технологій у сфері освіти стає необхідністю, актуальним завданням, що має свою специфіку і значущість для закладу позашкільної освіти.

Діяльність зі зв'язків з громадськістю в освітній сфері включає в себе:

- будь-які дії, спрямовані на поліпшення контактів з громадськістю;
- все, що може поліпшити взаєморозуміння між освітніми установами та тими, з ким вони вступають у контакт як всередині, так і за їх межами;
- заходи, спрямовані на виявлення та ліквідацію чуток або інших джерел нерозуміння;
- заходи, спрямовані на розширення сфери впливу органів освіти засобами, адекватними поставленій меті і які не суперечать соціальній етиці; – рекомендації для створення сприятливого клімату, зміцнення суспільної значущості освітньої системи.

Використання PR-технологій в освітніх установах – це крок назустріч виконанню інтересів закладу освіти та його освітніх послуг. Кінцева мета таких зв'язків – вигоди, які отримує заклад освіти. Усі заклади освіти, як правило, активно проводять «Дні відкритих дверей», постійні зустрічі випускників тощо, рідше ярмарки та виставки як одні з потужних і традиційних засобів PR. Безсумнівно, в ідентичних цілях можуть широко використовуватися контакти з аудиторіями на наукових симпозіумах, конференціях тощо, особливо з питань освіти. Для будь-якого закладу освіти досить важливими є контакти і зв'язки з органами

виконавчої та представницької влади, зокрема в регіоні, з галузевими профспілками, асоціаціями роботодавців тощо, а не лише з кінцевими споживачами їхніх послуг. Але, незважаючи на це, не можна недооцінювати такий важливий резерв, як освітня кооперація – адміністрації закладів освіти, науково-педагогічних кадрів, допоміжного персоналу та вихованців. Отже, завдання зв'язків з громадськістю в закладах освіти – створити взаємовигідні відносини з аудиторією, зацікавленою в даному закладі.

З метою поширення популярності своїх закладів освіти, а також залучення вихованців засновують впливові PR-відділи.

До основних завдань відділу паблік рілейшенз відносять такі:

- встановлення взаємовідносин між закладом освіти та громадськістю;
- прогнозування, аналіз та інтерпретація суспільної думки, проблем, які можуть вплинути на діяльність закладу освіти;
- дослідження, реалізація, оцінювання програм діяльності та інформаційної політики, які дозволяють досягти суспільного розуміння на базі поінформованості, що дає можливість закладу освіти досягти поставлених цілей;
- коригування таких заходів, дій та політики закладу освіти, які вступають в конфлікт із інтересами громади і несуть в собі певну загрозу;
- консультативна та комунікаційна підтримка керівництва на всіх рівнях з питань прийняття важливих рішень та інформаційної політики з урахуванням їх наслідків на аудиторію;
- планування та реалізація заходів, що здатні впливати у необхідному напрямі на цільову аудиторію;
- формування нових і підтримка існуючих відносин закладу освіти із громадськістю.

Проте, головним завданням PR-відділу є досягнення необхідного рівня відносин між закладом освіти та громадськістю для досягнення його стратегічних цілей, які також формуються під впливом зовнішнього середовища. При цьому спеціалісти з паблік рілейшенз виступають як посередники між закладом освіти та суспільством, контактуючи із широким спектром організацій, використовуючи свої знання з професійних комунікацій та відіграючи об'єднуючу роль як у самому закладі так і за його межами [5]. Діяльність служби паблік рілейшенз не повинна обмежуватись забезпеченням комунікацій, якщо вона буде

функціонувати тільки в межах так званих «запрограмованих рішень» буде сприйматися як допоміжна. Але якщо служба паблік релейшенз прийматиме участь у прийнятті «незапрограмованих рішень», її діяльність відіграватиме важливу роль у досягненні організаційних цілей та матиме вагомий вплив на досягнення економічних показників діяльності закладу освіти. Заклади освіти функціонують у мінливому середовищі, тому мають адаптувати свої цілі у відповідності до змін динамічних зовнішніх умов.

Робота над іміджем і з іміджем входить до основ «паблік релейшенз». Створення іміджу є однією із функцій «паблік релейшенз» – науки і мистецтва, функції управління, яка сприяє встановленню і підтриманню спілкування, взаєморозуміння, співробітництва між організацією і громадськістю [6].

PR-заходи зі створення позитивного іміджу закладу:

- створення рекламного буклету, візитки закладу;
- співпраця із ЗМІ (інформування громади про досягнення закладу);
- проективна діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу закладу;
- запровадження ряду атрибутів: шевронів, значків, елементу репетиційної форми;
- створення електронної та відео презентації закладу;
- заходи з залученням громади;
- активний пошук додаткових джерел фінансування [2].

Втім, служба паблік релейшенз повинна не тільки пропагувати у суспільстві позитивний імідж закладу освіти, а й використовувати інформацію зворотного зв'язку, яка надходить із зовні. В такому разі, спеціалісти з PR відділу можуть відігравати роль консультантів при вирішенні різних проблем, володіючи широким спектром інформації. Професійна PR діяльність допомагає вдосконалювати як діяльність закладу освіти так і освітнього ринку України в цілому.

Являючись управлінською функцією [4], паблік релейшенз представляє частину структури закладу та процесу адаптації до зовнішніх змін. В сферу обов'язків PR-відділу входить визначення, оцінювання та адаптація діяльності закладу освіти до мінливого економічного, політичного, соціального та технологічного оточення.

Список використаних джерел:

1. Алёшина И. В. Паблік рилейшнз для менеджерів / И. В. Алёшина. – Москва: Экмос, 2003. – 480 с.
2. Гільова Е.А. Імідж сучасного навчального закладу. – Х.: Сучасність, 2010. – 64 с.
3. Закон України «Про освіту» : чинне законодавство станом на 1 берез. 2018 року. (Офіц. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2018. – 128 с. – (Закони України).
4. Карамушка Л. М. Менеджмент організації / Л. М. Карамушка // Освітній менеджмент: навч. пос. / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К., 2003. – С. 28–55.
5. Катлин, Скотт, М., Сентер, Аллен, Х., Брум, Глен, М. Паблік рилейшенз. Теорія і практика, 8-е узд. / Пер. с англ.: уч. пос. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 624 с.
6. Морозова М. Імідж позашкільного навчального закладу як ресурс його розвитку / М. Морозова // Позашкілля. – 2017. – черв. (№ 6). – С. 10–14.
7. Мосякова І. Ю. Позашкільна освіта – особливо цінний тип освіти / І. Ю. Мосякова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. – № 2. – С. 38.
8. Поплавський М. М. Азбука паблік рилейшнз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. М. Поплавський; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. – [2 вид., доп. і перероб.]. – Київ: Дельта, 2007. – 288 с.

Дорофєєва С.В.

*учитель української мови та літератури,
Миколаївський заклад загальної середньої освіти № 3
Краматорського району Донецької області*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Для початку ХХІ століття притаманний вибуховий розвиток інформаційних технологій, за яких кардинально змінилося функціонування освітньої системи.

Сучасні уроки гуманітарного циклу неможливо уявити без використання комп'ютерних технологій, які надають нові можливості для створення більш захоплюючого процесу навчання, допомагають

учителю автоматизувати більшу частину своєї роботи, вивільнити людський ресурс на пошук, спілкування, індивідуальну роботу з вихованцями.

Я вважаю, що використання ІКТ у навчальному процесі – це актуальна проблема сучасної шкільної освіти, яку підтверджують освітянські документи, нормативно-правові акти, постанови, укази та науково-теоретичні, методичні дослідження, праці, рекомендації, що свідчать про пильну увагу держави, науковців, психологів, методистів, а також учителів-практиків до цієї проблеми. Серед них Закон «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Державний стандарт базової і повної середньої освіти, Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти та под. [1].

Інтеграція ІКТ та сучасних педагогічних технологій стимулює пізнавальний інтерес до української мови та літератури, створюючи умови для мотивації до вивчення цих предметів, сприяють підвищенню якості освіти, ефективності навчання й самонавчання [2].

На сьогоднішній день набуває популярності використання Інтернет-сервісів для створення цікавих дидактичних матеріалів із будь-якої теми з використанням текстів, зображень, відео- та аудіофайлів, у тому числі інтерактивних. Дані сервіси стають зручним інструментом для створення електронного супроводу уроку, заняття або дистанційного курсу. Ці завдання можна розмістити в блозі, надіслати та розмістити в соціальних мережах [3, с. 97–98].

Розглянемо декілька найпоширеніших сервісів, які можуть допомогти вчителю-мовнику створити власні цифрові освітні ресурси та застосувати їх у своїй роботі під час будь-яких етапів уроку.

– Genially. Сервіс для створення інтерактивних плакатів, що дає можливість узагальнити матеріал, продемонструвати презентації, програти музичні композиції, переглянути відеофрагменти й відеофільми, опрацювати теоретичний матеріал у документах Word і под.. Перегляд фільму дозволяє порівняти авторський текст і його режисерську інтерпретацію. Портрети, фотографії письменників, місць, пов'язаних з їх життям та творчістю, несуть коротку інформацію про основні етапи літературної діяльності та життя [2].

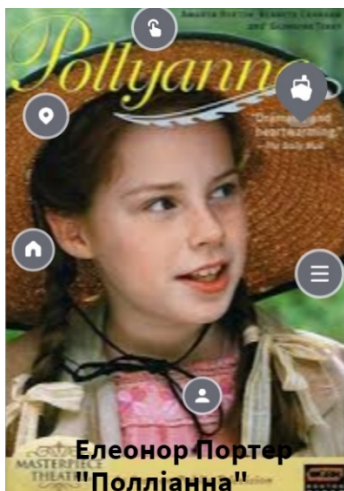

Рис. 1. Приклад інтерактивного плаката

Джерело: [5]

– Linoit, Padlet. Електронні інтерактивні дошки для навчальних матеріалів та зворотного зв'язку з можливістю спільної роботи.

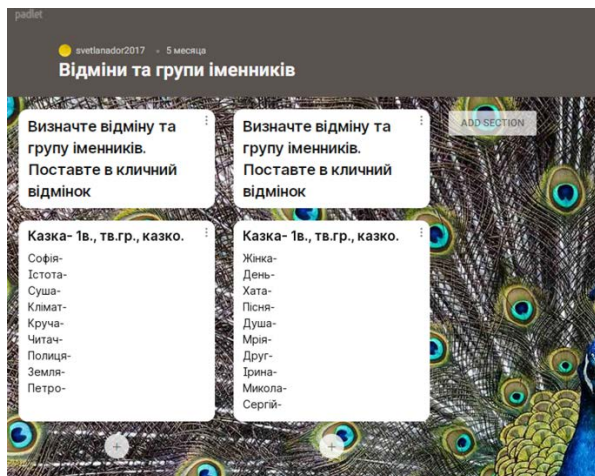

Рис. 2. Приклад інтерактивної дошки

Джерело: [6]

– Сервіси Googl. Створення презентацій, малюнків та ін. Залучення великого ілюстрованого матеріалу робить уроки мови та літератури яскравими, змістовними.

Рис. 3. Приклад інтерактивної дошки

Джерело: [7]

– Конструктор Learningapps, призначений для розробки та зберігання інтерактивних завдань, за допомогою яких учні можуть перевірити й закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.

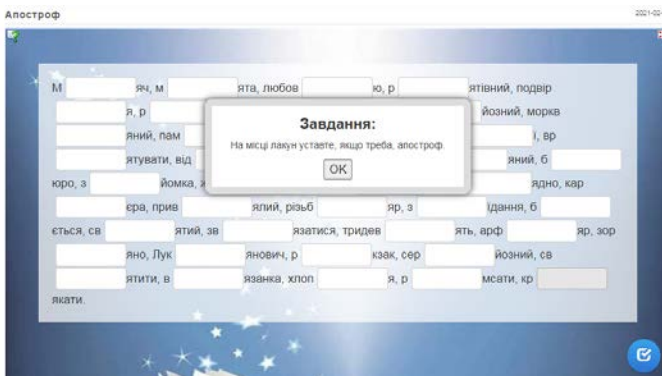

Рис. 4. Приклад інтерактивної вправи

Джерело: [8]

– Wordwall, Quizizz, Flippity. Сервіси для створення інтерактивних ігор, вправ, пазлів, кросвордів, анаграм, стрічок часу, інтелект-карт, штрих-кодів.

Рис. 5. Приклад інтерактивної вправи

Джерело: [9]

– Тести («НаУрок», «Всеосвіта», Google-форми). Створення тестів та їх оцінювання.

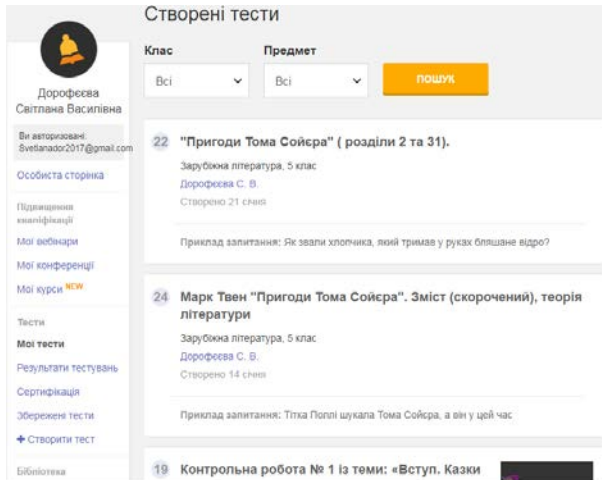

Рис. 6. Приклади інтерактивних тестів

Джерело: [10]

– ZipGrade. Зручний застосунок для перевірки тестів та їх оцінювання.

Рис. 7. Приклад перевірки тестів у мобільному застосунку

Джерело: [11]

Переваги інтерактивних дидактичних матеріалів перед традиційними полягають у їх наочності, доступності, креативності, у застосуванні, наприклад, ноутбука замість книги, але не можна зловживати комп'ютерною підтримкою, як і будь-яким іншим одним методом роботи, щоб у свідомості дитини правила не асоціюватися з кнопками й готовими таблицями [3].

На думку Шелехової Г., для учнів комп'ютер – це:

- а) засіб керівництва самостійною навчальною діяльністю;
- б) засіб формування мовних і мовленнєвих умінь та навичок;
- в) засіб контролю й самооцінки, що дає змогу оцінити знання і навички як поетапно, так і безперервно в процесі учіння;
- г) засіб навчальної взаємодії з учителем у системі дистанційного навчання;
- д) джерелом навчальної інформації [4, с. 5].

Отже, школярі, знаходячись у середовищі, у якому використовують цифрові освітні технології, навчаються не лише черпати інформацію, а й бути конкурентоспроможними членами суспільства: творчими, відповідальними, комунікабельними, інтелектуально-освіченими, здатними до розв'язання будь-яких проблем самостійно. Грамотне,

обґрунтоване використання ІКТ сприяє підвищенню ефективності якості навчання та сформованості ключових і предметних компетенцій школярів.

Список використаних джерел:

1. Кунашенко Н. Г. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови та літератури як засіб активізації пізнавальної діяльності школярів [Електронний ресурс] / Наталія Григорівна Кунашенко. – Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura10/vykorystannya-informatsijno-komunikatsijnyh-tehnolohij-na-urokah-ukrajinskoji-movy-ta-literatury-yak-zasib-aktyvizatsiji-piznavalnoji-diyalnosti-shkolyariv/>
2. Демченко С. Є. Інформаційні технології на уроках української мови і літератури [Електронний ресурс] / Світлана Євстахіївна Демченко. – Режим доступу: http://dovokalunove.blogspot.com/p/blog-page_48.html
3. Білусяк Б. Використання Інтернет-сервісів в навчальному процесі [Електронний ресурс] / Б. Білусяк, М. Семаньків. – Режим доступу: <http://itcm.comp-sc.if.ua/2018/semankiv.pdf>
4. Шелехова Г. Використання комп'ютерних технологій на уроках української мови // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 8. – С. 4-8.
5. Створення інтерактивних плакатів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://genial.ly/>
6. Інтерактивна дошка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.padlet.com/>
7. Інтерактивна дошка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jamboard.google.com/>
8. Інтерактивні вправи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learningapps.org/>
9. Інтерактивні вправи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wordwall.net/uk>
10. Інтерактивні тести [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/>
11. Мобільний застосунок для перевірки тестів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zipgrade.com/>

Костишак С.С.

магістрант;

Дрінь Б.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

Степанченко Л.П.

вчитель інформатики,

Угорницький ліцей Івано-Франківської міської ради

АНАЛІЗ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «3D-ГРАФІКА» В ШКІЛЬНІЙ ПРОГРАМІ

Народженням тривимірної графіки можна вважати 1961 рік, коли американський вчений Айвен Едвард Сазерленд створив свою програму SketchPad. Ця невелика, але революційна програма давала змогу створювати графічні об'єкти, використовуючи світлове перо для зображення простих фігур на екрані. Саме програма SketchPad дала поштовх для розвитку тривимірної графіки [1, с. 10]. З розробкою технології 3D-друку, яку почав розробляти в 1984 р. американський дослідник та засновник компанії 3D Systems, Чарльз Халл, 3D-моделювання стрімко розвиваються і залучає все більше і більше сфер людської діяльності [2]. На сучасному етапі технології 3D-моделювання та 3D-друку використовуються в сфері медицини, судової експертизи, кіноіндустрії, маркетингу, наукових дослідженнях, будівництві, ігровій індустрії, освіті та ін.

Такий розвиток привів до того, що багатьом організаціям стали потрібні фахівці, які мають необхідні навички та знання для створення 3D-моделей. Таким чином, 3D-моделювання стало однією з перспективних інноваційних тем для вивчення. Але, не дивлячись на стрімкий розвиток цієї галузі, 3D-моделювання довгий час обділяли увагою в шкільній програмі. Тільки з 2020 року розділ «3D-графіка» вперше включено в основний курс інформатики, що пояснюється стрімким розвитком технологій, в яких тривимірна графіка застосовується, насамперед, для тривимірного друку [3, с. 142–143].

Можливо, це зумовлено слабким технічним оснащенням шкіл. Адже для 3D-моделювання в більшості сучасних редакторах, потрібні потужні комп'ютери з відеокартами, кошти на які, в теперішній економічній ситуації, школам не просто знайти.

Одним з питань, з яким зустрінеться вчитель, буде питання щодо вибору програмного забезпечення для вивчення основ 3D-моделювання. Якщо раніше якісне безкоштовне програмне забезпечення для 3D-моделювання було знайти досить важко, то тепер лідери в розробці програмного забезпечення для 3D-моделювання пропонують безкоштовні версії для закладів освіти. Проте слід зауважити, що у таких версій можуть бути спрощений функціонал або ж обмежений час користування. Хоча для вивчення азів тривимірного моделювання часто і цих можливостей буде цілком достатньо.

До основних показників програмного забезпечення для навчання учнів 3D-моделюванню варто віднести:

- простоту інтерфейсу;
- безкоштовну ліцензію;
- мінімальні системні вимоги;
- набір інструментарію для моделювання різними техніками.

З розвитком програмного забезпечення для 3D-моделювання було розроблено багато методів для створення 3D-моделей, від складання моделі з готових моделей (примітивів), які присутні в бібліотеці редактора, до моделювання сплайнами та 3D-скульптури. Тому програмне забезпечення для 3D-моделювання має мати можливість показати учням основи всіх методів, але і при тому має бути не перенасичене кнопками та функціями, які потрібні тільки професіоналам для їхньої роботи. Важливо, щоб учні могли освоїти всі етапи розробки 3D моделі поступово, відкриваючи додаткові можливості 3D-редактора від простішого до складнішого.

Оглядаючи редактори для тривимірної графіки, варто звернути увагу на наступні програми:

- Blender;
- SketchUp for School;
- Tinkercad.

Хоча серед цих редакторів у Tinkercad – найпростіший функціонал для моделювання, зате тут найпривітніший інтерфейс для учня. У редактора немає складних інструментів і тільки найнеобхідніше для того, щоб учень міг ознайомитися у цікавій формі з тривимірним

простором та засвоїв основні принципи побудови 3D-моделей. З Tinkercad досить легко імпортувати модель у слайсер 3D-принтера для подальшого друку. Практика показує, що середовище цікаве дітям і служить мотивацією для подальшого навчання. Слід зауважити, що Tinkercad потребує постійного підключення до мережі інтернет, що може ускладнювати його використання.

Коли учні ознайомилися з основами моделювання тривимірних моделей та готові перейти до більш високого рівня, вже варто використовувати складніші редактори для створення 3D-моделей, наприклад Blender чи SketchUp for School. Серед переваг редактора SketchUp for School можна виділити знижений «пориг входження», інструменти для полігонального моделювання, за допомогою яких легко створювати архітектурні моделі та моделі меблів [4]. Дана програма побудована на хмарних технологіях і в ній легко створити та імпортувати моделі для 3D-друку. Для учнів, яким Tinkercad залегкий, SketchUp for School стане гарним продовженням для вивчення 3D-моделювання. Для користування SketchUp for School потрібна ліцензія Google Workspace for Education та підключення до мережі інтернет.

Найпрофесійнішим у цьому списку є редактор Blender. Найбільшою перевагою редактора Blender є його онлайн спільнота, яка допоможе учням самотужки знайти відповіді на питання стосовно роботи в редакторі. Інструментарій програми є набагато ширший. В цьому редакторі можна створювати моделі різними методами, тут навіть є свій вбудований режим 3D-скульптури, в якому модель будується немов з пластиліну. Окрім того, в редакторі Blender присутні широкі можливості для анімації, кіномонтажу та постобробки, за допомогою яких використовуючи мінімум зусиль, можна створити анімований ролик з моделей, які учні зробили самі. Blender дозволяє імітувати фізику руху, та різні ефекти такі як вогонь, дим, вітер, рідкий стан тощо. Також, з виходом програми версії 2.8, розробники створили дуже привітний та легкий інтерфейс, що можна беззаперечно додати до плюсів програми. Перевагою редактора Blender є його вільна ліцензія, що дає можливість безкоштовно і в повному обсязі вивчати особливості сучасних 3D-технологій.

Отже, 3D-моделювання – це сучасна та інноваційна галузь, яку нварто освоювати поетапно. Тому підбирати програмне забезпечення для навчання дітей необхідно ретельно, враховуючи їхні вікові особливості та технічні можливості кабінету інформатики. Інтерфейс не

повинен бути переважаний, але водночас, інструментарій редактора повинен задовольняти потреби найактивніших учнів, які з легкістю освоїли базові навички роботи на тривимірній сцені.

Список використаних джерел:

1. Тарасенко А. Історія розвитку комп'ютерної графіки. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». 2018. URL: <https://bit.ly/3DMqM6x>
2. Кравчук С. Як і навіщо винайшли 3D-друк. FUTURIO. 2020. URL: <http://thefuture.news/3d-printing>
3. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році. URL: <https://bit.ly/3DMqM6x>
4. Дудка О.М., Депутат В.Р. Можливості вивчення технологій 3D-моделювання архітектурних споруд в школі. *Фізико-математична освіта*. 2020. № 4(26). С. 45–50. DOI 10.31110/2413-1571-2020-026-4-008

Кравчук А.В.

викладач фізики;

Можаровський С.В.

викладач фізики,

Житомирський фаховий агротехнічний коледж

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ

Стрімкий розвиток ІТ-галузі, робототехніки, нанотехнологій виявляє потребу у досвідчених фахівцях, а отже, виникає гостра освітня потреба у якісному навчанні сьогодишніх студентів природничим та технічним дисциплінам – математиці, фізиці, хімії, інженерії, програмуванню. Освіта має відповідати сучасним тенденціям розвитку суспільства і сприяти підвищенню конкурентоспроможності науки.

Інструментом підготовки майбутніх фахівців, які здатні створювати інновації, креативно та логічно мислити, є STEM-освіта, яку в

розвинутих країнах підтримують, фінансують на найвищому державному рівні. Освіта в галузі STEM є першою умовою для підготовки фахівців у галузі високих технологій.

STEM-освіта ґрунтується на міждисциплінарних підходах у побудові навчальних програм різного рівня, окремих дидактичних елементів, до дослідження явищ і процесів навколишнього світу, вирішення проблемно-орієнтованих завдань.

Фізика – це наука експериментальна, її вивчення складно уявити без дослідів та лабораторних робіт. Тому під час вивчення курсу фізики велику роль відіграють демонстрації, експерименти, лабораторні роботи.

Вивчення фізики потребує розвинутого образного мислення, уяви, уміння аналізувати, порівнювати. Багато фізичних дослідів та експериментів не можна продемонструвати в умовах шкільного фізичного кабінету. Пов'язано це зі складністю експерименту або відсутністю приладів для демонстрації експерименту. У таких ситуаціях доцільно застосовувати сучасні засоби навчання. До таких засобів навчання можна віднести: віртуальні лабораторії, інтернет додатки для проведення та оцінювання результатів експерименту тощо.

Методи моделювання та комп'ютерного розв'язання наукових задач значно підвищують ефективність процесів навчання STEM. У даний час ці методи проникли в усі сфери людської діяльності: громадські, технічні, соціально-економічні, міжнародні та інші. Для цього необхідно поглиблення та розширення знань сучасного світу. Цим займається віртуальна STEM лабораторія.

Віртуальна лабораторія являє собою програмноапаратний комплекс, що дозволяє проводити досліди без безпосереднього контакту з реальною установкою або при повній її відсутності.

Віртуальні лабораторії найбільшу популярність мають у сфері дистанційного навчання. Вони успішно використовуються в техніці і науці коли це необхідно для проведення нереальних експериментів, які унеможливаються у реальному житті. Такі лабораторні створені у навчальних центрах, закладах, різних організаціях. Віртуальні лабораторні значно підвищують рівень навчально процесу, вони надають широкі можливості для вдосконалення та формування інтуїції, творчої здібності, професійних навичок.

Прикладом такої віртуальної лабораторії є «Жива Фізика» (розробка американської фірми MSC Working Knowledge).

«Жива фізика» являє собою середовище, у якому студенти можуть проводити моделювання фізичних експериментів. За допомогою представленого устаткування й матеріалів можливе моделювання різноманітних процесів з таких тем як механіка, електрика й магнетизм:

- Непружне зіткнення;
- Електрична взаємодія;
- Магнітне поле.

Сучасний обчислювальний апарат, засоби анімації, численні допоміжні функції роблять віртуальну лабораторію зручним і потужним інструментом викладання фізики в навчальних закладах. Програму супроводжує довідковий посібник для викладача, що містить усі необхідні відомості щодо встановлювання та інструментарію програми, про способи розробки та проведення експериментів.

За допомогою віртуальної лабораторії «Жива фізика» можна створювати наступні моделі:

- Математичний маятник;
- Пружинний маятник;
- Фізичний маятник;
- Пружний удар;
- Непружний удар;
- Рух тіла горизонтальний;
- Рух тіла вертикальний;
- Рух тіла під кутом до горизонту;
- Рівновага тіл;
- Рух по похилій площині.

Програма «Жива фізика» дозволяє вивчати профільний курс фізики, засвоювати основні фізичні концепції, зробити більш наочними абстрактні ідеї й теоретичні побудови (такі як, наприклад, напруженість електростатичного або магнітного поля), при цьому немає необхідності використовувати складне в налагодженні, громіздке, дороге, а іноді й навіть небезпечне устаткування.

Отже використання комп'ютерної моделі як об'єкта дослідження активізує у студентів процес самостійного пізнання фізичних явищ, сприяє розвитку вмінь і навиків самостійної пізнавальної діяльності, а для викладачів це комп'ютерна лабораторія, в рамках якої він зможе провести демонстрацію будь-якого експерименту з курсу фізики або проілюструвати будь-яке завдання з навчальної програми.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2009. 684 с.
2. Заболотний В. Ф. Формування методичної компетентності учителя фізики засобами мультимедіа : монографія. Вінниця : Едельвейс, 2009. 453 с.
3. Морзе Н. В. Як навчати вчителів, щоб комп'ютерні технології перестали бути дивом у навчанні? *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. № 6(86). С. 10–14.
4. Обідник Д. Т. Комп'ютерна анімація : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2004. 123 с.

Приймачук Ю.В.

студентка,

Науковий керівник: Дорофєєва О.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Мета роботи: проаналізувати сучасні популярні методики викладання англійської мови.

Об'єкт наукового дослідження: популярні і найбільш ефективні методики викладання іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Варто почати з того, що в контексті обраної теми найбільш популярною методикою викладання іноземних мов позиціонується кооперативне навчання (cooperative learning). Цей метод характеризують як найбільш запитаний з огляду на високі результати оволодіння іноземною мовою. Кооперативне навчання визначається партнерською або груповою роботою, з метою спільного досягнення результатів. Завдяки методологічній рівню активності школярів і студентів у межах когнітивної галузі, можна досягти результатів, які в подальшому матимуть стійкий характер [1, с. 26–29]. Важливою передумовою успішності різноманітності високому кооперативного навчання є позитивний. Отже, під кооперативним навчанням розуміють таку форму проведення навчального процесу, яка

сприяє стійкому зростанню показників успішності за умови спільної діяльності учнів, студентів і новачків.

Існує п'ять основних елементів кооперативного навчання [2, с. 189–191]:

1. Позитивна взаємозалежність.
2. Відповідальність під час отримання завдання.
3. Активне сприяння взаємодії.
4. Розвиток соціальних навичок.
5. Оцінювання.

Наступним запитаним методом є колаборативне навчання (collaborative learning). Варто почати з того, що колаборативне навчання оцінюють як ефективний метод у фокусі навчання та викладання. Викладач бере активну участь у передачі студентам знань про певний предмет навчання за допомогою знайомих їм інструментів (переважно онлайн-інструментів), які сприяють стійкому інтересу під час навчального процесу. Особливий інтерес спостерігається щодо методики колаборативного письма, яка включає в себе лінгвістичні, педагогічні й технічні аспекти продуктивної діяльності [2, с. 191–192]. Завдання оволодіння певним аспектом або явищем учнів і студентів характеризується обов'язковим критерієм зворотного зв'язку. Щодо вчителів, то їхнє завдання полягає в тому, щоб ініціювати й контролювати процес. Найбільш популярною є реалізація цієї методики Основна за допомогою онлайн-інструментів. перевага використання колаборативного письма з онлайн-інструментами полягає в тому, що результати письмової діяльності є зрозумілими для всіх, хто бере участь у створенні спільного продукту в мережі Інтернет. Вагому роль відіграє насамперед медіа-грамотність, якою у світлі науково-технічного процесу можна оволодіти за умови спільного листування на певних Інтернет-платформах за допомогою відповідних так званих робочих онлайн-інструментів. Варто зауважити, що колаборативне письмо сприяє засвоєнню та Вдосконаленню таких навичок і знань, як логіка міркувань, орфографія, функціональний стиль, орфографія тощо.

Реалізація запропонованої методики може відбуватися поза навчального закладу в онлайн-режимі та незалежно від темпів навчання тих, хто вивчає певну іноземну мову. Викладач формує невелику групу з трьох або чотирьох чоловік, що може мати також рандомний характер. Учитель має змогу індивідуально підтримувати недосвідчених студентів. Наприклад, за допомогою програми App Quir у додатку може бути створений документ для групи учнів або ж для декількох груп

одночасно. Викладач дає доступ до користування цим документом і роботи з ним, запрошуючи всіх учасників електронною поштою. Без надання доступу користування документом є неможливим. Перевагою такої методики вважається наочний огляд усіх змін, які відбувається в тексті. Так усі учасники чітко розуміють, хто, коли і який розділ тексту змінив. Ця прозорість додатково зумовлює умовну зовнішню мотивацію. Процес спільного використання Quip є спрощеним завдяки власному чату, в якому кожен може обговорити незрозумілі моменти, а вчитель, у свою чергу, пояснити правила та здійснити виправлення. До найпопулярніших ІКТ-засобів належать також WordPress, GoogleDocs, Wiki, Moodle, Skype. Prezi, SlideShare, Movie Maker, YouTube. Щодо труднощів у користуванні цією методикою варто згадати лише один невеликий недолік, який полягає в певних фінансових витратах на купівлю або ж користування певними програмами.

У контексті пропонованої проблематики варто розглянути також так звані соціальні медіа, які позиціонуються як ефективні та популярні інструменти комунікативного характеру, а саме [3, с. 47–49]:

1. Електронні листи (EMails).
2. Форуми (віртуальні місця для обміну та архівування висловлювань, зокрема правил, дефініцій, пояснень описового характеру тощо).
3. Блоги (веб сайти у вигляді записів, що нагадують ведення щоденника чи дописів журналістського характеру).
4. Подкасти (аудіо- чи відео матеріали, які доступні в мережі Інтернет).
5. Веб- та інтернет телефонія (Skype, Telegram тощо).
6. Чати (комунікативні можливості викладання матеріалу засобом клавіатури та мікрофона).
7. Віртуальні класні кімнати (аудіоконференція системи з можливістю спільного перегляду документів та навчальних матеріалів (Zoom, Google Classroom тощо)).

У цьому фокусі наукового аналізу варто наголосити на існуванні синхронних та асинхронних комунікативних інструментах. До асинхронних належать електронні листи, форуми, блоги та подкасти, які не вимагають онлайн присутності студента. Серед синхронних називають веб- або інтернеттелефонію й чати. Віртуальні класні кімнати інтерпретуються як синхронні та асинхронні комунікативні методи, в яких комунікативний процес може відбуватися як в одночасному модусі, так й асинхронно. Цікавим комунікативним інструментом для іноземних

мов є також так звані корпоративні вивчення текстові едитори: Wikis, Google Text&Table, відеопрограми на відеопорталах, наприклад, на YouTube, Twitter, Facebook тощо. Перелічені інструменти, на думку багатьох дослідників, пропонуються як готові методики для вивчення англійської мови. Майстерність викладача оцінюється доцільністю використання того чи іншого інструменту й індивідуальним підходом до кожного, хто вивчає іноземну мову. Як відомо, головне ефективно мотивувати студента до вивчення іноземної мови, щоб отримати високі результати успішності.

Проаналізувавши цілу низку різних праць і джерелу мережі Інтернет, на меті було описати найбільш поширені методики викладання англійської мови. По-перше, пропонувані інструменти викладання іноземних мов зовсім новими. По-друге, ціла низка приватних шкіл, викладачів, спільнот щойно почала з упровадження перелічених засобів у навчальний процес. Імплементация запропонованих методик демонструє переважно позитивні відгуки та високі оцінки. Однак суттєвий недолік може потенційно полягати лише у віці учня. Наприклад, старшим людям іноді важче дається вивчення іноземної мови з викладачем за допомогою новітніх онлайн-інструментів чи програм. Цей недолік можна легко подолати, якщо учень має високу і стійку мотивацію вивчати англійську мову.

Список використаних джерел:

1. Зазнобина Л. С. Стандарт медиаобразования, интегрированного с различными школьными дисциплинами. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 1998. № 20(3). С. 26–34.
2. Духаніна Н. М. Медіа-технології як мотивація студентів до навчання. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. *Вища освіта України*. 2008. № 18. Т. 12. С. 189–193.
3. Шумаєва С. П. До питання медіаосвіти в школі. *Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний журнал Академії педагогічних наук України*. 2000. № 4(29). С. 44–50.

Притуляк І.В.
студентка,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ПРОЕКТУВАННЯ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОГО КУРСУ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ «GIMP З НУЛЯ»

На даний момент комп'ютерна візуалізація використовується в найрізноманітніших сферах діяльності людини. Візуальний контент присутній у рекламі, бізнесі, освіті, медицині, не кажучи про графічний дизайн веб-ресурсів і т.п. Вміння користуватися засобами комп'ютерної графіки є невід'ємною частиною інформаційної грамотності кожного школяра. Завдяки вивченню у шкільному курсі інформатики теми «Растрова графіка» учні отримують можливість використовувати набуті теоретичні та практичні знання у подальшій діяльності.

Можна виділити декілька найбільш розповсюджених графічних редакторів, а саме: Krita, Paint.NET, Corel Painter, Adobe Photoshop, GIMP. Перевагу у вивченні та використанні здебільшого надають Adobe Photoshop (комерційний) та GIMP (безкоштовний) [5].

Проте, як вважає Рудик О.Б., доцент ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат фізико-математичних наук: *«Зараз відсутні усталені джерела фінансування ліцензійно-чистого програмного забезпечення в освітніх навчальних закладах Києва зокрема і України загалом. У зв'язку з цим і завершенням строків дії ліцензій програмного забезпечення виробництва Microsoft у цілому дедалі гостріше постає проблема переходу на альтернативне ліцензійно чисте вільно поширюване програмне забезпечення»* [4]. Тому між Adobe Photoshop та GIMP часто вибирають друге.

У багатьох країнах для обробки фотографій та інших растрових зображень зазвичай використовують Adobe Photoshop. Це факт. Але лідерство серед відкритих растрових графічних редакторів вже тривалий час утримує GIMP (General Image Manipulation Program) – растровий графічний редактор, із деякою підтримкою векторної графіки. Засновник освітньої онлайн платформи EdEra, Філіпов І.К у своїй статті «Аналіз програмних засобів для обробки зображень» стверджує, що *«багато користувачів називають її аналогом графічного редактора Adobe*

Photoshop» [5]. Можливості GIMP не поступаються Adobe Photoshop, і його можна використовувати при обробці фото, створенні колажів, розробки дизайну веб-сторінок та багато іншого.

GIMP користується великою популярністю в художників, любителів, веб-розробників та освітян. За його допомогою можна підготувати графічні матеріали для слайдів, роздаткових матеріалів та різних проєктів. Французька художниця Ізабель Сайж описує, як вона використовує GIMP для своєї роботи: *«Цю програму я використовую для різних робіт: редагування світлин (змішування зображень разом), малювання (мої «цифрові фрагменти» щодо мого «реального фрагменту» зроблено на папері), навчання підлітків, підготовки зображень під відео та ін.). Іншими словами, це одна з моїх найулюбленіших програм»* [2].

Функціонал і технічні характеристики растрового графічного редактора GIMP свідчать про доцільність застосування цього редактора у школі. Проте відсутність навчально-методичних матеріалів, застосування яких сприятиме освоєнню школярами можливостей GIMP, що зумовлює необхідність розробки навчального курсу «GIMP з нуля» для використання в навчальному процесі як загальної середньої, так і позашкільної освіти. Основну увагу в курсі пропонується приділити створенню та редагуванню графічних об'єктів. Оскільки курс розрахований на початківців, розробка завдань для вивчення растрового графічного редактора містить не лише практичні завдання, а й коротку теоретичну базу. Всі завдання містять покрокову інструкцію до виконання, а також ілюстрації кінцевих результатів роботи, деякі – зображення з налаштуваннями та проміжними результатами. Таким чином, одні завдання є тренувальними й показують учням, як працюють інструменти растрового графічного редактора, а інші спрямовані на закріплення отриманих навичок та самостійну роботу учнів. Більш того, оскільки робота з графікою – це по суті творчість, то крім чіткого виконання поставленої задачі, учні можуть проявити креативність та додати нові елементи до зображення, використовуючи вже набуті знання.

Курс «GIMP з нуля» розрахований на 4 тижні, кожен з яких представлений окремим змістовим модулем. Оскільки для роботи з редактором необхідні базові теоретичні знання, перший тиждень навчання знайомить з редактором, його можливостями та інструментами.

Таблиця 1

Тиждень	Назва модуля	Що навчатися	Назва завдань
1	Знайомство з GIMP. Панель інструментів	Учні ознайомляться з графічним редактором GIMP, його інтерфейсом, та основними можливостями; Навчатися встановлювати програму на свій ПК.	
2	Особливості при роботі з шарами. Створення анімації	Ознайомляться з шарами в графічному редакторі; навчатися працювати з інструментами виділення; навчатися змінювати фон на фото та створювати логотипи	«Місяць над морем», «Заміна фону», «Логотип Instagram».
3	Робота з текстом. Маска шару в Gimp	Ознайомляться з інструментом «Текст»; навчатися створювати різні текстові ефекти; ознайомляться з маскою шару та її застосуванням.	«Корзина з яблуками», Колаж «Весна», «Палаючий текст», «Ефект малюнка олівцем».
4	Тоновна корекція фото. Покращення фото	Ознайомляться з тоною та колірною корекцією фото; навчатися швидко покращувати фото; навчатися створювати анімацію та працювати з нею.	«Як швидко покращити фото», «Земля на долонях», «Спільний фотоальбом».

Другий тиждень навчання несе в собі інформацію про шари в графічному редакторі та містить в собі 3 практичні завдання за даною тематикою.

На третьому тижні учні дізнаються про маску шару, її застосування та можливості інструменту «Текст». Даний тиждень містить 4 практичні завдання, кожне з яких розвиває творчий потенціал учнів.

Останній тиждень курсу несе в собі інформацію про художнє опрацювання та покращення якості фото. Учні навчатися швидко покращувати власні фото та використовувати різні фільтри та режими накладання шарів.

Останнім завданням курсу є спільний фотоальбом, де всі учасники можуть поділитися власними роботами, а також залишати зауваження та пропозиції на форумі, що підвищує мотивацію до виконання завдань.

Впродовж курсу учні опановують основні інструменти графічного редактора GIMP, вчать працювати з шарами, текстом, створювати власні зображення та покращувати наявні. Детальніше в таблиці 1.

Таким чином, створений курс буде корисний як в навчальній діяльності учнів так і для всіх охочих навчитися працювати з растровою графікою на прикладі Gimp. В перспективі подальших досліджень – розробка веб-ресурсу для підтримки розробленого курсу.

Список використаних джерел:

1. Gimp. URL: <http://www.gimp.org/>
2. Беримець Ю.Ю. GIMP як вільне програмне забезпечення на уроках інформатики. 2018. URL: https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=4292
3. Дмитрів І.В. Використання вільно-поширюваних графічних редакторів у навчальному процесі. URL: https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=1980
4. Рудик О.Б. Міркування про перспективи переходу до платформно незалежної та linux-орієнтованої інформатики в Україні. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/img/1.pdf>
5. Філіпов І.К. Аналіз програмних засобів для обробки зображень. Сучасні тенденції розвитку української науки. 2018. URL: <https://cutt.ly/5TFipgi>

Снігур О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

На сьогодні додатків програм та платформ для відеоконференцій є дуже багато. Всі вони схожі між собою, однак володіють характерними відмінностями. Найбільш популярними на даний час є Google Meet і Zoom. Чим же відрізняються і чому вони такі популярні в умовах дистанційного навчання?

Система Google – це безпечна інфраструктура, вбудовані засоби захисту й глобальна мережа, які дають змогу захистити ваші дані й конфіденційність. Google Meet був розроблений спеціально для широкомасштабних відеоконференцій, до яких можна приєднати посилання або код. Як і Zoom, бізнес та навчання є його цільовими аудиторіями.

Спочатку додаток мав назву Hangouts, Duo та Chat, а тепер Google випустив Google Meet. Google Hangouts досі існує, і ви можете використовувати цей додаток для чату або проведення відеодзвінків до 25 учасників. Google Duo – це додаток для відео-чатів компанії, орієнтований на мобільні пристрої. Він ще живий і процвітає, і тепер ви можете додати до 12 учасників.

До квітня 2020 року, щоб користуватися Google Meet, вам довелося б придбати план G Suite. Тепер Google випустив безкоштовну версію, і вона доступна для всіх, хто має обліковий запис Google або Gmail.

Ви можете створити або приєднатися до Google Meet і додати до 100 учасників на відеодзвінок. На цей час не існує обмеження часу на дзвінки, але, починаючи з 30 вересня 2020 року, дзвінки будуть обмежені на 60 хвилин. Це контрастує із Zoom, який обмежує безкоштовні відеоконференції до 40 хвилин.

Відеозустрічі Meet шифруються під час передачі сигналу, а ввімкнені за умовчанням засоби захисту від порушень допомагають додатково забезпечити ваше спілкування.

Ви можете розпочати відеодзвінок, а потім поділитися посиланням або кодом та запросити учнів та колег електронною поштою. При цьому не має значення, якими обліковими записами чи плагінами користуються ваші колеги та клієнти. Потім просто поговорити. Ви можете ділитися своїм екраном, переходити на вигляд плитки, вмикати підписи в реальному часі або також надсилати текстові повідомлення. Але це майже все.

Google Meet працює у більшості браузерів, але, оскільки це продукт Google, він найкраще працює в Chrome. На відміну від Zoom, немає десктопного додатку, але є додатки для iPhone, iPad та Android. Програми пропонують таку ж функціональність, як веб-сайт.

Повна інтеграція додатка Meet із Google Workspace дає змогу приєднуватися до зустрічей просто з подій календаря або запрошень в електронних листах. Це можна зробити як із комп'ютера й телефона, так і з конференц-залу, при цьому вся важлива інформація про подію завжди буде під рукою.

Користувачі версії Google Workspace Enterprise також можуть долучитися до зустрічі, набравши створений для неї номер телефону. Це дуже зручно, особливо якщо ви перебуваєте в дорозі й не маєте доступу до Wi-Fi або мобільного Інтернету.

Викладачі, які використовують Skype для навчання або інші системи для проведення конференцій на основі протоколів SIP та H.323 (наприклад, Polycom і Cisco), можуть без проблем приєднуватися до зустрічей у Meet через платформу Pexip Infinity Platform [1].

Щодо великої кількості функцій, Google Meet не може зрівнятися із Zoom. Наприклад, безкоштовний план Google Meet не пропонує записування розмов. Zoom дозволяє кожному, хто має посилання, приєднатися до відеодзвінка. Якщо Вам здалося, що це мінус для Google Meet, навпаки – так безпечніше. Переваги Zoom: відмінний зв'язок; відео та аудіо зв'язок з кожним учасником; відео та аудіо зв'язок з кожним учасником; демонстрація екрану зі звуком; інтерактивна дошка; запис відеоконференції; адміністрування [3].

Спочатку у Zoom була можливість проводити конференції за участю до 15 учасників. 25 січня 2013 року продукт був поліпшений, щоб у ньому могли брати участь до 25 учасників відео. Версія 2.5 програмного забезпечення ще більше розширила пропозицію, дозволяючи до 100 відео учасників в одній конференції. З тих пір компанія розширила свою пропозицію, включивши в нього зустрічі до 500 учасників. Zoom використовує клієнтське шифрування з використанням 256-бітного алгоритму Advanced Encryption Standard (AES 256) для представлення вмісту [4].

На сьогодні у безкоштовній версії програми можуть брати участь до 100 осіб, в цьому випадку відеоконференція може тривати до 40 хвилин. Якщо користувачеві потрібно підключити більшу кількість учасників або говорити з ними довше, – потрібно переходити на платну версію, яка буде коштувати від 15 доларів на місяць. При цьому, у безкоштовній версії особисті відеокімнати не лімітуються.

Підключитися до Zoom можна як на ПК, так і за допомогою мобільного додатку. Можна не тільки розмовляти, а й писати один одному, а під час конференції можна надати користувачам доступ до екрану і залишати на ньому замітки [2].

Складно на сьогодні перерахувати всі платформи та додатки програм для відеоконференцій, оскільки їх існує надто багато. Але визначитись з вибором простіше після ознайомлення з різними сервісами та їх функціями. Можна використовувати й інші програми для

відеоконференцій, не описані в статті, однак, незалежно від призначення, методики використання чи технології реалізації, основою будь якого вибору засобу проведення відеоконференції є навчальний матеріал з предметної області.

Список використаних джерел:

1. Google Meet [Електронний ресурс]. – Веб-сайт. – Режим доступу: <https://workspace.google.com.ua/intl/uk/products/meet/> – Назва з екрана.
2. Zoom – що це таке і які побоювання [Електронний ресурс]. – Веб-сайт. – Режим доступу: https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/u-vsomu-sviti-zrostaye-populyarnist-servisu-zoom-scho-ce-take-i-yaki-poboyuvannya-viklikaye-343444_.html – Назва з екрана.
3. Zoom – як працює і де завантажити додаток для відеоконференцій [Електронний ресурс]. – Веб-сайт. – Режим доступу: https://techno.24tv.ua/dodatok_zoom_yak_zavantazhiti_yak_pratsyuje_zoom_reyestratsiya_n1307075. – Назва з екрана.
4. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Zoom_Video_Communications

Черчик І.В.

студентка,

*Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

ІНТЕГРАЦІЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

У сучасних реаліях перед вчителем постає завдання розробки та проведення уроків із залученням мобільних технологій для ефективнішого навчання іноземної мови, зокрема англійської. Створення інтерактивного середовища навчання вимагає розробки методичного забезпечення даного процесу. Визначення теоретико-методичних основ інтеграції мобільних технологій передбачає аналіз програмних і нормативних документів, а також досвіду вітчизняних і зарубіжних

фахівців щодо застосування інформаційно-комунікаційних та мобільних технологій у викладанні англійської мови для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності.

Для цього існує необхідність розробки нових моделей успішної інтеграції мобільних технологій в процес вивчення іноземної мови учнями базової середньої школи. Під моделлю успішної інтеграції розуміють інтерактивне середовище навчання на базі мобільних технологій і додатків, що визначає принципи організації навчального процесу і включає в себе три компоненти: змістовний, функціональний і оцінний [4, с. 118].

Тому метою нашого наукового дослідження є розробка теоретично обґрунтованого і дослідно перевіреного методичного забезпечення інтерактивного середовища навчання як моделі ефективної інтеграції мобільних технологій у викладання англійської мови для розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності учнів базової середньої школи.

Інтеграція мобільних технологій (далі – МТ) в викладання іноземних мов як новий етап розвитку електронного навчання (e-learning) передбачає перенесення застосування новітніх технологій із особистого кабінету учнів, з персонального комп'ютера, в мовний клас [3, с. 20]. Дана тенденція докорінно змінює принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у викладанні іноземних мов. Якщо раніше ІКТ обумовлювали перехід від традиційного навчання до змішаної та дистанційної форм навчання, то тепер МТ служать для забезпечення нового витка еволюції традиційної освіти [2, с. 9].

Для створення структурованої й ефективної моделі інтеграції МТ у викладання будь-якого предмета, в тому числі англійської мови, необхідно формування технічної, соціальної, психологічної та культурної бази [5, с. 11]. Стрімкий розвиток технічного прогресу в наші дні змушує фахівців розглядати тенденції інтеграції МТ у викладання англійської мови з обов'язковим прогнозуванням вектора подальшого вдосконалення технологій. Над даним питанням працюють як вітчизняні, так і іноземні науковці (В. М. Монахов, М. І. Жалдак, Ю. С. Рамський, С. О. Семеріков, М. І. Стрюк, Н. В. Моїсеєнко, С. В. Титова, J. Attewell, J. Colley, A. DeGani).

Створення інтерактивного середовища навчання пропонуємо як ефективну модель інтеграції МТ у викладанні англійської мови.

МТ сприяють формуванню мовних навичок і усно-мовленнєвих умінь говоріння та аудіювання на мінімальному рівні B1 і бажаному рівні B2.

Застосування МТ дозволяє проводити інтерактивні, проблемно-пошукові та проєктні завдання на розвиток усних видів мовленнєвої діяльності. Причому, МТ модифікують традиційні формати завдань і трансформують їх у нові формати [1, с. 154]. Так, в нашому дослідженні описуються інтерактивні формати завдань з модифікацією подачі матеріалу за допомогою мультимедійних МТ і модифікацією оцінки за допомогою комунікативних МТ. На рівні з традиційними форматами, пропонуються проблемно пошукові завдання частково трансформованого формату (мобільний квест) і проєктні завдання повністю трансформованого формату (цифрова розповідь).

Отож, ми запропонували і апробували модель інтеграції мобільних технологій у процес навчання англійської мови та довели її ефективність. Визначено компоненти інтерактивного середовища навчання на базі мобільних технологій. Структуровано мобільну компетентність вчителя як компонент його інформаційно-комунікаційної компетентності, що є основною умовою успішної інтеграції мобільних технологій. Виявлено дидактичні властивості мобільних технологій і обумовлені ними дидактичні функції. На підставі досвіду міжнародних проєктів щодо інтеграції мобільних технологій, а також їх дидактичних властивостей і функцій складена типологія мобільних додатків, що включає в себе довідкові, комунікативні та мультимедійні мобільні додатки.

Описано етапи інтеграції мобільних технологій у викладання англійської мови у базовій середній школі. Перспективними напрямками для подальшого дослідження в цій області є: розробка системи завдань і вправ для розвитку письма і читання на основі мобільних додатків; розробка методичних основ застосування мобільних систем зворотнього зв'язку і тестування для проміжного і підсумкового контролю; побудова моделі інтеграції мобільних технологій в дистанційну форму навчання іноземних мов.

Список використаних джерел:

1. Carmichael P., Jordan K. Semantic web technologies for education – time for a ‘turn to practice’? *Technology, Pedagogy and Education*. Routledge. London, 2012. Vol. 21(2). P. 153–169.

2. Cohen E., Krishnamurthy B. A short walk in Blogistan. *Computer networks*. Elsevier. Amsterdam, 2006. Vol. 50(5). P. 3–14.
3. DeGani A., Martin G., Stead G., Frances Wade. E-learning Standards for an M-learning world – informing the development of e-learning standards for the mobile web. Lincoln House. Cambridge, 2010. P. 8–23.
4. Абакумова Н. Н., Малкова И. Ю. Компетентностный подход в образовании: организация и диагностика. Томск, 2007. 368 с.
5. Бутиріна М. В. Теоретичні основи дистанційного навчання у галузі технологічної освіти України. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jm/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Butyr.pdf

Наукове видання

**ПЕДАГОГІКА: МИНУЛЕ,
СЬОГОДЕННЯ І МАЙБУТНЄ**

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Підписано до друку 30.11.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,91. Тираж 100. Замовлення № 1221/14.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.